

Helsevitenskapelige fakultet, RKBU Nord

Barnevernets omdømme og medias påvirkning

Pernille Hjertø

Masteroppgave i Barnevern 50 studiepoeng

Veileder Marcela Douglas

Mai 2017

Forord

Det har vært to spennende, slitsomme og fine år, og endelig leverer jeg fra meg min masteroppgave.

Jeg vil takke veileder Marcela Douglas for god hjelp og støtte gjennom denne perioden. Du har en stor del av æren for at denne oppgaven har blitt til. Jeg vil også takke bi-veileder Ketil Lenert Hansen for stor hjelp med metoden. Videre vil jeg takke Sigbjørn Svalestuen som gikk gjennom oppgaven min uten å en gang ha truffet meg, tusen takk!

Tusen takk til Anders som har vært tålmodig, fantastisk og som bidratt med gjennomlesning og pirkearbeid.

Samt at jeg vil takke lesesal-kollega Tonje, som har hjulpet til med alt fra gjennomlesning, litteraturtips, gode diskusjoner og godt selskap alle de lange dagene og kveldene på lesesalen.

Tromsø 15.05.2017

Pernille Hjertø

Sammendrag

Denne oppgaven omhandler norsk medias omtale av barnevernet og medias påvirkning på barnevernets omdømme, og problemstillingen er «Hvordan omtales barnevernet i Norges tre største aviser, og hvordan påvirker medias omtale barnevernets omdømme?»

Barnevernets arbeidsområder skaper debatt, både i media og i befolkningen generelt.

Bakgrunnen for å studere dette temaet, er at media har en stor påvirkningskraft og media er med på å sette dagsordenen i Norge. Hvordan pressen omtaler barnevernet, kan påvirke hvordan befolkningen i Norge oppfatter barnevernet, og dette kan igjen påvirke barnevernets omdømme. Teori om organisasjoner og omdømme er benyttet for å se på hvordan omdømme bygges og påvirkes. Metoden som er brukt i studien er kvantitativ innholdsanalyse.

Datainnsamlingen er gjennomført ved bruk av Retriever, og utvalget består av 70 artikler fra Dagbladet, VG og Aftenposten, tidsperioden som ble undersøkt var 05.10.2015 til 05.10.2016. For å analysere resultatene ble SPSS versjon 24, og Excel ble benyttet for å utarbeide tabeller og grafer.

Hovedfunnene i studien er at de som oftest uttaler seg i media om barnevernet er de «topptunge» kildene som politikere, interesseorganisasjoner og advokater. Barnevernet er hovedstemme i 8,6 prosent av artiklene. Det er en overvekt av artikler som har en negativ holdning til barnevernet, og et mindretall er positive. Funnene i denne studien, samt andre studier viser at det har skjedd en gradvis økning av nøytrale artikler. Det er vinklingen om yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet som forekommer oftest, og en gjennomgang av artiklene viser at det er denne vinklingen som oftest er negativ i sin omtale av barnevernet. Denne studien viser at det er flere faktorer som påvirker barnevernets omdømme, og disse faktorene henger sammen. Hvis barnevernet ønsker å bedre sitt omdømme, er det nødvendig å se på alle disse faktorene samlet. En mulighet er å se til NAV og hvordan de har lyktes med å bedre sitt omdømme, spesielt i forhold til media. Barneverntjenesten er en etat som aldri vil kunne bli fullstendig transparent og åpen. Men vi kan få et barnevern som aktivt arbeider for at omverdenen skal få en forståelse for hvordan avgjørelser tas, og et barnevern som er en debattant i offentligheten.

Stikkord: Barneverntjenesten, organisasjon, Identitet, Image, Omdømme, Media.

Abstract

This study is about how the media portrays the Norwegian child welfare services, and how that can affect their reputation. My thesis assembled from this project's theme is as follows: "How do the three largest Norwegian newspapers portray the child welfare services, and how does this affect their reputation?"

The child welfare services are an organization that invokes strong emotions. Their field of work causes debate in the media and with people in general. The background for studying this theme, is that the media has the power to affect their readers, and the media sets the agenda. How the media choose to write about the child welfare services can affect the reputation of the child welfare services. Literature about organizations, reputation, identity and image is used to enlighten on how a good reputation is built. The method used in this study is content analysis, and the data gathering are conducted by using Retriever and the selection consists of 70 articles from Dagbladet, VG and Aftenposten. The time period examined are from the 5th of October 2015 to the 5th of October 2016. To conduct the analysis SPSS version 24 was used, and the tables and graphs were constructed using Excel.

The main findings in this study are that the most frequent voices in the articles are the "top heavy" voices, such as politicians, Non-government organizations and lawyers. The child welfare services are the main voice in 8,6 percent of the articles. A high number of the articles portrays the child welfare in a negative way, and a very low number of articles portrays the child welfare services in a positive way. The findings in this study, as well in others show that there has been an increase in articles that portray the child welfare services in a neutral manner. The angle about work practice and decisions appears most frequently in the articles, and when going through the articles it becomes clear that it is this angle that most often portrays the child welfare services negatively. This study shows that there are several factors that affect the child welfare services reputation, and these factors are closely connected. If the child welfare services wish to better their reputation, they need to focus on all these factors. One option is to look to NAV, and how they have succeeded in building a better reputation, especially when it comes to media contact. The child welfare services will never be completely transparent and open. However, that does not mean that we can't have a child welfare service that is an active participant in the debate, and who works on changing the public opinion about their decisions.

Key words: Child welfare services, organization, identity, image, reputation, media.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Problemstilling og forskningsspørsmål	1
1.2	Barnevernets rolle og mandat	2
1.2.1	Det offentlige og barnet.....	4
1.3	Disposisjon av oppgaven	8
2	Når barnevernet og media møtes.....	9
2.1	Mediene, barnevernet og makten.....	9
2.1.1	Medias rolle og mandat	12
2.1.2	Kommunikasjonsstrategiene	15
3	Barnevernet, identitet, image og omdømme	18
3.1	Identitet.....	18
3.2	Image	21
3.3	Omdømme	24
3.3.1	Perspektiver på omdømmebygging.....	26
3.4	Tidligere forskning	29
3.4.1	Masteroppgaver.....	29
3.5	Nordiske forskningsbidrag	31
3.6	Internasjonale forskningsbidrag	32
3.6.1	Mediene og NAV	32
4	Metode.....	34
4.1	Datainnsamling og datamaterialet	35
4.2	Inklusjons og eksklusjonskriterier	35
4.3	Kvantitativ innholdsanalyse	36
4.4	Variabler	37
4.5	Reliabilitet og validitet	38
4.6	Etiske vurderinger.....	40
5	Resultat.....	41
5.1	Hvem blir hørt når media omtaler barnevernet?.....	41
5.2	Hvilke holdninger til barnevernet kommer frem i artiklene?	44
5.3	Hvordan vinkler media sakene om barnevernet?	48
5.4	Enkeltsak	52
6	Diskusjon.....	53
6.1	Hvem er det som uttaler seg i media?.....	53
6.1.1	Hvem er hovedstemmene i debatten om barnevernet?.....	54

6.1.2	Når kommer barnevernet og deres klienter til ordet?.....	56
6.2	Image, inntrykk og holdninger til barnevernet i media og i befolkningen	62
6.2.1	Et flertall av negative artikler	62
6.2.2	De nøytrale og de positive artiklene.....	64
6.3	Synlighet i media og vinklinger.....	69
7	Avslutning	72
7.1	Tidligere forskning og funnene i denne studien	74
7.2	Veien videre.....	76
7.3	Avsluttende betraktninger.....	78
8	Referanseliste	80
9	Vedlegg.....	90

1 Innledning

I denne masteroppgaven ser jeg på hvordan et utvalg norske aviser omtaler barnevernet. Ved bruk av kvantitativ innholdsanalyse har jeg studert hvordan tre løssalgsaviser, Dagbladet, Verdens Gang (VG) og Aftenposten (AP) omtaler barnevernet. Videre vil jeg se på hvilke implikasjoner medias omtale kan ha for barnevernet, og barnevernets omdømme.

Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får rett hjelp og rett omsorg, samt å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår (Regjeringen, 2016). Men barnevernet er ikke ute og «leter» etter utsatte barn og unge. Barnevernet er avhengige av at befolkningen melder fra hvis de er bekymret for et barn.

Ved bruk av teori om identitet, image og omdømme i organisasjoner ønsker jeg å si noe om barnevernets omdømme og hva som kan påvirke omdømmet.

1.1 Problemstilling og forskningsspørsmål

Problemstillingen for denne oppgaven er «Hvordan omtales barnevernet i Norges tre største aviser, og hvordan påvirker medias omtale barnevernets omdømme?» Dette er en todelt problemstilling. Første del omhandler resultatene av innholdsanalysen jeg har gjennomført. Der jeg ser på medias omtale av barnevernet i tre av Norges største aviser; Dagbladet, Aftenposten og Verdens Gang. Andre del av problemstillingen omhandler den teorien som er brukt i denne oppgaven, der jeg ser på barnevernet og omdømme, med et spesielt fokus på hvordan media kan påvirke dette.

Jeg har valgt å operasjonalisere problemstillingen inn i fire forskningsspørsmål:

1. Hvem blir hørt når media omtaler barnevernet?
2. Hvilke holdninger til barnevernet kommer frem i artiklene?
3. Hvordan vinkler media sakene om barnevernet?
4. Hvordan påvirker medias omtale barnevernets omdømme?

1.2 Barnevernets rolle og mandat

Den 17. juni 1992 kom barnevernloven som vi kjenner i dag, Lov om barneverntjenester (Barnevernloven, 1992), som er den loven norske barnevernsansatte arbeider etter. Denne loven regulerer og tydeliggjør ansvarsfordelingen mellom stat, kommune og fylkeskommune.

Det er kommunen som i hovedsak utøver barnevernsarbeidet og som utfører de oppgavene som står skrevet i barnevernloven. I denne oppgaven vil det i stor grad være det kommunale barnevernet som blir omtalt og diskutert. I mitt utvalg av artikler er også artikler som omtaler det statlige barnevernet, institusjoner og det private barnevernet inkludert.

Det er det kommunale barnevernet som i all hovedsak omtales i media, og det er som oftest det kommunale barnevernet som blir gjenstand for kritikk. Rød (2015) skriver i Fontene at sjikane i offentligheten er hverdagen til de ansatte i det kommunale barnevernet. Dette har nok sine naturlige årsaker i at det er det kommunale barnevernet som er mest i direkte kontakt med familier. Det er de som vedtar om det skal settes i gang en undersøkelse i en familie og det er de som skal undersøke foreldrenes foreldrekompentanse og omsorgsevne. Det må nevnes at sakkyndige er involvert, og når det er snakk om vold og overgrep i en familie så er det politiet som etterforsker siden barnevernet har ikke mandat til å drive etterforskning. Likevel, er det slik at det er det kommunale barnevernet som er mest omdiskutert og som er utsatt for kritikk.

Barnevernets hovedoppgave er nedfelt i Barnevernloven (1992, § 1-1)

«Å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.»

Alt barneverntjenesten gjør skal være forankret i lovverket, altså skal deres handlinger være legale. Samtidig er det ikke like lett for barnevernet å oppnå legitimitet for sine handlinger. Legitimiteten er knyttet til om det er oppslutning om de handlingene man utfører.

Handlingene kan være legale, uten at de er legitime, altså gyldige og riktige (Veland, 2004, s. 199). Barnevernet er avhengig av at omverdenen ser på den som en organisasjon med høy grad av legitimitet, og som folk har tillit til. Hvis omverdenen ikke ser på barnevernets handlinger som legitime, vil færre mennesker melde ifra til barnevernet hvis de er bekymret for et barn, og foreldre selv vil heller ikke ta kontakt hvis de trenger hjelp.

«Men mange, for eksempel profesjonelle, er avhengige av andres tillit. Relasjonene blir opprettet ved at folk stoler nok på dem til å oppsøke dem, og de vedlikeholdes ved at folk stoler nok på dem til å komme igjen, og følge deres råd.» (Grimen, 2009, s. 52).

Samtidig er barnevernet avhengig av å oppnå tillit hos de som til enhver tid sitter i regjering. Dette fordi det er de som fordeler økonomiske midler, samt at en regjering som ikke ser på barneverntjenestens handlinger som legitime kan være en regjering som ikke støtter barneverntjenesten i media, eller på andre arenaer. Mimmi Kvisvik, leder i Fellesforbundet og Elisabeth Gordin Stang, Professor i rettsvitenskap har skrevet en kronikk i Aftenposten. Her skriver de at politikerne fraskriver seg ansvaret for barnevernet, og spesielt for den hetsen barnevernet blir utsatt for. De krever tydelige politikere som støtter barnevernet, og at det gjennomføres et barnevernløft (Kvisvik & Stang Gordind, 2017). Rød (2015) viser til en undersøkelse Fellesorganisasjonen har gjennomført blant 650 personer, der 66 % av deltakerne arbeidet i barnevernet og de resterende arbeider i instanser som samarbeider med barnevernet. De ansatte sier i undersøkelsen at de savner at myndigheter, ledere og egen fagforening tar til motmæle når det stormer rundt barnevernet.

På samme måte som barnevernet trenger at «vanlige» folk melder sin bekymring om et barn til barnevernet, behøver også barnevernet at helsepersonell, skoleansatte, barnehagepersonell og andre ansatte i offentlige instanser ser på barneverntjenestens handlinger som legitime. Studier viser at det kan være store forskjeller i hvordan et problem blir forstått ut i fra profesjonenes faglige perspektiv, og da hvordan disse håndteres, noe som kan hindre samarbeidet mellom profesjonelle (Eidsheim, 2001 referert i Ødegård og Willumsen 2011). Baklien (2009) skriver at alt samarbeid påvirkes av den virkelighetsforståelsen partene har, samt at aktørens virkelighetsoppfatning kan være viktigere enn hvordan virkeligheten faktisk er.

En del av kritikken mot barnevernet er at det er en lukket instans (Veland, 2004). Folk flest vet veldig lite om hva barnevernet driver med, og media får som oftest «ingen kommentar» som svar når de kontakter barnevernet.

«Men hvorfor har vi et «lukket» barnevern? Hva er det som gjør at en hjelpetjeneste for barn og familier fremstår som lukket og med lav legitimitet? Burde ikke dette være en tjeneste som var vel ansett fordi den bidro til at utsatte barn og familier fikk et bedre liv?» (Veland, 2004, s. 200).

Det Veland (2004) sier her er et tankekors. For jo, barnevernet burde være vel ansett i befolkningen, og det burde ha et godt omdømme. Men det er nok ikke så enkelt likevel. Mye fordi folk oppfatter barnevernet som lukket. Det er andre offentlige etater som også er lukket og bundet av en streng taushetsplikt. Hvis vi ser på deler av helsevesenet og politiet, er dette også institusjoner som har taushetsplikt og som ikke kan uttale seg om enkeltsaker. Samtidig møter ikke de den samme kritikken, selv ikke politiet som etterforsker og påtaler blir kritisert like mye som barnevernet. Taushetsplikten i barnevernet gjør det vanskelig og tidskrevende å få tilgang til nødvendig informasjon, og sterke følelser kan settes i sving hos foreldre som er redde for å miste barna sine. Dette gjør at barnevernssaker er følelsesmessige utfordrende for de involverte (Ekanger, 2006a, s. 23-34). Barnevernet går inn i det aller mest private, det næreste og mest sårbare av alt; nemlig familien. Bunkholdt (1997) sier at en institusjon som har de kjennetegnene som barnevernet har, kanskje aldri vil kunne oppnå full legitimitet.

1.2.1 Det offentlige og barnet

Under vil jeg gå nærmere inn på fire perspektiver på det offentlige og barnet som Harding (1991) skriver om i boken *Perspectives in child care policy*, samt at Hagen (2001) sin tolkning av disse perspektivene og blick på den norske familien og den norske stat vil bli inkludert. Dette for å bedre forstå de forskjellige perspektivene som kan forklare hvordan vi ser på hvordan det offentlige griper inn i familien. Jeg vil også belyse Veland (2004) sine mulige forklaringer på kritikken som barnevernet møter.

Harding (1991) har drøftet det offentliges rolle i forhold til familiens ansvar for barn. Hun skriver at det er ingen sikkerhet og konsensus i synet på staten og dens rolle i familien. Det første perspektivet er **Laissez-faire og patriarkat**. Det sentrale i dette perspektivet er at det offentlige ikke skal blande seg inn i familien, bortsett fra i de ekstreme tilfellene. Forholdet mellom foreldre og barn må respekteres, for det vil være svært ødeleggende for familien hvis

foreldrene ikke får oppdra barna sine på sin måte. Veland (2004) skriver om mulige årsaker til at barnevernet får kritikk i media og av befolkningen. Noen av grunnene skriver han kan være at folk generelt klager mer på offentlige vedtak nå. Tidligere hadde folk mer respekt for det «offentligheten» gjør og deres beslutninger. Men i dagens samfunn har alle tilgang til internett, lovverk og bestemmelser, dette gjør at folk er mer bevisst sine rettigheter og sin rett til å klage. Veland (2004) nevner også at kritikken kan forstås i lys av endringer i mediene. Han sier at i løpet av de 10-15 siste årene har mediene fått et sterkere personfokus og er blitt svært opptatt av konflikter og konfliktfylte barnevernssaker oppfyller ofte kriteriene for det som anses for å være en «god sak».

En annen årsak som Veland (2004) beskriver er at velferdsstaten har endret seg, fra «ytre til indre vansker.» Velferdsstaten har avskaffet den ytre nøden som mangel på mat, helsehjelp og bolig, tidligere var det lettere for lokalsamfunnet å se hvis et barn led nød. Men nå er det blitt et fokus på den indre vanskeligheten, f.eks. om barnet blir tilstrekkelig stimulert. Når forelderen står frem og sier at barnet ikke blir slått og får både mat, leker og et sted å bo, er det ikke alltid like lett for omverdenen eller foreldrene å skjønne hvorfor barnevernet har fratatt denne forelderens omsorgen. Hvis man ikke med det blotte øye kan se at barnet lider overlast, blir det vanskeligere å gi aksept for barnevernets handlinger, når det er snakk om en omsorgsovertakelse (Veland, 2004). Den årsaken som Veland (2004) beskriver som mest relevant i denne sammenhengen er den ideologiske årsaken. Her sier han at en måte å forstå kritikken som er knyttet til tvangsinngrep på, er at den er ideologisk basert. Kritikken henger først og fremst sammen med den liberalistiske ideologiens ønske om mindre innblanding i den private sfæren fra det offentlige. I Norge er det Fremskrittspartiet som er et liberalistisk forankret parti som har vært mest kritisk til barnevernet og deres handlinger (Veland, 2004).

Det er fortsatt slik at det er deler av den norske befolkningen som mener at foreldreskapet er et privat anliggende, og ikke det offentliges ansvar. Det er også verdt å nevne at det i de siste årene har fremkommet massiv kritikk mot barnevernet fra andre land og spesielt de øst-europeiske landene. Dette er land som ikke har en like utviklet og sterk velferdsstat som Norge, og som ikke har et barnevern som i samme grad griper inn i den private sfæren. I noen av disse landene kan det være lov med mild avstraffelse av barn, såkalt oppdragervold. Dermed er det kanskje naturlig at når disse foreldrene møter det norske barnevernet, kan det oppstå en kollisjon.

Statspaternalisme og barnevern er et perspektiv som står i motsetning til **Laissez-faire og patriarkat**. Dette perspektivet handler om at det er legitimt for staten å intervensere i familien og beskytte barn, samt å finne annen omsorg der det er nødvendig. Dette perspektivet legger liten vekt på de biologiske båndene og foreldrenes rettigheter. Hagen (2001) skriver at dette perspektivet var fremtredende i begynnelsen av det 20. århundre, og preget vergerådene og fattigstyrenes barnevernsarbeid. Noen vil si at dette har endret seg i barnevernet og at det nå er mer fokus på foreldrene og deres rettigheter, samt det biologiske båndet mellom foreldre og barn. Barnevernet forsøker å fokusere på dette ved hjelp av familieråd, nettverksplasseringer og hjemmebaserte tiltak. Familieråd kan sees på som et tiltak som forsøker å ivareta ideen om å legge til rette for at familien kan delta, og at familien skal ha en reell innflytelse på de avgjørelser som tas (Bagge, 2003, s. 60).

Det er nok likevel mange som mener at barnevernet fortsatt ikke vektlegger det biologiske prinsippet godt nok og at det tas altfor lite hensyn til foreldrene i barnevernssaker.

Det er stemmer som argumenterer for at foreldre i barnevernet ikke får god nok oppfølging og at foreldrene ikke blir hørt og tatt på alvor. Skilbred og Moldestad (2010) viser til de få studiene som er gjort på hvordan situasjonen er for foreldre som har barn som er i fosterhjem. Disse studiene peker på betydningen av at foreldre støttes og involveres. Men studiene konkluderer med at det er en stor motsetning mellom anerkjennelsen av foreldrenes medvirkning på den ene siden og betydningen av foreldres deltakelse og hva som faktisk skjer i praksis, på den andre siden. Samtidig kan det også være at barnevernet muligens ikke er den som skal stå for veiledningen og støtten av disse foreldrene. Det at barnevernet har gått inn i familien, kan føre til at forholdet mellom foreldrene og barnevernet blir konfliktfylt. Noe som kan vanskeliggjøre samarbeid og ivaretagelse av disse foreldrene.

Det tredje perspektivet som Harding (1991) skriver om er **Forsvar for den biologiske familien og foreldrenes rettigheter**. Dette perspektivet ble tydelig i tiden etter andre verdenskrig. Dette skiller seg fra **Laissez-faire**-perspektivet ved at offentlig intervensjon er legalisert, men det viktigste er å gi hjelp og støtte til familien slik at de selv skal ta vare på barna (Hagen, 2001). Her er det poengtert at dersom foreldrene ikke klarer å gi barna omsorg, skal en sørge for ekstrahjelp for å lette presset. Det offentlige har en omfattende rolle, men i stedet for å skaffe alternativ omsorg skal de heller støtte familien. Hvis det skulle skje at barnet blir flyttet skal man sørge for at kontakten med familien opprettholdes, med tanke på at barnet på sikt skal flyttes hjem igjen (Hagen, 2001). Med andre ord, skal alle plasseringer

utenfor hjemmet være av midlertidig karakter. Dette er et perspektiv som tar høyde for både barnets og foreldrenes situasjon.

Samtidig er det ofte slik at det er uholdbart for barnet å bo hjemme, dette kan være på grunn av misbruk, neglekt eller andre årsaker. Her må det også nevnes at foreldre har mulighet til å reise krav om tilbakeføring en gang i året. I barnevernloven § 4-21 står det: «Partene kan ikke kreve at en sak om opphevelse av vedtak om omsorgsovertakelse skal behandles av fylkesnemnda dersom saken har vært behandlet av fylkesnemnda eller domstolene de siste tolv måneder.» (Barnevernloven, 1992). På den måten sikrer staten at foreldrenes rett til å være foreldre, og til å ha omsorgen for sitt eget barn. Tall viser at barnevernet svært ofte får medhold i disse sakene i Fylkesnemnda (Torgersen, 2017). Årsakene til dette kan være mange; det kan være at barnevernet kun reiser saker de er sikre på å vinne, det kan være at nemnda oftere tror på barnevernet eller at barnevernet som en offentlig etat alltid kommer til å være den sterke part i møte med foreldre. Dette er ikke noe som vil diskuteres videre her.

Det siste perspektivet er «**barns rettigheter og frigjøring**» som i stedet for å se på barnet som et objekt, ser på barnet som et subjekt med autonomi og frihet, på lik linje med voksne. Det er slik at barns rettigheter er blitt satt mer fokus på de senere år. Barnet har gått fra å være et objekt til et subjekt og et selvstendig individ i svært mange vestlige land. Barn skal bli hørt og tatt hensyn til (Hagen, 2001). Barn har også rett på en talsperson som skal videreformidle barnets ønsker til familierådet. Ansatte i barneverntjenesten skal så ofte som mulig snakke med barnet i alle barnevernssaker. Vi har gått fra et barnevern der de voksne satt på et rom og diskuterte barnets fremtid, mens barnet satt utenfor rommet og ventet på å høre «dommen», til et barnevern der barnet har en naturlig plass rundt bordet og skal få sin mening hørt og tatt på alvor. Som følge av norsk ratifisering av FNs barnekonvensjon i 1991, er det blitt gjort faglige og politiske endringer for å fremme barns deltakelse (Bakke & Holmberg, 2014, s. 5). Hvor godt dette gjennomføres i praksis er en annen sak, og det er nok ikke alltid slik at barnet faktisk blir hørt, eller føler at det blir hørt. At omsorgsovertakelser ofte kommer overraskende, og at barna sjelden er involvert i saksbehandlingen er godt dokumentert i forskning og offentlige utredninger (Bakke & Holmberg, 2014, s. 14).

Det som er positivt, er at nå er det et fokus på barnet som selvstendig subjekt, og flere barn blir forhåpentligvis tatt på alvor om den kunnskapen de innehar om sin egen situasjon og sin egen sak i barnevernet. Bunkholdt (1997) skriver at i dagens barnevernlov blir barnet sett på som et individ med egne rettigheter til utvikling, daglig trivsel og fungering. Det har også kommet flere organisasjoner på banen som Forandringsfabrikken og Landsforeningen for barnevernsbarn. Dette er organisasjoner som har fått sin stemme hørt i det offentlige, og som formidler hva de som barnevernsbarn trenger og hva som ikke er godt nok. Dette har nok vært med på å «vekke» mange i systemet, og gjort at barnets stemme har blitt tydeligere.

1.3 Disposisjon av oppgaven

I kapittel to vil jeg gå nærmere inn på forholdet mellom barnevernet og media. I kapittel tre presenterer jeg den teorien som legger rammen for analysen av mine funn. Deretter vil jeg gå inn på tidligere forskning som er gjort på temaet. Videre kommer kapittel fire om metode, der vil jeg si noe om hvordan jeg har gått frem og hvilken metode jeg har benyttet for datainnsamlingen. I kapittel fem kommer resultatene jeg har kommet frem til, før det i kapittel seks kommer en diskusjon av disse resultatene sett opp mot den teorien som er valgt. I siste kapittel, altså kapittel syv kommer avslutning og konklusjon.

2 Når barnevernet og media møtes

Barnevernet og media er to forskjellige systemer. Enkelt sagt er barnevernet en etat som arbeider for utsatte barn og unge, mens medias hovedmål er å selge aviser. Samtidig er bildet mer nyansert enn som så, og dette vil bli diskutert under. Til slutt i kapitlet vil jeg presentere kommunikasjonsstrategiene som er utarbeidet for barnevernet.

2.1 Mediene, barnevernet og makten

Barnevernet og mediene har begge stor makt, de utøver hver dag makt på hver sin måte. Barnevernet har på bakgrunn av loven makt til å gå inn i familier, og til å sette i verk hjelpetiltak. Det er også en mer flytende og lite synlig makt i møtet mellom saksbehandlere og klienter, en makt som noen ganger er usynlig og andre ganger er veldig synlig. Mediene har makt til å få sider ved en sak frem i lyset, samtidig har de også makten til å unnlate å belyse visse sider ved en sak. Det er også makt bak mediene, som kontrollerer og styrer hva mediene kan og ikke kan skrive om. Det er en flytende makt i mediene, en makt de har til å kunne sette «standarden» for hvordan vi tenker og ser på noe, dette uten at noen egentlig vet hvor denne tankemåten kom fra.

Barnevernet blir kritisert av mediene for sin maktbruk eller maktmisbruk. Mediene bruker den makten de har til å sette ting på dagsordenen og er gjerne opptatt av å beskytte det «lille» mennesket mot overgrep og maktmisbruk fra offentlige myndigheter. Hvem som er det «lille» mennesket i barnevernssaker i mediene kan diskuteres, men journalisten bruker sin makt som talerør for å fremme saker om barnevernet i mediene. Journalisten belyser enkeltsaker, men også saker som omhandler barnevernet som system, og hvordan dette systemet bruker den makten den har i samfunnet. Forholdet mellom enkeltsaker og saker som omhandler barnevernet som system, vil bli nærmere belyst i kapittel seks.

Forståelsene av maktbegrepet kan knyttes til vårt «skjema», om makten bak, i og rundt mediene (Mathiesen, 2010). Makten bak mediene er hovedsakelig strukturmak, dvs. eierstrukturer, faglige forhold og organisasjon. Makten rundt og i mediene er viljesmakt, beslutninger, eventuelt beslutninger om temaer som ikke skal omtales, hos kildene og hos den enkelte medarbeider. Makten fra mediene er i hovedsak mikromakt, dvs. en informasjonskontroll som er at mottakeren tar de opp i seg og gjør til sine, og en holdningspåvirkning som er slik at mottakeren tar opp i seg tankemønstre.

Mediene har makt, dette er et faktum. Det er forskjellige former for makt innenfor de forskjellige delene av media, i hvordan mediene blir konstruert og kontrollert, og i hvordan mediene selv utøver makt ovenfor befolkningen. Makten til mediene ligger i evnen til å gjenfortelle andres historier på et dramaturgisk sett interessant og engasjerende måte (Ekanger, 2006b). I Vær varsom plakaten (*Vær Varsom-Plakaten*, 2015), er det formulert etiske normer for pressen. Her er det normer for publisering, pressens samfunnsrolle og journalisters atferd i forhold til deres kilder. Personer kan og klage inn pressen til Pressens Faglige Utvalg, som deretter vurderer om god presseskikk er brutt. Dermed kan en si at Pressens Faglige Utvalg har makt over norsk presse, og norsk presse må følge visse regler. Samtidig er det slik at de fleste aviser er en del av større konsern, som krever profitt og overskudd fra avisene. Avisene må selge, og de må tjene penger. Det er forskjellige organisasjoner og instanser som kontrollerer norsk presse. Dette samtidig som at pressen som nevnt innehar en makt i det de velger å skrive om, det de prioriterer kan sette dagsordenen i samfunnet og kan være med på å påvirke opinionen. Barnevernet innehar også forskjellige former for makt, som beskrevet under.

«En række aspekter af den magt, disse repræsentanter udøver, er udtrykt for udøvelse af en legal myndighed. Men andre aspekter går du over en sådan myndighedsudøvelse. Det er f.eks. tale om magt baseret på konstruerte sandheder om, hvad der er bedst for klienterne, på professionernes problemdefinitioner, på uformelle, mere eller mindre subjektive normer hos en given persongruppe som at ville yde hjælp, eller på andre forhold, som ikke umiddelbart forstås som magt.» (Jarvinen & Mortensen, 2005, s. 10).

Dette er en form for makt som er til stede i alle sosialfaglige organisasjoner, det være seg NAV, barnevernet, psykiatrien med mer. Som profesjonsutøver kan en se på seg selv som eksperten i møte med klienten, og dermed ønske at klient følger dine råd. Dette kan skje ved at en inngår i relasjonen med den oppfatningen om at du sitter på svarene, og relasjonen handler om å få klienten til å inngå i de planene du har lagt. Typiske kjennetegn ved denne makten er at den som oftest ikke oppfattes av de involverte som utøvelse av makt (Jarvinen & Mortensen, 2005). Det er ikke sikkert at verken saksbehandleren eller klienten ser på denne relasjonen som en relasjon der saksbehandleren utøver makt. Barnevernet er et felt som er preget av en kompleksitet, der hjelp, makt og kontroll er vevd inn i hverandre, og maktutøvelsen kan være både åpen og skjult (Jensen, 2016).

Jarvinen og Mortensen (2005) skriver at dette er makt som for klienten er vanskelig å motstå, fordi klientene møter saksbehandlere som virkelig vil hjelpe klientene til å leve et så godt og tilfredsstillende liv som mulig. Videre viser Jarvinen og Mortensen (2005) til Michael Foucaults maktbegrep, og hvordan det er knyttet til oppfattelse av kunnskap og vitenskap. Kunnskap gir makt, og kunnskap gir makt fordi kunnskapen hevder å sitte inne med sannheten. I barnevernsammenheng, er dette spesielt tydelig. De ansatte i barnevernet er de som sitter med utdanning og kunnskap om barn, utvikling og omsorg. Dette er nok en del av det som utgjør kritikken mot barnevernet. Foreldre som føler seg maktesløse i møtet med barnevernet, foreldre som ikke har noe de skulle sagt når det er saksbehandleren som innehar kunnskapen og «sannheten» om hva som er godt nok foreldreskap

I møtet med profesjonene i velferdsstaten mister individet sin motstand (Jarvinen & Mortensen, 2005). Barnevernet sitter inne med definisjonsmakten. De definerer hva som er god nok omsorg, hvordan blikk-kontakten bør være mellom mor og barn, hvordan atferd ungdommen bør ha, hvor barnet bør bo med mer. Jensen (2016) har skrevet en doktoravhandling om ungdommers medvirkning i en nettverkskontekst i barnevernet ved bruk av en norskutviklet sosial nettverksmetode som kalles Flipover-metoden. I denne studien ser hun at det er sosialarbeideren i barnevernet som definerer hva som er det riktige valget for ungdommene, og i realiteten har kanskje ikke disse ungdommene en reell innflytelse, eller en reel mulighet til å selv velge sin fremtid.

Jarvinen og Mortensen (2005) viser til Bourdieu som kaller denne formen for makt for symbolsk vold. Symbolsk vold kan beskrives som en utøvelse av makt, som får noen til å bøye seg for en makt som de selv ikke føler er makt. Dette kan være foreldre i barnevernet som går med på hjelpetiltak, som endrer sin væremåte eller følger råd fra saksbehandleren fordi de selv tenker at saksbehandleren er den som vet best. Det er et stort fokus på makt og hvordan den brukes i barnevernet i media. Det er nærliggende å tro at ideen om klienten med bøyd hode som ubevisst eller bevisst aksepterer ekspertens avgjørelser og råd, ikke er helt sann i barnevernet. En kan tenke seg at det er flere foreldre i barnevernet som følger barnevernets råd, mer for å slippe å få barnevernet nært inn på seg, eller fordi de er redd for hva som skjer hvis ikke de gjør som barnevernet «sier», heller enn at de helt oppriktig mener at barnevernet har rett.

Det er viktig å påpeke at barnevernet også har reel makt, de kan faktisk overta omsorgen for et barn. I paragraf 4-12 i Barnevernloven (Vedtak om å overta omsorgen for et barn) står det at et vedtak om å overta omsorgen for et barn kan treffes hvis visse kriterier er oppfylt (Barnevernloven, 1992). Dette gir en klarere forståelse av hvorfor en som forelder kan føle stor avmakt i møte med tjenesten.

2.1.1 Medias rolle og mandat

I Vær Varsom-plakaten (*Vær Varsom-Plakaten*, 2015), finnes punkter som omhandler viktigheten av en fri og uavhengig presse, pressens ansvar for å beskytte enkeltmennesker mot overgrep eller forsømmelse fra offentlige myndigheter eller institusjoner, åpenhet om bakenforliggende forhold, kritisk valg av kilder, hensyn for mennesker som ikke kan ventes å være klar over virkningen av sine uttalelser og det å ta hensyn til barn og hvordan publisering kan påvirke barn. Dette vil si at journalisten har ansvar for å avdekke kritikkverdige forhold i barnevernet, samtidig som en må være kritisk til hvem som er kildene, ta hensyn til at foreldrene kan være i en vanskelig situasjon og kanskje ikke er fullstendig klar over hva de forteller journalisten, dette samtidig som en må skjerme de involverte barna på best mulig måte.

Dette kan være en vanskelig situasjon for journalisten, og det er som sagt flere hensyn som må tas. Det er slik at for å kunne avdekke kritikkverdige forhold, må i blant journalisten gå inn i enkeltsakene. For å kunne si noe om systemet, må en kunne si noe om enkeltsakene som systemet består av. I barnevernssakene ligger det en komplisert og uløst konflikt mellom personers rett til å kritisere, medienes plikt til å bidra til den offentlige debatten og barnevernets rett til å tie (Ekanger, 2006a, s. 40). Dette viser hvor kompleks disse sakene er, også for media. Det er nok nærliggende å anta at det er mange barnevernssaker som aldri kommer frem i mediene fordi de er så ømfintlige og det er mange personer involvert.

Alle de involverte ønsker nok det beste for barnet, utfordringen er de forskjelliges syn på hva som faktisk er det beste. Journalisten vil på sin side beskytte de svake i samfunnet, og det «lille mennesket» mot maktovergrep fra myndighetene. Samtidig må journalisten beskytte barnet mot for mye eksponering i media, noe som står i Vær Varsom-plakaten. Media vil være en tapper ridder, og hjelpe kvinner og barn som får barnevernet på nakken. Medias vaktbikkjerolle er både viktig og nødvendig i et demokratisk samfunn (Andersland, 2011, s. 160). Forelderen vil nok også det beste for sitt barn, men det er ikke alltid det samme som

barnevernet mener. Derfor ønsker forelderen å få historien sin ut i media.

Barnevernsarbeideren har fra sitt faglige synspunkt et syn på hva som er det beste for barnet, men kan sjelden fortelle dette til avisen på bakgrunn av taushetsplikten. Dette viser at barnevernssakene er kompliserte for alle involverte.

Samtidig er barnevernssaker «godt» stoff for journalistene, og de passer godt inn i en mediedramaturgisk form der det finnes helter, tapere, gode og onde (Figenschow, 2006, s. 54). Konsernene som eier avisene legger et press på redaksjonene om at de må produsere salgbart stoff. Den trykte pressen sliter med lave opplags- og lesertall, da vi lever i en tid der færre og færre leser papiraviser. Journalisten.no er et fagnettsted for journalister, de viser til lesertall for norske aviser i 2015 og 2016. Der fremkommer det at både VG, Dagbladet og AP, hadde færre lesere i 2016 enn i 2015 (Mossin, 2016). Dette kan påvirke hvilke saker som blir prioritert av avisene. At barnevernsstoff selger, er det nok ingen tvil om. Det er lett å skape debatt om en instans som er mystisk og lukket, og som samtidig griper inn i det kjæreste vi har, nemlig familien. Dermed vil det nok være enighet i redaksjonen om at barnevernssaker er saker som burde omtales.

Men i en verden der de ansatte i tjenesten altfor ofte svarer med «ingen kommentar», blir disse sakene ofte feil fremstilt, eller i hvert fall er det ofte en eller flere parter som aldri får uttalt seg og kommet frem med sin sannhet. I kapittel fem vil det fremkomme hva min undersøkelse sier om hvem som blir hørt når media omtaler barnevernet. Andersland (2011) skriver at mange journalister kanskje har sett seg blind på det faktum at barnevernet er en offentlig myndighet som kan anvende tvang, og derfor nærmest kan forventes å utøve maktmisbruk. Han sier videre at medias vinklinger har gjort utsatte barn og unge en bjørnetjeneste, og at media ikke tar inn over seg at deres mange utfall mot barnevernet har gjort de utsatte barna til de store taperne, og forverret forholdet mellom media og de barnevernsansatte.

Mediene er på mange måter legitimitetens kampsone, og medieoppslagene har innvirkning på barnevernets legitimitet (Figenschow, 2006, s. 56). Som nevnt tidligere er barnevernet avhengig av legitimitet i befolkningen for å kunne utøve sitt arbeid på en god måte. For noen i barneverntjenesten kan media sees på som en som hindrer barnevernet å oppnå tillit, og dermed et godt omdømme i befolkningen. Dette er muligens en stor del av årsaken til at forholdet mellom journalister og barnevernsansatte kan være anspent. Wingstad (2015) og Woldstad (2011) som begge har intervjuet ansatte og ledere i barnevernet, har informanter

som sier noe om hvor vanskelig deres forhold er til media, at de føler at saker blir feil fremstilt og at de ikke vet hvordan de skal bedre sitt forhold til media, og dermed også hvordan de skal bedre sitt omdømme. Det er heller ikke utenkelig at journalistene irriterer seg over de ansatte i barneverntjenesten, og deres reservasjoner mot å uttale seg. Det er tvilsomt at journalistene ikke ønsker at barnevernet skal uttale seg, og media skulle nok også ønske at de fikk større innsyn i sakene som kommer opp for Fylkesnemndene.

Det er stemmer som argumenterer for at mediene bør få følge barnevernssakene i rettsapparatet på samme måte som i straffesaker (Ringberg, 2006, s. 124). I straffesaker får mediene følge sakene i rettsapparatet, og svært ofte er alle de involverte anonymisert og mediene får belyst saken fra flere sider. Dette er vanskelig i barnevernssakene når mediene ofte kun har informasjon fra forelderen eller deres advokat, og ikke fra barnevernet, de sakkyndige eller fra barnet selv. Det er vanskelig å se for seg at forholdet mellom barnevernsansatte og journalister noen gang blir perfekt, til det er deres roller altfor forskjellige. Men der noe fungerer dårlig er det alltid rom for forbedring, og det er det nok i dette tilfellet også. Dette fordrer at journalistene lærer mer om barnevernet, og hvordan barnevernet arbeider, samtidig må de ansatte i barnevernet selv tydeliggjøre sin rolle og se på journalistene mer som en ressurs enn en fiende. Ulset (2012) skriver i forskning.no om en artikkelserie i Adresseavisen, og trekker denne serien frem som et eksempel på et samarbeid mellom media og barnevernet som har fungert godt.

Hun sier at avisen har brukt den påvirkningskraften de har til å skape interesse og oppmerksomhet for barn som er i barnevernet, og at barnevernet på sin side har bidratt med åpenhet. Hun sier at artikkelserien har gjort det mulig å rette systemkritikk som åpner publikums og politikernes øyne opp for at det er rom for forbedringer, men at barnevernet likevel er viktig. Det dette viser er at det er mulig for barnevernet og media å samarbeide, så lenge begge parter er klar over hverandres utgangspunkt, og så lenge begge parter strekker seg så langt som deres mandat gir dem handlingsrom for.

Stang Gordind (2017) har skrevet en kronikk i Aftenposten, der hun kommer med forslag til hvordan en skal få et åpnere barnevern. Der skriver hun at den tausheten som media møter hos barnevernet ikke bare handler om taushetsplikten, men også om at de ansatte i tjenestene kan være usikre på hva de kan si til mediene og at de blir engstelige når journalistene ringer. Noen av punktene hun trekker frem er at samtykke opphever taushetsplikten, anonymisering for alle parter er viktig, hvis noen av partene allerede har offentliggjort opplysninger så er

ikke disse lengre taushetsbelagte samt at hensynet til barnet alltid er viktigst. Hun mener at det må slås hull på muren av taushet, og at dette kan bidra til økt åpenhet og mer tillit til barnevernet. Det hun sier her, er at eksemplet fra Adresseavisen som Ulset (2012) trekker frem er veien å gå, og at gjennom slike samarbeid mellom barnevernet og mediene kan man få et åpnere barnevern og en mer balansert fremstilling av barnevernet i media.

2.1.2 Kommunikasjonsstrategiene

Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet har det øverste ansvaret for kommunikasjonsstrategiene og har gitt ut disse i samarbeid med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) og Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat). De har utgitt tre kommunikasjonsstrategier for barnevernet. «Et åpnere barnevern» som ble utgitt i 2004, «Et åpent barnevern» (Barne- og likestillingsdepartementet, 2008) ble utgitt i 2008 og som gjelder for 2008 til 2016 og «Barnevernet – en hjelper» (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013) som ble utgitt i 2013, og som gjelder for 2013-2016. Det har for undertegnede ikke vært enkelt å finne frem til disse strategiene, da det ikke finnes en komplett oversikt på internett over disse. For å finne strategien «Barnevernet-en hjelper», lette jeg, medstudenter og veiledere uten hell. Vi fikk den først etter å ha mailet Bufdir. Strategien «Et åpnere barnevern» fra 2004, har jeg ikke funnet, selv etter henvendelser på mail. Derfor vil ikke denne bli omtalt her. Jeg vil også kort omtale heftet «Når journalisten ringer» (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet), som er et hefte med tips til hvordan barnevernsansatte skal håndtere henvendelser fra media.

«Et åpent barnevern» (Barne- og likestillingsdepartementet, 2008) ble utgitt i 2008. I innledningen poengteres det at folk flest opplever barnevernet mer positivt i 2008 enn i 2003, samt at medienes fremstillinger av barnevernet er blitt mer saksorienterte. Samtidig påpekes det at barnevernet må forsterke arbeidet for mer åpenhet om sine tjenester, både i media og i befolkningen generelt. I kapittel 2 nevnes det at etter at kommunikasjonsstrategien «Et åpnere barnevern» ble utgitt i 2004, så har flere barnevernsarbeidere fått bedre kunnskap om hvordan de skal arbeide med utadrettet kommunikasjon. Videre i strategien er hovedpunktene; «Mål for kommunikasjon for barnevernet», «Ambisjoner, utfordringer og løsninger» og «Målgrupper og arenaer». Det er et stort fokus på åpenhet og viktigheten av åpenhet for barneverntjenesten. «Åpenhet gir barnevernet større legitimitet. Da blir det bedre å være barn i barnevernet.» (Barne- og likestillingsdepartementet, 2008, s. 4). Strategien har som

målsetning at alle barn skal bli bedre kjent med barnevernet, befolkningen skal oppfatte barnevernet som sin hjelper, befolkningen skal ha tillit til barnevernet, og ambisjonen er at ansatte i barnevernet skal ha trygghet og kompetanse til å arbeide mer åpent. Det er også påpekt at kommunikasjon er et lederansvar og at ledelsen skal tilby kompetansetiltak til de ansatte (Barne- og likestillingsdepartementet, 2008).

Den andre kommunikasjonsstrategien er «Barnevernet – en hjelper» (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013) som gjelder for 2013 til 2016. I innledningen står det at barnevernet er avhengige av tillit og at en forutsetning for å skape tillit er at befolkningen har kunnskap og kjennskap til de oppgavene barnevernet utfører. Et nytt aspekt som fremheves i denne strategien, og som ikke nevnes i «Et åpent barnevern», er forholdet mellom innvandrerbefolkningen og barnevernet, og viktigheten av god og forståelig kommunikasjon. Hovedmålet i denne strategien er; «Barnevernet skal være en aktør som lytter, involverer og hjelper.» (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013, s. 5). Videre i strategien står det at det er enkeltvedtak og enkeltskjebner som preger media og den offentlige debatten om media. Men at det samtidig aldri er synd på barnevernet, fordi barnevernet fordeler makt, og er i en situasjon i samfunnet der de er utsatte for kritikk. «Barnevernet – en hjelper» tydeliggjør at barnevernet må være åpne om sin rolle, og sin myndighet til å utrede og foreslå omsorgsovertakelser. Mange av punktene i «Barnevernet – en hjelper» er like de som står i «Et åpent barnevern», med unntak av tydeliggjøringen av forholdet mellom barnevernet og innvandrerbefolkningen. Bruken av ordet «åpent» eller «åpnere» er betydelig redusert i «Barnevernet – en hjelper». Fokuset er mer på barnevernet som en hjelper og en lytter (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013).

«Når journalisten ringer» er et hefte med tips til ansatte i barnevernet for hvordan de skal håndtere henvendelser fra media (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet) (Det har ikke vært mulig å finne et årstall for dette heftet). I heftet står det hvordan barnevernet skal fokusere på barnas beste i kontakt med media og at barnevernet bør gå ut med fakta om barns og unges oppvekstssituasjon og at i kritiske saker bør barnevernet være barnets røst. Videre vises det til retningslinjer for taushetsplikt, og hvordan de ansatte skal forholde seg til denne. Den inkluderer ti huskereglene for ansatte i barnevernet, noen av disse er; «Svar aldri uforberedt på spørsmål fra journalister.», «Tenk: Hva kan vi si i denne saken?», «Forbered deg på vanskelige spørsmål» og «Ring tilbake til journalisten.» (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet). Videre i heftet vises det til hvordan journalister arbeider, hva som er en

«hit» hos media og hvordan den ansatte kan ta kontakt med media selv. Dette heftet kan tolkes som at det har en ganske negativ holdning til media, og hvordan media håndterer barnevernet. Det er ingen punkter som handler om samarbeid med media. Det står at man må huske på at alt man sier kan bli brukt og hvis det er nødvendig så kan man bruke paragrafene ovenfor journalistene. En kan se dette heftet som noe som underbygger synet på media som den stor skumle «ulven», og ikke som en mulig samarbeidspartner. Fokuset er mer på at media er nødvendig for å bedre folks holdning til barnevernet og uten at det er skrevet får en inntrykket at media er noe man må forholde seg til enten man vil eller ikke.

3 Barnevernet, identitet, image og omdømme

I dette kapitlet vil jeg gå nærmere inn på begrepene organisasjon, image, identitet og omdømme. Det er forskjellige måter å definere hva en organisasjon er, Scott og Davis (2007) viser blant annet til Blau og Scott (1962) som sier at en organisasjon er en formelt etablert enhet med den hensikt å oppnå visse mål. Det er to faktorer som skiller en organisasjon fra andre kollektiver; at de har etablerte mål og at det er en formell sosial struktur innad (Scott & Davis, 2007, s. 27-29). Når det i dette kapitlet skrives organisasjon, er det offentlig organisasjon det menes. Brønn, Sjøbu, og Ihlen (2009), snakker i hovedsak om private organisasjoner, samtidig som de noen steder mener offentlige organisasjoner. I denne oppgaven skriver jeg om barnevernet som er en offentlig organisasjon, og henviser dermed til barnevernet når jeg skriver om organisasjon. Det er forskjeller mellom private og offentlige organisasjoner, men det er også flere likheter. Begge er avhengig av tillit fra brukerne/kundene for å kunne få solgt sine produkter/tjenester. Der de private organisasjonene i stor grad ønsker økonomisk profitt, ønsker barnevernet flere bekymringsmeldinger fra befolkningen, samt at de ønsker samarbeid med foreldre og andre involverte.

Identitet og image er med på å bygge opp en organisasjons omdømme, og en kan si at en får ikke omdømme uten å ha identitet og image. Derfor starter dette kapitlet med identitet, før vi går videre til image og avslutter med omdømme.

3.1 Identitet

Brønn m.fl. (2009) definerer identitet som profilen og verdiene som kommuniseres av en organisasjon, og hvordan de ansatte ser på dette. Identitet er altså et internt begrep som er viktig i prosessen med omdømmebygging, og kan ses på som det første steget. Hvordan ser de ansatte på sin arbeidsplass og sin identitet som barnevernsarbeider og hvordan kommuniserer de ut sin identitet?

Organisasjonsidentiteten sier noe om hva som er sentralt, unikt og varig ved en organisasjon. Det som er sentralt i en organisasjon, er organisasjonens essens, det som organisasjonen selv fremhever som sitt viktigste særtrekk (Brønn m.fl., 2009, s. 29). Det som er sentralt ved barnevernet er arbeidet for barnets beste og er nok det de ansatte selv utpeker som sitt viktigste særtrekk. Det som skiller en organisasjon fra en annen er også det som gjør

organisasjonen unik. Organisasjonen skal være unik og den må vite hvem den er, og hvem den eventuelt ikke er (Brønn m.fl., 2009, s. 30). Når kommunikasjonsstrategiene sier at vi må ha et åpent barnevern, strider det på mange måter mot barnevernets identitet. I praksis betyr det at det kan være urealistiske forventninger til barneverntjenesten fra toppledelsen og hvordan de skal opptre (Wingstad, 2015, s. 10).

Barnevernet er en formell organisasjon som er styrt av lovverk og taushetsplikt, noe som er helt nødvendig for at barnevernet skal fungere og for at de skal kunne utføre sitt mandat. Når kommunikasjonsstrategiene og media ønsker et mer åpent barnevern, vil kanskje barnevernet svare med at det er ikke for barnets beste at barnevernet er åpent. Wingstad (2015) har intervjuet flere barnevernsansatte, og flere av hennes informanter problematiserer omdømme, åpenhet og media. Blant annet sier en av informantene at løsningen muligens er å fjerne seg helt fra betegnelsen et åpent barnevern, da dette er noe barnevernet aldri kan bli. Wingstad (2015) skriver at det kan virke som at de ansatte befinner seg i et krysspress mellom de føringer staten legger for at tjenesten skal heve sitt omdømme, og hvordan dette lar seg gjennomføre i den praktiske hverdagen.

De kan ikke uttale seg til media om den enkelte sak, på bakgrunn av at det ikke er til barnets beste. En barnevernsansatts identitet er bygd opp på hvordan en arbeider til det beste for barnet. Bouchiki og Kimberly påpeker at en sterk identitet kan være hemmende når nye omstendigheter krever endringer som strider mot identiteten (Bouchikhi & Kimberly, 2003, s. 22). Spørsmålet er, hvordan skal barnevernet møte omgivelsenes krav om åpenhet? Ulset (2012) og Stang Gordind (2017) sier at det ikke nødvendigvis er slik at den ansatte bryter med prinsippet om barnets beste hvis man uttaler seg til media. Det som er viktig er å sikre samtykke fra partene og at de involverte er anonymisert. Kanskje må de ansatte revurdere hva som er deres identitet. Å samarbeide med media på en ny eller annerledes måte betyr nødvendigvis ikke at de ansatte opptre på en måte som strider mot deres identitet. Det kan hende at man må ta en debatt internt om hva som er til barnets beste, da svaret mest sannsynligvis er forskjellig fra barn til barn.

Balmer og Greyser (2002) har utarbeidet en modell for fem forskjellige identitetstyper, kalt AC²ID. Under vil fire av disse bli beskrevet. **Ideell identitet** omhandler eiernes, styret og toppledelsens interesser. Denne identitetstypen er mest relevant for private organisasjoner, og vil ikke bli videre diskutert under.

Egentlig identitet kan tolkes som hvem eller hva organisasjonen egentlig er. Dette kan sidestilles med organisasjonsidentitet, og omfatter elementer som eierskap til organisasjonen, organisasjonens misjon, verdier, ledelse og de ansattes interne verdier. Hvem er barneverntjenesten og føler de ansatte et eierskap til organisasjonen? Hvilke verdier drives barneverntjenesten av og hvordan vil de ansatte formulere sine verdier, og kan disse sammenliknes med organisasjonens verdier? **Kommunisert identitet** er hvem eller hva organisasjonen sier at den er og dette kan sidestilles med virksomhetsidentitet. Her menes det de signaler som organisasjonen sender ut. Da må en se på kommunikasjonsstrategiene fra direktoratet, og hva barnevernet internt gjør for å kommunisere ut sin identitet, hva sier de for eksempel når journalisten ringer? **Oppfattet identitet** er hvordan eksterne aktører oppfatter organisasjonen. Dette omfatter image, omdømme og organisasjonen som merkevare. Hvordan oppfatter omverdenen barnevernet? Hva skriver avisene? **Ønsket identitet** er hvordan organisasjonen ønsker å fremstå, ønsket identitet er ofte toppledelsens visjon for organisasjonen. Hvordan ønsker kommuneledelsen at barnevernet skal fremstå, og kanskje enda viktigere, hvordan ser direktoratet for seg barnevernet?

Brønn m.fl. (2009) skriver at optimalt burde disse identitetstypene være nært forbundet med hverandre. Men organisasjonens **ønskede identitet** kan krasje med organisasjonens **oppfattede identitet**. Dette er spesielt tydelig når vi ser på hva kommunikasjonsstrategiene skriver om barnevernet. I «Et åpent barnevern» (Barne- og likestillingsdepartementet, 2008) står det blant annet; «befolkningen skal ha tillit til barnevernet.», «Åpenhet gir større legitimitet.» og at barnevernet skal «praktisere åpenhet i all kommunikasjon hvor det er mulig.» I kommunikasjonsstrategien «Barnevernet en hjelper» (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013) er det et avsnitt om ansatte og media, her står det at tydelig kommunikasjon er et lederansvar, og at ledere må gjøre strategien og tiltaksplaner kjent for de ansatte.

Videre står det i «Barnevernet – en hjelper» (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013) at barnevernet bør være en del av den offentlige debatten, at barnevernet må være proaktive i forhold til media og være aktiv deltakende i samfunnsdebatten. Dette er fine ord, men som flere av informantene til Wingstad (2015) nevner så har de ansatte ikke noen plan for å snakke med media, de har ikke tid til å være proaktive i forhold til media og de ansatte vet lite eller ingenting om kommunikasjonsstrategiene.

Urdal (2012) har i sin masteroppgave sett på barnevernlederes forhold til media. Flere av hennes informanter beskriver et dårlig forhold til media. De sier blant annet at de hater pressen, «Jeg har klart å unngå pressen i årevis» og de føler seg plaget av at media tar kontakt (Urdal, 2012, s. 31). Det en kan si ut i fra dette er at det er sterke motsetninger mellom toppledernes **ønskede identitet** for barnevernet, i dette tilfellet Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets ønske om hvordan barnevernet skal fremstå i offentligheten og hvordan barnevernet faktisk fremstår og hvordan de ansatte forholder seg til toppledelsens **ønskede identitet**. Det er vanskelig å si hvor i «næringskjeden» problemet ligger. Om toppledelsen har urealistiske forventninger til hva barnevernet faktisk er. Eller om barnevernlederne ikke viderefører kunnskapen om kommunikasjonsstrategiene til de ansatte. Eller er det de ansatte som i en tidskrevende hverdag ikke makter eller har kompetanse nok til å arbeide med media og barnevernets omdømme?

3.2 Image

Brønn m.fl. (2009) definerer image som det umiddelbare inntrykket omgivelsene har av en organisasjon, og det som danner grunnlaget for omdømmet. Media er som nevnt en aktør som er med på å definere hvordan omgivelsene oppfatter barnevernet. En kan si at media i stor grad kan styre hvordan omdømmet til barnevernet blir formet gjennom å velge hvordan de vil vinkle sine artikler om barnevernet. Hvem lar media bli hørt og hvordan omtaler media barnevernet? Image består av et kognitivt eller et logisk aspekt, og et emosjonelt aspekt, til sammen skaper disse et helhetlig image (Brønn m.fl., 2009, s. 63). Hvilket inntrykk har folk av barnevernet? Barnevernet ønsker nok at det kognitive eller logiske aspektet bør være at omverdenen har inntrykk av at barnevernet har kunnskapen som skal til for å hjelpe utsatte barn. Samtidig ønsker nok også barnevernet at det emosjonelle eller følelsesmessige

inntrykket om verdenen har er at barnevernet er en viktig instans som gir befolkningen følelsen av trygghet.

Organisasjoner bør legge mest vekt på hvilket image de har hos de interessentene som er viktige for dem. Desto mer usikkerhet det er knyttet til organisasjonens aktiviteter, desto viktigere er imaget (Brønn m.fl., 2009). For barnevernet er det svært mange som er de viktige interessentene. I motsetning til et firma som produserer et produkt, og kun er opptatt av hva kundegruppen synes, behøver barnevernet at befolkningen som helhet har et godt inntrykk av dem. Hvem som helst kan melde til barnevernet, og alle familier kan be om hjelp. Dermed er et godt image, og omdømmebygging i en bred forstand særdeles viktig for barnevernet. Brønn m.fl. (2009) skriver videre at det er viktig å understreke at en organisasjon aldri har ett image. Det er like mange imagener som interessenter, og imagene avhenger av hvilket forhold interessentene har til organisasjonen. Informasjonen om barnevernet og deres oppgaver og handlinger, kan bli oppfattet på ulike måter hos ulike deler av befolkningen. Det som virker sterkt på noen, kan ha null effekt hos andre (Figenschow, Ringberg, & Ekanger, 2006, s. 168).

Dette kan eksemplifiseres ved at vi tar utgangspunkt i en fiktiv avisartikkel, artikkelen omhandler en mor som uttaler at barnevernet overtok omsorgen for hennes barn fordi hun ikke hadde hjulpet barnet godt nok med leksene. Denne artikkelen gir barnevernet et image, men imaget vil ikke være det samme hos alle som leser artikkelen. Foreldre som selv kanskje har lav utdanning som leser artikkelen kan få et inntrykk av at barnevernet har begått et stort overtramp og at barnevernet er ute etter å ta barna til alle som ikke har høyere utdanning. En barnevernsansatt som leser artikkelen vil få et inntrykk av at her er det mye som ikke kommer frem, og at barnevernet aldri tar barn kun basert på utdanning. Videre er det enda flere interessenter som etter å ha lest denne artikkelen vil sitte igjen med forskjellige inntrykk. Brønn m.fl. (2009) og Fombrun og Riel (2004) sier at et godt image er avhengig av at atferden til organisasjonen henger sammen med det de lover. Barnevernets mandat og det de lover å gjøre, er å hjelpe barn og unge i Norge som lever under omsorgssvikt eller av andre årsaker ikke har det bra. På oppdrag fra Bufdir, utførte Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU Vest) en undersøkelse for å se på effekten av barnevernets hjelpetiltak. Der fant de at foreldrene i nærstudien som de gjennomførte i stor grad var fornøyd med samarbeidet med barnevernet, og de var fornøyd med hjelpetiltakene de hadde mottatt (Christiansen m.fl., 2015).

Undersøkelsen til RKBU Vest antyder at mange foreldre som har vært i kontakt med barnevernet er fornøyde. Men hvis dette er foreldre med erfaring fra frivillige hjelpetiltak, kan det ikke sammenlignes med foreldre som har erfaring fra omsorgsovertakelse jf. Barnevernloven §4-12. I kapittel fem vil det komme tydelig frem hvilke saker det er media fokuserer på. Det er her barnevernets kompleksitet blir særlig tydelig. Barnevernet har både en hjelper og en kontrollør-rolle. Dette vil si at selv om barnevernet gjør det de sier at de skal gjøre, er det ikke slik at alle interessenter vil bli fornøyde, og ikke alle interessenter vil være enige i at det barnevernet gjør er til barnets beste. Det er ikke vanskelig for barnevernet å oppnå høy legitimitet for sine handlinger når det handler om hjelpetiltak. Det som er utfordrende er å oppnå legitimitet knyttet til barnevernets kontrollørrolle (Veland, 2004, s. 207).

Dermed avviker kanskje barnevernet fra det Brønn m.fl. (2009) skriver, med tanke på at barnevernets rolle er tosidig. Det er ikke alltid slik at barnevernets arbeid for barnets beste automatisk gir et godt image for barnevernet. Det er nok slik at dette kanskje aldri vil kunne bli en realitet, det vil alltid være en debatt rundt barnevernets arbeid. Brønn m.fl. (2009) refererer til Alvesson (2004) som sier at de fleste imager som folk har av organisasjoner er basert på tilfeldig, overflatisk og/eller indirekte informasjon fra massemedier og annenhåndskilder. Videre sier han at de færreste av oss får oppleve selve kjernen i organisasjonen, og dermed baseres våre inntrykk på ufullstendig informasjon. Dette er særlig aktuelt for barnevernet. Barnevernet har taushetsplikt, og dermed vil de sjelden komme med spesielt utfyllende kommentar til media om enkeltsaker. De ansatte kan stort sett kun uttale seg på generelt grunnlag. Dermed kan sakene i media om barnevernet ofte bli ensidig og skjevt fremstilt. De fleste i Norges land vil aldri få vite alt om barnevernet, det man vet kommer gjennom annenhåndskilder, media og sosiale medier. Dette gjør at det muligens aldri vil være slik at alle i landet har et riktig inntrykk av barnevernet, imaget vil nok aldri bli slik barneverntjenesten selv ønsker. Brønn m.fl. (2009) sier det samme om omdømme, at en organisasjon kan ha dårlig omdømme hos noen interessenter, godt omdømme hos noen og et ikke-eksisterende omdømme hos andre.

3.3 Omdømme

Wæraas, Byrkjeflot, og Angell (2011) definerer omdømme som omgivelsenes oppfatning av en organisasjon over tid. Omdømme kan være vanskelig å skille fra image, siden de henger tett sammen. Der identitet er et internt begrep, som omhandler organisasjonen innad og dens kommunikasjon, er image det umiddelbare inntrykket som for eksempel kan skapes av en avisartikkel, og omdømme er hvordan organisasjonen blir oppfattet over tid. Omdømme kan ses på som en sammensmelting av identitet og image. En virksomhet har en identitet, den kan konstruere et image, men omdømmet gjør man seg fortjent til (Brønn m.fl., 2009, s. 79).

Hvorfor er det viktig for barnevernet å ha et godt omdømme? På den ene siden kan en hevde at barnevernet har sine oppgaver, får sine bevilgninger og gjør sin jobb uavhengig av hva omgivelsene mener om dem. Men på den andre siden er det slik at en organisasjon, offentlig eller ikke, er avhengig av et godt omdømme på flere måter. Hvis barnevernet gjentatt får negativ oppmerksomhet i offentligheten kan dette føre til at personer blir skeptiske til å arbeide i tjenesten, og dermed kan barnevernet slite med å rekruttere nok kvalifisert personell. «De fleste ønsker å arbeide for organisasjoner som nyter respekt, og som de ser at også andre har respekt for.» (Brønn m.fl., 2009, s. 35). Det er en kjent sak at barneverntjenesten har høy turnover. Statistisk sentralbyrå (SSB) har utgitt en rapport som viser en gjennomsnittlig gjennomtrekksrate i det kommunale barnevernet på 31,5 % fra 2010 til 2011 (I. Johansen, 2014). En ansatt i barneverntjenesten kan være en del av organisasjonsidentiteten, og opplever at den arbeider for barnets beste. Men hvis man over tid arbeider i en organisasjon som ikke omverdenen har respekt for kan det slite på de ansatte, og man kan ende opp med å slutte i tjenesten og begynne å arbeide i en organisasjon med bedre omdømme, og slik få en enklere arbeidshverdag. Rød (2015) skriver at 127 av respondentene i FOs undersøkelse har svart at dårlig omdømme og kritikk i media er den største arbeidsmiljøutfordringen.

Skolepersonell, ansatte i barnehager og helsepersonell har en meldeplikt til barnevernet. En av informantene til Wingstad (2015) sier at hun tenker at det er viktig for barneverntjenesten å ha et godt omdømme, slik at terskelen for å ta kontakt med dem ikke blir for høy (Wingstad, 2015, s. 44). Det er viktig for alle organisasjoner å ha tillit og legitimitet (Brønn m.fl., 2009). Barnevernet har et lovverk å følge, de avgjørelsene som blir tatt skal ha legalitet, altså være lovlige. Men dette betyr ikke at barnevernets handlinger får legitimitet i befolkningen. Desto dårligere omdømme barnevernet får, desto lenger inn kan det sitte hos disse personene å melde sin bekymring til barnevernet, som igjen kan føre til at flere barn lever under

omsorgssvikt. I Kommunikasjonsstrategien «Et åpent barnevern» (Barne- og likestillingsdepartementet, 2008) står det at 50 % av befolkningen mener at det ville være vanskelig å melde inn en bekymring til barnevernet. Noe som kan antyde at det er ganske vanskelig for folk å gå til det skrittet å melde til barnevernet.

Selv om helsepersonell som nevnt har en meldeplikt, er dette enkeltindivider, og deres oppfatning av barnevernet kan påvirke deres avgjørelse om å melde til barnevernet. Det er ikke alltid slik at helsepersonell og andre har håndfaste bevis før de melder, det kan handle om små tegn eller magefølelsen. Hvis en har et dårlig inntrykk av barnevernet og deres yrkesutøvelse, kan det hende at en ikke melder hvis en ikke er helt sikker på at dette barnet lever under skadelige forhold. Barnevernet er avhengig av tillit fra befolkningen for å kunne være virksomt. Tillit og omdømme er på mange måter to sider av samme sak. Det kan ta mange år, og kreve store ressurser å bygge opp tillit og omdømme, samt at det tar enda lenger tid og enda flere ressurser å bygge opp brutt tillit eller omdømme (Brønn m.fl., 2009).

En organisasjon som har et varig og robust omdømme, tåler skandaler, kriser og omdømmetrusler bedre enn en organisasjon som allerede sliter med dårlig omdømme (Brønn m.fl., 2009, s. 16). Fra tid til annen kommer det artikler i media som omhandler at barnevernet har mange avvik, ikke fører nok tilsyn i fosterhjem eller har tatt avgjørelser på feil grunnlag. En rekke studier viser hvordan mediene er med på å sette dagsordenen i samfunnet (Brønn m.fl., 2009, s. 95). For noen som allerede har et dårlig omdømme er det vanskelig å reise seg etter negative oppslag. Befolkningens syn på organisasjonen er allerede nedsatt, og disse oppslagene føyer seg da bare inn i rekken av lignende oppslag og folk kan føle at dette bare bekrefter deres oppfatning av tjenesten. En organisasjon med godt omdømme vil kunne si at dette var en glipp, eller at det var en engangshendelse og at det arbeides med å rette dette opp. Befolkningen vil da være mer tilbøyelig til å tro på dette. De «lar organisasjonen komme unna med det». Studier viser at omdømme kan benyttes som en forsikring for organisasjonen, et godt omdømme skaper godvilje hos befolkningen (Fombrun & Riel, 2004, s. 36). Men barnevernet har ikke denne luksusen, folk lar de ikke komme unna med det. I alle fall ikke når disse overskriftene forekommer ofte i media.

Luoma-aho (2011) skriver at noen vil hevde at virksomheter i offentlig sektor heller burde arbeide for å få et nøytralt omdømme, i stedet for et fremdragende omdømme. Med nøytralt omdømme menes et omdømme som ikke er forbundet med sterke følelser, men heller basert på registrering av tidligere handlinger. En kan si at forskjellen på et fremdragende omdømme

og et nøytralt omdømme er at en nøytralt omdømme handler mer om gjerninger enn om konkurranse (Luoma-aho, 2011). For noen offentlige etater og virksomheter kan kanskje et nøytralt omdømme fungere. Men som nevnt er barnevernet ikke hvilken som helst organisasjon, barnevernet er særegent. Det er nesten umulig å tenke seg et barnevern som det ikke er knyttet sterke følelser til for da har vi på mange måter ikke lenger et barnevern.

Et nøytralt barnevern ville kanskje gjort at det hadde vært færre negative avisoppslag, færre anti-barnevernsgrupper på Facebook, lavere turnover og enklere dager for de ansatte. Men et barnevern som ikke fremkaller sterke følelser hos de involverte er ikke et barnevern som tar de nødvendige avgjørelsene for å hjelpe utsatte barn og unge. Fordi det å gripe inn i familien fremkaller sterke følelser. Omverdenen vil nok aldri oppfatte barnevernet med likegyldighet. Noe som er en del av barnevernets særegenhet, og særegenhet er en viktig ingrediens i omdømmebygging (Angell, Byrkjeflot, & Wæraas, 2011; Brønn m.fl., 2009; Fombrun & Riel, 2004). Fokus bør da kanskje heller være på; hvordan få kommunisert ut på en god måte hva barnevernet er og hva barnevernet gjør uten å skyggelegge og unnlate noe. En må kunne være ærlige på hva barnevernet faktisk er. For legitimiteten sin del hjelper det lite å informere om hjelpetiltakene, hvis en ikke sier noe om omsorgsovertakelsene. Er man taus om disse oppgavene kan det føre til mistenksomhet, og at befolkningen ser på barnevernets handlinger som lite legitime (Veland, 2004, s. 209).

3.3.1 Perspektiver på omdømmebygging

Riel og Fombrun (2007) viser til Bromley (2000) som har tre nivåer for prosessering eller bearbeiding av informasjon som kan påvirke hvordan folk oppfatter en organisasjon; primærnivå, sekundærnivå og tertiærnivå. Primærnivå er basert på personlig erfaring. De aller færreste i Norge har personlig erfaring fra barnevernet. I følge SSB fikk 53 440 barn og unge tiltak fra barnevernet i løpet av 2015 (SSB, 2016b). Mens det til sammenlikning var 1 111 776 barn og unge til sammen i Norge per 1. januar 2016 (SSB, 2016a). Selv om det ofte er de som har egen erfaring som står frem i media, er det få som har egen erfaring med barnevernet at det er ikke en betydelig faktor i barnevernets omdømme. Sekundærnivå er basert på hva venner og kolleger sier om en organisasjon. Dette er et nivå med større påvirkningskraft enn primærnivå. Selv om det er få som er i kontakt med barnevernet, har de fleste kolleger, venner og familie som de deler sin erfaring og sine meninger med. Til sist kommer tertiærnivå, som i stor grad er basert på massemedia. Brønn m.fl. (2009) skriver at dette er den største

informasjonskilden, men også den minst innflytelsesrike. Den har en umiddelbar virkning på image, men ikke på omdømmet. Samtidig er det naturlig å tenke seg at et stabilt negativt fokus i media på barnevernet over tid vil kunne ha en effekt på omdømme, i kombinasjon med de andre nivåene. Som nevnt, er det få som har førstehåndskunnskap om barnevernet, men i stedet får informasjon gjennom venner, kolleger, familie og media.

Jeong-Nam, Seung, og Iain (2007) beskriver to kommunikasjonsbaserte tilnærminger til omdømmebygging, en symbolsk tilnærming og en tilnærming med fokus på atferd. Ved den symbolske tilnærmingen bruker organisasjoner kommunikasjon til å prøve å skape positive inntrykk hos en bestemt målgruppe, med en hovedvekt på positiv fremstilling i media.

Organisasjoner som benytter seg av denne tilnærmingen legger store ressurser i kontakt med media, kommunikasjonsstrategiene kan være eksempler på dette. I strategiene står det at barnevernet bør ha mer og bedre kontakt med media, samt at de ansatte bør være proaktiv (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013; Barne- og likestillingsdepartementet, 2008). Selv om det nok er en del ledere i barneverntjenestene i Norge som bruker disse strategiene, kan en undre seg på om dette først og fremst er et ønske og kanskje også et krav fra myndighetene, mer enn det er fra tjenestene selv. Både Urdal (2012) og Woldstad (2011) sine informanter fra barneverntjenestene beskriver et dårlig forhold til media, og at mediekontakt sjelden prioriteres.

Tilnærmingen som fokuserer på atferd kan innebære tjenesteinstrukser, regler for profesjonell opptreden, standardiserte prosedyrer med mer (Brønn m.fl., 2009). For barnevernet kan det virke som at den symbolske tilnærmingen og den atferdsbaserte tilnærmingen på mange måter er sammenflettet. Kommunikasjonsstrategiene har fokus på synlighet og positiv fremstilling i media, slik som Brønn m.fl. (2009) beskriver den symbolske tilnærmingen. Samtidig er også kommunikasjonsstrategien en tjenesteinstruks, den sier noe om hvordan den ansatte bør oppføre seg i forhold til media. Samtidig som ledelse og myndigheter ønsker å fremstille barnevernet så positivt som mulig utad, må det og arbeides med hvordan den enkelte ansattes atferd skal være i relasjon med media. Tillit er et resultat av synlig gjentatt tillitsvekkende atferd, ikke kun gode budskap (Brønn m.fl., 2009, s. 176). Ellers kan det fort bli tomme ord. Da er jo spørsmålet om de ansatte føler seg inkludert i dette arbeidet, og føler de at de har tid, ork, kunnskap og rom for å utvikle et godt samarbeid med media- Samtidig må en se på hvordan media omtaler barnevernet, og om det media skriver sammenfaller med det kommunikasjonsstrategiene ønsker for barnevernet.

Fombrun og Riel (2004) har kommet frem til en modell med fem prinsipper for omdømmebygging: **Visible, transparent, distinctive, consistent** og **authentic**. Jeg vil her gå nærmere inn på **visible** og **transparent**, da de tre andre prinsippene i større grad er relevant for private organisasjoner. **Visible** handler om at organisasjonen må være synlig i offentligheten. Fombrun og Riel (2004) skriver videre at organisasjoner som scorer godt på omdømme, ofte er godt synlige i media. I en barnevernkontekst er dette noe mer vanskelig, som nevnt i tidligere avsnitt. Barnevernet kan ikke være åpen på samme måte som andre organisasjoner og bedrifter. Det er deler av barnevernet som aldri kan komme frem i offentligheten. Inntrykket som skapes i media blir dermed uimotsagt, og barnevernets omdømme påvirkes av dette (Wæraas, 2011, s. 110). Det er klart at prosedyrer, lovverk og generell informasjon om saksbehandling kan og bør komme frem i media. Til tross for forsøk på å gjøre offentlig sektor mer transparent, så kan den aldri bli preget av fullstendig transparen (Coglianese, 2009 referert i (Wæraas, 2011, s. 109).

Barnevernet har alltid et ansvar ovenfor en part som sjelden kan uttale seg, nemlig barnet. Det er flere hensyn å ta, blant annet taushetsplikt og hvordan medieomtalen vil påvirke barnet senere i livet. På den ene siden kan en si at barnevernet er veldig synlig i media, men spørsmålet er om det er den rette medieomtalen. Det at all pr er god pr, stemmer nok ikke for barnevernet. Som nevnt tidligere forsøker direktoratet å øke og bedre barnevernets synlighet i media ved hjelp av kommunikasjonsstrategiene. Men det er usikkert i hvor stor grad disse tar hensyn til kompleksiteten i hverdagen til barnevernsansatte, som eksempelvis deres kontrollrolle. Barnevernet har myndighet til å kunne frata en forelder omsorgen for sitt barn, og dermed kommer de i en situasjon der det er flere interessenter og motstridende meninger. Det er denne kompleksiteten som er problematisk når den kommer i medias søkelys.

Et annen av de fem prinsippene er **transparent**, som vil si gjennomsiktighet. Godt omdømme i organisasjoner utvikler seg når organisasjonene er transparente gjennom sine handlinger (Fombrun & Riel, 2004). Transparensidealet er at «what you see, is what you get», som vil si at skillet mellom substans og fremtreden er fullstendig opphevet (Wæraas, 2011, s. 108). Dette prinsippet henger tett sammen med synlighet. For hva er det barnevernet kan og ikke kan være gjennomsiktige på? Barnevernet får kritikk for at de er for lukkede, at de er en mystisk instans som ingen egentlig vet hva gjør. «Informanten opplever det som utfordrende at barnevernssaker blir omtalt ensidig i media. Hun stiller spørsmål ved om det er rett å bruke begrepet et åpent barnevern da barnevernet aldri kan bli helt åpent.» (Wingstad, 2015, s. 30).

En kan spørre seg om det er mulig for barnevernet å bli mer åpne, uten å gå på bekostning av det faktum at barnevernet er en organisasjon, med andre forutsetninger enn for eksempel skolevesenet og andre offentlige instanser. Hvis et åpent, synlig og gjennomsiktig barnevern er en utopi, er omdømmet til barnevernet da dømt til å mislykkes? Dette vil bli diskutert i kapittel seks.

3.4 Tidligere forskning

Under vil jeg presentere relevant forskning, inkludert masteroppgaver. Jeg vil også presentere en doktoravhandling av Knudsen (2016) som ser på medienes omtale av NAV, samt at NAVs medierapport fra 2016 vil bli beskrevet.

Det er viktig å påpeke at det vil være vanskelig å uten forbehold se internasjonal forskning opp mot norske forhold. Den nordiske velferdsmodellen og barnevernet er spesielt for Norden, og forholdene er ikke de samme i andre land som USA eller England. Aspekter ved velferdsmodellen som fri helsehjelp, høye skatter, barnevernets rolle og mandat er spesielt for de nordiske landene. På bakgrunn av dette, samt at det har vært utfordrende å finne gode internasjonale studier på temaet, er det ikke omtalt mange internasjonale studier i avsnittene under.

3.4.1 Masteroppgaver

Under vil jeg gå inn på de masteroppgavene jeg har funnet som er relevante for min studie. Det er med forbehold jeg nevner disse masteroppgavene, en masteroppgave er et produkt med en begrenset størrelse, datamateriale og en oppgave som er skrevet i en begrenset tidsperiode. Jeg vurderer likevel at det er nyttig å inkludere masteroppgaver som er relevante for min oppgave, samt at jeg i kapittel seks vil se mine funn opp imot funnene til Stang (2007) og Føleide (2011).

Føleide (2011) og Stang (2007) har begge skrevet masteroppgaver der de ved bruk av innholdsanalyse har sett på barnevernet og media. Stang (2007) har sett på VG og Dagbladet og deres omtale av barnevernet fire måneder i 1994/95 og 2004/05. Hennes datamateriale er 118 artikler om barnevern. Hovedspørsmålet er hvordan barnevernet fremstilles i løssalgspresen, samt at hun ser på om det har vært en mulig endring disse siste ti årene. Hun

konkluderer blant annet med at barnevernet uttalte seg noe oftere i 2004/05 artiklene enn i 1994/95 artiklene. Hun fant også at det var noe mer vinkling fra barnets situasjon i den seneste perioden. Over halvparten av artiklene hun analyserte hadde en negativ holdning til barnevernet. Barnevernsansatte, politikere og forskere er ikke særlig aktive når det gjelder utspill og kommentarer. Hun fant og ut at barnevernsklienter var hyppige aktører i artiklene, samt at det var flere artikler som så saken fra barnets situasjon, i stedet for fra foreldrenes side. Det var også en hovedvekt av artiklene som fokuserte på enkeltpersoners saker i forhold til barnevernet.

Føleide (2011) har sett på VG og Dagbladet. Artiklene er fra januar til juni i 2004 og samme periode i 2010. Materialet hennes er på 81 artikler. Hennes hovedspørsmål er i likhet med Stang (2007) hvordan barnevernet fremstilles i pressen. Føleide (2011) ser videre på om det er noen endring fra Stang (2007) sin masteroppgave. Hennes hovedfunn indikerer at fremstillingene av barnevernet går i retning av å være mindre stereotype og negative, det er en tendens med flere nøytrale og balanserte fremstillinger av barnevernet. Hun fant at det var en endring i hvem som fører debatten om barnevernet. I hennes materiale var oftere forskere, intellektuelle og barnevernet selv hovedstemmer. Det var også tegn som tydet på mindre personorienterte fremstillinger.

Woldstad (2011) har skrevet en masteroppgave om omdømmebygging i barnevernet, med et spesielt fokus på kommunikasjon. Hun har intervjuet ni kommunale barnevernsledere om hvordan de forholder seg til omdømmebyggende kommunikasjon. Hennes funn tyder på at initiativtaking overfor mediene ikke er i tråd med betydningen mediene har for barnevernet. Hennes informant-uttalelser viser at de kommunene som er proaktive ovenfor mediene, kan bidra til å bryte tausheten rundt barnevernet. Urdal (2012) har skrevet en masteroppgave om barnevernslederens forhold til media. Hennes materiale består av fire barnevernslederens fortellinger om sine erfaringer med media, og deres refleksjoner rundt mediehåndtering. Hovedfunnene er at barnevernledere og media vektlegger fremtiden ulikt. Media vektlegger barnets fortid og nåtid, mens barnevernet fokuserer på fremtiden. Urdal (2012) har funnet at barnevernslederens erfaringer med media er i stor grad negativ, og informantene mener at media fremstiller barnevernssakene unyansert, fragmentert og skjevt. Wingstad (2015) har skrevet en masteroppgave om omdømmebygging i barnevernet. Hun har intervjuet enhetsleder, barnevernleder og saksbehandler i en kommune. Hennes hovedfunn er at de ansatte i tjenesten beveger seg i et konstant krysspress mellom de føringene som staten legger

for at barnevernet skal heve sitt omdømme, og hvordan dette lar seg gjennomføre i den praktiske hverdagen.

3.5 Nordiske forskningsbidrag

Bay og Saglie (2005) har utgitt en NOVA-rapport finansiert av Sosialdepartementet. Rapporten kartlegger endringer i fem avisers dekning av velferdsstaten fra 1969 til 1999, de har også sammenlignet sine funn med Stefan Svallfors (1995) sine funn fra Sverige. Tre av deres hovedfunn viser at det er helse- og omsorgstjenestene som får mest plass i mediene. Videre viser funnene deres at avisenes dekning av velferdsstaten i all hovedsak dreier seg om problemer som er knyttet til fordeling og administrasjon av velferdsstaten. Bay og Saglie (2005) skriver at administrasjonsvinklingen er tydeligst i helse- og barnevernsstoff. Videre ser de på hvem som er hovedstemmene i artiklene, og funnene deres viser at dette er elitestemmene. Politikerne er hovedstemme i en fjerdedel av artiklene og ansatte i offentlig forvaltning er hovedstemmer i en femtedel av artiklene. Funnene deres viser at brukernes stemmer gradvis får mer plass i avisene, og da spesielt i VG.

Andersson og Lundstrom (2004) har skrevet en artikkel i Nordisk sosialt arbeid om en studie de har gjennomført i Sverige. Her har de utført fokusintervjuer med sosialarbeidere som arbeider med barn og unge, der de ansatte forteller hvordan de ser på medias dekning av arbeidet med utsatte barn og unge. Her sier sosialarbeiderne at de føler at omtalen av dem i media, havner på to ytterpunkter. Enten griper de ikke inn og redder utsatte barn og unge, eller så griper de inn for mye. De har også gjort en analyse av fem svenske aviser i 2001, og deres dekning av sosialt arbeid og utsatte barn og unge. Deres funn viser at en stor del av dekningen er udramatisk og hverdagslig. Det er ofte lokale saker og sosialarbeideren er ofte avsenderen av informasjonen. De fant ut at flertallet av artiklene (38 prosent) var positive, mens mindretallet (25 prosent) var negative.

3.6 Internasjonale forskningsbidrag

Franklin (2002) sin bok *Social policy, the Media and Misrepresentation* er en antologi med kapitler skrevet av ulike forskere og journalister. Den utforsker forskjellige aspekter av medias dekning av sosiale felt i samfunnet i England. Som for eksempel sosialt arbeid, barnevern, hjemløshet og fattigdom. Franklin (2002) skriver i innledningskapitlet blant annet at medias dekning av disse feltene har blitt mer sensasjonspreget og mer personorientert, i kapittel 4 vil det bli sett på hva mine funn sier om mediernes omtale av barnevernet er preget av enkeltsaker eller mer generell omtale.

I min oppgave ser jeg på hvem som blir hørt når media omtaler barnevernet, og i den forbindelse ser jeg det relevant å nevne Deacon (2002) som skriver i Franklin (2002) at det er de organisasjonene med størst økonomisk tyngde som blir hørt i media.

Aldridge (2002) som også har skrevet et kapittel i Franklin (2002) viser i likhet med Andersson og Lundstrom (2004) til at sosialarbeiderne som arbeider med barn og unge forteller at de opplever at media mener at barnevernet enten ikke griper inn tidlig nok eller at de griper inn for sent.

3.6.1 Mediene og NAV

NAV og barnevernet er to offentlige organisasjoner som har slitt med mye negativ oppmerksomhet i media, og varierende omdømme. Derfor ser jeg det som fruktbart å inkludere noe om hva forskningen og statistikkene sier om mediernes omtale av NAV. Jeg vil under presentere medierapporten som NAV selv gir ut hvert år, og doktoravhandlingen til Erik Knudsen som omhandler journalistikkens fremstillingsmakt og mediernes omtale av NAV.

NAV gir hvert år ut en medierapport som omhandler mediedekningen av NAV (NAV, 2016). Rapporten viser at NAV er en av Norges mest omtalte virksomheter. I 2014 begynte NAV å kommentere enkeltsaker i mediene, når de hadde fått samtykke av brukeren. Dette har ført til at det er svært få enkeltsaker i mediene der NAV selv ikke får fortalt sin side av saken. Ansatte i NAV får medietrening i to forskjellige moduler og NAV har implementert en egen kommunikasjonsavdeling i etaten. Rapporten har sett på tendensene i medieomtalen i riksavisene, der fant de at 19 % av artiklene var positive, 7 % var negative og 74 % var nøytrale. I 2015 var det 17 % positive, 10 prosent % og 73 % nøytrale artikler. Det har dermed vært en liten nedgang i antallet negative artikler og en liten økning i antallet positive

artikler, mens det begge årene har vært ca. like mange nøytrale artikler. NAV som organisasjon omtales i 12 % av sakene, trusler og vold omtales i 1 % av artiklene, mens den største andelen artikler omhandler arbeidsmarkedet og består av 28 % av artiklene. At arbeidsmarkedet ble omtalt så ofte sammenfaller godt med oljekrisen på Vestlandet, og mange i oljebransjen mistet jobben i 2016. NAV har et stort fokus på å være en utadrettet tjeneste, og er aktive på sosiale medier, samt at de skriver kronikker i landets aviser og kontakter redaksjonene når de ønsker å uttale seg.

Knudsen (2016) har skrevet om journalistikkens makt til å fremstille ulike hendelser som skjer rundt oss, og konsekvensene denne makten får for meningsdanning og institusjonenes forhold til media. Avhandlingen har tre hovedtema; Hvordan pressen fremstiller ulike aktører og organisasjoner, slike fremstillings konsekvenser for folks holdninger og hvordan organisasjoner tilpasser seg pressens fremstillingsmakt. Knudsen (2016) har sett på hvordan NAV fremstilles av et utvalg norske aviser gjennom en longitudinell kvantitativ innholdsanalyse, deretter har han brukt surveyer og surveyeksperimenter for å se på hvordan pressens fremstillinger av NAV får konsekvenser for folks holdninger til NAV, og han har undersøkt hvordan fremstillingene påvirker NAVs tilpasning og forhold til mediene gjennom kvalitative intervjuer og statistiske tidsserieanalyser.

Hans samlede analyser indikerer en sammenheng mellom pressens vektlegging av enkeltskjebners negative erfaringer med NAV, folks tilbøyelighet til å ha et negativt inntrykk av etaten, samt endringer i NAVs regelverk og effektivitet og ytelse. Funnene viser at rammer som konflikter, episodiske og human interesse hadde høy sannsynlighet for å forekomme i sammenheng med negative beskrivelser av NAV. Enkeltskjebnene og de negative aspektene dominerte den synlige delen av omtalen (forsidene). Han fant at disse historiene var saker der NAV var Goliat, og enkeltmennesket var offeret mot systemet. Et annet viktig funn var at personer uten direkte erfaring med NAV, var mer tilbøyelige til å ha et negativt inntrykk av etaten, og det var de negative oppslagene som påvirket folk mest. Oppsummert indikerer Knudsen (2016) sin avhandling at mediernes makt til å fremstille ulike saker spiller en vesentlig rolle både for folks holdninger og NAVs tilpasning til mediene, og mediene er ikke en nøytral budbringer.

4 Metode

I denne oppgaven har jeg benyttet kvantitativ metode i form av kvantitativ innholdsanalyse, for å svare på første del av problemstillingen. Bakgrunnen for valg av metode var at jeg ønsket å svare på min problemstilling ut i fra en større mengde data, dette for å lettere kunne se tendenser og mønstre i presentasjonen av barnevernet i media. For å svare på andre del av problemstillingen, er det benyttet teori sammen med resultatene fra den kvantitative innholdsanalysen. I kapittel 6 vil jeg se mine funn opp mot teori om identitet, image og omdømme, samt tillitt og legitimitet i barnevernet.

Deskriptiv statistikk er benyttet i analysen. Jeg har valgt å fremstille mitt datamateriale i grafer og tabeller, for slik å gjøre det enklere for leseren og meg selv å se tendensene i materialet.

For å kunne svare på min problemstilling måtte jeg velge ut hvilke medier jeg skulle benytte. Jeg valgte å fokusere på tre av de store løssalgsavisene i Norge; Verdens gang (VG), Dagbladet og Aftenposten. Grunnen til at disse avisene ble valgt ut, er at de er blant de største i landet, og de er med på å sette dagsordenen i debatten omkring barnevernet i Norge. Det kan tenkes at de store avisene er med på å forme befolkningens meninger om aktuelle temaer og institusjoner. Selv om det nok er slik at disse avisene ikke har like stor innvirkning på alle steder i Norge. Dette er aviser med hovedsete i Oslo, noe som selvfølgelig vil kunne påvirke hvordan folk utenfor Oslo ser på innholdet. Det kan være vanskelig å få til en allsidig og representativ studie av norsk presse, siden det er svært mange forskjellige aviser i landet (Allern, 2001, s. 71). Likevel er det slik at disse avisene er riksdekkende, og kan bli lest av mange i Norge. Derfor ser jeg det fruktbart å benytte disse avisene i min studie.

Et annet aspekt som bidro til beslutningen om å velge disse avisene er at Dagbladet og VG er begge brukt i Føleide (2011) og Stang (2007), da kan jeg trekke paralleller i min analyse. Disse to tidligere studiene har ikke inkludert Aftenposten, jeg valgte likevel å ta den med for å få et bredere utvalg. Det en kan gå glipp av ved å velge de riksdekkende avisene, er de lokale sakene og avisoppslagene om de lokale forholdene ved barneverntjenester. Men for å avgrense omfanget av materiale og på grunn av selve oppgavens omfang, valgte jeg å kun fokusere på de riksdekkende avisene.

4.1 Datainnsamling og datamaterialet

Datainnsamlingen er gjort ved å søke etter avisartikler i Retriever også kalt A-tekst (*Retriever*, 2017), som er Nordens største mediearkiv. Når jeg startet med å søke på artikler prøvde jeg flere søkeord, som barnevern, barnevernet, fosterhjem, barneverntjenesten med mer. Jeg fant ut at de samme artiklene ofte dukket opp uansett hvilket ord jeg brukte. Etter å ha prøvd litt forskjellige søkeord fant jeg ut at søkeordet «barnevernet», var det som fungerte best. Dette fordi jeg så at jeg fikk opp de samme artiklene som når jeg brukte flere forskjellige søkeord. Hvis artikkelen handlet om fosterhjem dukket barnevern uansett opp i artikkelen, og samme når jeg søkte på forskjellige skrivemåter av ordet barnevernet. Jeg valgte også at ordet skulle dukke opp overalt i teksten, i stedet for kun i overskrift eller ingress. Dette for å kunne starte med et bredt utvalg artikler, og etterpå sile ut det som ikke var aktuelt. Tidsperioden jeg valgte for søket var de siste 365 dager, fra 05.10.2015 til 05.10.2016. Slik fikk jeg med alle artiklene det siste året, noe som ga meg en stor mengde datamateriale. Jeg har valgt å ikke dele opp artiklene etter størrelse, dette vil si at både korte og lange artikler er med i datamaterialet, og innholdet er viktigere enn lengden på artiklene.

I analysen har jeg sett på frekvensene av de forskjellige variablene og enhetene, samt at det er benyttet krysstabeller for å se på sammenhengen mellom de forskjellige variablene.

4.2 Inklusjons og eksklusjonskriterier

Som nevnt i avsnittet over, satt jeg igjen med store mengder datamateriale etter å ha søkt på barnevernet i VG, Aftenposten og Dagbladet. I aftenposten fikk jeg 160 treff, i VG fikk jeg 88 treff og i Dagbladet fikk jeg 107 treff. For å avgrense datamaterialet og for å få mer relevant data, måtte det noen kriterier til. Eksklusjonskriterier: 1. Debattinnlegg, kronikker og ledere. 2. Artikler der barnevernet kun nevnes i en bisetning eller ikke er relevant for innholdet i artikkelen. Inklusjonskriterier: 1. Nyhetsartikkel der forfatteren er journalisten. 2. Artikkel som handler om barnevernet eller der barnevernet er relevant for innholdet i artikkelen.

Grunnen til at jeg valgte å ekskludere debattinnlegg, kronikker og ledere er at jeg ville finne ut hvordan avisene valgte å fremstille barnevernet. Debattinnlegg og kronikker har ofte en forfatter, og det er den personens mening som kommer frem. Jeg mener at det blir en bias i mine data i forhold til min problemstilling hvis jeg inkluderer debattinnlegg, kronikker og ledere. Grunnen til at jeg har ekskludert artikler der barnevernet kun nevnes i en bisetning er at jeg er interessert i de artiklene som har barnevernet som hovedtema. Et eksempel på en

artikkel der barnevernet er nevnt i en bisetning kan være «Gutt 14 anholdt for ran av eldre kvinne, barnevernet har tatt hånd om gutten». Dette er ikke en artikkel som er relevant for min problemstilling, og er derfor utelatt fra datamaterialet.

Slik så fordelingen av datamaterialet ut før og etter endelige sortering

Tabell 1 Fordeling av datamaterialet

<i>Avis</i>	<i>Antall treff ved første sortering</i>	<i>Antall treff ved endelige sortering</i>
Verdens gang	88 treff	21
Aftenposten	160 treff	24
Dagbladet	107 treff	25
Sum	355 treff	70

4.3 Kvantitativ innholdsanalyse

Som Bratberg (2014) skriver, er kvantitativ innholdsanalyse teknikker for sammenfatting og beskrivelse av innhold i tekst ved hjelp av kvantitative mål. Mer spesifikt måler man forekomsten av visse elementer i teksten, tallfester disse og deretter kan en bruke dem i en statistisk analyse. Utgangspunktet er teksten slik den er, innholdet kan klassifiseres i ulike kategorier ved hjelp av et kodeskjema (Bratberg, 2014). Noe som vil si at teksten ikke er ulikt et tallmateriale, fordi når teksten er kodet gjennomfører man statistiske analyser på lik måte som med tall. Denne metoden gjør sannsynligheten for etterprøvnbarhet større samt at kvantitativ innholdsanalyse er en metode som gjør det enklere å «holde styr» på datamaterialet som er ganske stort og lett kan bli uoversiktlig.

Innholdsanalyse forutsetter en kvalitativ vurdering av den som tolker. Jeg har måtte ta valg om hvordan kode en artikkel nøytral, positiv eller negativ, det finnes ikke en klar oppskrift for dette da det er jeg som har valgt ut artiklene og laget problemstillingen (Se variabel-vedlegget for kriteriene som er brukt). En kan si at det kvantitative i kvantitativ innholdsanalyse er det antallet artikler en har i utvalget sitt, måten en behandler materialet, man utarbeider variabler, koder og bruker statistikkprogrammer. Samtidig er arbeidet med å utarbeide variabler som nevnt en prosess som i stor grad er subjektiv.

4.4 Variabler

Variablene mine er valgt på bakgrunn av min problemstilling, mine forskningsspørsmål og variablene til Stang (2007) og Føleide (2011).

Beskrivelse av variablene, og kriteriene for kodingen finnes i variabel-vedlegget.

Tabell nr. 2, viser en oversikt over variablene i min studie.

Tabell 2 Variabeloversikt

<i>Avis</i>	<i>VG, Dagbladet og Aftenposten</i>
Tidsperiode	05.10.2015 – 05.10.2016
Vinkling	Barnevernets arbeidsvilkår, yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet, barnet sin situasjon, forelderens situasjon, annet
Hovedstemme	Barnevernsklient, representant for barnevernet, Privat barnevern, foreldre, Fosterforeldre, offentlig instans, Fylkesnemnd, pårørende, politi, forsker, psykolog, Bufdir, Bufetat, advokat, interesseorganisasjon, andre
Hovedområder	Omsorgsovertakelse, institusjoner, fosterhjem, enslige mindreårige asylsøkere, barnevernet grep ikke inn, vold mot barn, barnevernet grep inn for sent, barnevernet grep for mye inn, annet
Enkeltsak?	Ja/nei
Holdning	Negativ, Positiv eller nøytral

For å få en oversikt over datamaterialet før det skulle plottes inn i statistikkprogrammet SPSS, valgte jeg å bruke Excel. Der lagde jeg en tabell over variablene og plottet inn hver artikkel. Slik fikk jeg en oversikt over hvor mange artikler jeg hadde og hvordan artiklene fordelte seg i forhold til variablene. Dette gjorde det videre arbeidet i SPSS enklere og mer oversiktlig.

4.5 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet viser til nøyaktighet og pålitelighet. Hvis den samme målingen gjentas flere ganger, er det reliabelt hvis vi får det samme svaret hver gang. Validitet handler om hvor godt man klarer å måle det man har tenkt å måle (Thagaard, 2013).

Bratberg (2014) og Krippendorff (2004) skriver at i kvantitativ innholdsanalyse er det spesielt viktig med repliserbarhet, som vil si at analysen bør kunne reproduseres i detalj og da bør resultatet bli det samme. Det bør ikke være slik at den andre forskeren finner ut at det er 34 artikler som er positive til barnevernet hvis jeg har konkludert med at det er 76. Hvis dette er tilfellet kan det være usikkerhet knyttet til studien min.

En annen ting som kan påvirke reliabiliteten er hvordan variablene er valgt utarbeidet, og hva som ligger til grunn for de kategorier som er valgt. Jeg har som nevnt basert mine variabler på Føleide (2011) og Stang (2007), på grunn av muligheten det ga meg til å kunne sammenlikne mine resultater med deres.

Hvis vi ser på problemstillingen jeg har valgt; «Hvordan omtales barnevernet i Norges tre største aviser, og hvordan påvirker medias omtale barnevernets omdømme?» Kan en si at den empiriske analysen måler det den skal måle, da jeg har gått gjennom de tre største avisene, valgt ut de artiklene som omhandler barnevernet. Deretter har jeg gått gjennom alle artiklene for å kunne svare på mine forskningsspørsmål, noe som igjen ga meg svaret på problemstillingen. Det er jeg som person som har laget min problemstilling, og mine forskningsspørsmål, det er min subjektive mening som spiller inn. En klarer sjelden i forskning å komme helt bort i fra det subjektive elementet, heller ikke i denne studien. For forskeren vil alltid påvirke situasjonen på en eller annen måte (Nilssen, 2012, s. 31). Samtidig er det ikke slik at det er et mål å være helt objektiv, min forforståelse og subjektivitet kan bidra til en tolkning og analyse basert på kunnskap om barnevernet og forskning som kanskje en annen person med en annen bakgrunn ikke kunne ha gjort like godt.

For å teste interkoder-reliabiliteten i oppgaven har jeg valgt å dobbelkode ca. 20 % av datamaterialet mitt for å se på om artiklene var positive, negative eller nøytrale i forhold til barnevernet. Dette for å se på graden av samsvar mellom meg selv og en annen person. Jeg valgte å dobbelkode disse på grunn av at jeg oppdaget at det var en noe komplisert prosess å kode artiklene. For å bøte på noe av den usikkerheten i kodingen, laget jeg et skjema med kriterier for å kunne si om artiklene var positive, negative eller nøytrale. Samt at jeg da som

nevnt fikk en medelev til å gjennomgå ca. 20 % av artiklene mine, medeleven gikk da gjennom 14 tilfeldige valgte artikler, og resultatet vises i tabell nr. 3.

Tabell 3 Dobbelkoding

Undertegnede	N=70		Medelev	N=14	
Positiv	9	12,9 %	Positiv	1	7,1 %
Nøytral	28	40 %	Nøytral	5	35,7 %
Negativ	33	47 %	Negativ	8	57 %

Som tabellen viser er det ikke veldig store avvik mellom min koding og medelevens koding. Der det er størst forskjell er verdien negativ, der er forskjellen 10 prosentpoeng. Årsaken til denne forskjellen kan være det faktum at det er vanskelig å være helt sikker når man koder på denne måten. Det vil alltid være opp til den enkeltes subjektive oppfatning av artikkelen, og hvordan en tolker innholdet i den. Jeg oppfatter forskjellen mellom vår koding til å være innenfor rimelighetens grenser.

Krippendorff (2004) viser til validitetsstrategier som skal bidra til å sikre resultatenes gyldighet. Her skriver han at forskeren kan sammenligne resultatene fra forskjellige innholdsanalyser med samme data eller sammenlikne med andre typer empiri. Da det ikke er noen andre studier som bruker akkurat samme data som meg er dette ikke mulig, men det som derimot er mulig er å sammenlikne med andre studier om samme tema. Jeg har som nevnt brukt Stang (2007) og Føleide (2011) som sammenlikning. Dette trenger likevel ikke å bety at funnene mine er valide kun hvis de harmoniserer med deres funn. Det kan ha skjedd endringer over tid, noe som vil påvirke mine resultater.

Det er likevel vanskelig å si noe om min studie og andres studier er sammenlignbare. Dette fordi medias fokus og interesse for forskjellige saker svinger fra år til år, måned til måned og uke til uke. Hvis det kommer ut en stor rapport om barnevernet, er det naturlig at mediene vil skrive om denne og kanskje også følge opp med flere saker. Det kan være at noen år er det enkeltsaker som har mye fokus i media, og dermed blir det skrevet mer om barnevernet enkelte år. Når jeg gikk gjennom mitt datamateriale merket jeg meg at det var som 14 artikler om enslige mindreårige asylsøkere under 15 år, som er underlagt barnevernet i Norge. Dette kan være en naturlig utvikling av at vi hadde en stor flyktningestrøm i 2015, og nå skrives det mye om de forskjellige konsekvensene av dette. Mens det er ikke sikkert at i det i 2017 vil

være et fokus på dette, og dermed kan antall treff på saker som inneholder ordet barnevernet gå ned. Samtidig er min forskning knyttet til den tidsperioden jeg studerer, generaliseringen handler da om gyldigheten for mine funn i denne perioden.

Det er ikke mulig å si med sikkerhet at NRK og TV2 omtaler barnevernet på samme måte som de avisene jeg har valgt ut i denne studien. Samtidig hvis måten de tre avisene skriver om barnevernet samsvarer med hverandre, kan dette vise til en mulig konsensus blant norske medier i deres omtale av barnevernet. Siden dette er store riksdekkende aviser som kan sette dagsordenen for hva som er aktuelle temaer i Norge, og dermed med på å påvirke folks meninger. Men det er slik at for å faktisk vite dette sikkert, måtte jeg ha studert andre medier i Norge som NRK og TV2, noe jeg da ikke har gjort. Hadde jeg skrevet en oppgave med større omfang, hadde jeg nok ønsket å inkludere disse, samt tatt med lokalaviser for å få dekket hele Norge.

4.6 Ethiske vurderinger

Ethiske hensyn mellom forskere kan blant annet være å ikke plagiere og at en er nøyaktig i presentasjonen av andre forskeres arbeider og resultater. Jeg har vært opptatt av å tydeliggjøre når jeg viser til funn fra andre studier.

Konfidensialitet og informert samtykke er viktig i forskning som omhandler mennesker. I denne studien stiller dette seg noe annerledes, da jeg som forsker ikke har intervjuet eller levert ut spørreskjema til informanter. På den ene siden kan en si at dette er personer som har gitt samtykke til at deres navn og bilde skal frem i offentligheten (så fremst de ikke er anonymiserte i artikkelen), og at journalisten sammen med sin redaksjon har godtatt dette da de har trykket saken. Samtidig har ikke disse menneskene samtykket til å delta i min masteroppgave, de har kun sagt ja til å delta i en avisartikkel. De har ikke blitt informert om de eventuelle konsekvensene det kan ha å bli sitert i mitt forskningsprosjekt. Men jeg har tatt valget om at det som står i avisene er offentlig informasjon, og at det gjør at det er etisk akseptabelt å gjengi dette i studien min

5 Resultat

Under vil resultatene fra min analyse bli presentert i grafer og tabeller.

5.1 Hvem blir hørt når media omtaler barnevernet?

Hovedstemmen er den stemmen i artikkelen som får uttale seg oftest og som journalisten i hovedsak baserer sin informasjon på.

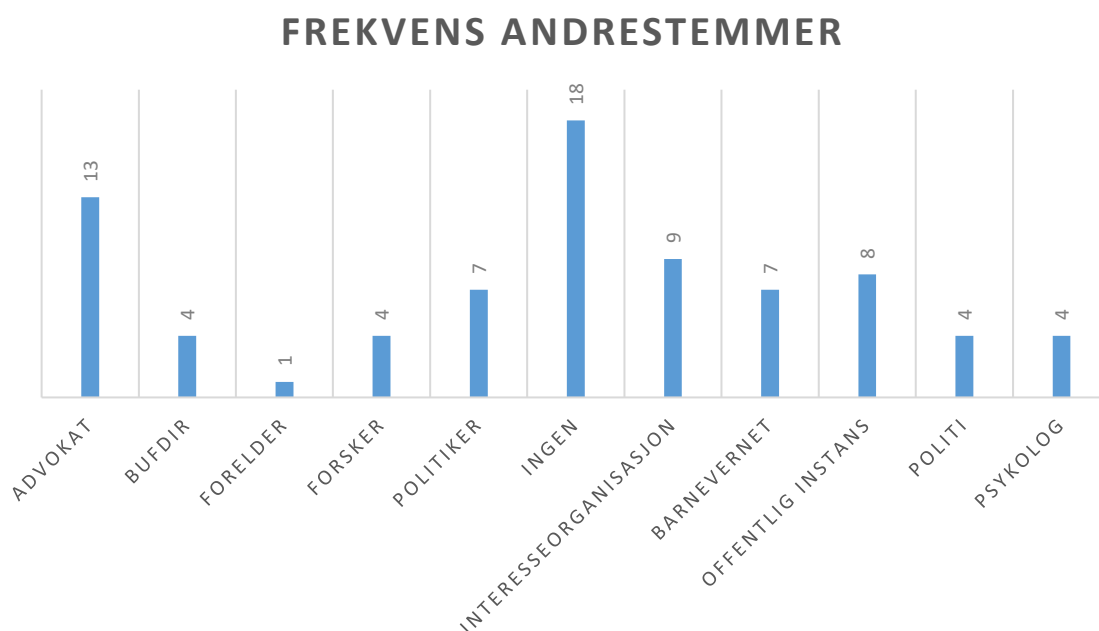
I tabell nr. 4 ser vi at det er *politiker, interesseorganisasjon og advokat*, som oftest er hovedstemmene i utvalget. Et annet funn som er viktig å få frem er at det er en del barnevernsklienter som uttaler seg, 11,4 % av stemmene i utvalget, og med tanke på at utvalget består av 16 ulike hovedstemmer, så er ikke det en liten prosentandel. De som forekommer sjeldnest som hovedstemmer er *politi, forsker, Bufetat og fosterforelder*.

Tabell 4 Hovedstemme

Hovedstemme			
	Frequency	Valid Percent	Cumulative Percent
Pårørende	3	4,3	4,3
Psykolog	2	2,9	7,1
Advokat	9	12,9	20,0
Forelder	6	8,6	28,6
Politiker	11	15,7	44,3
Fosterforelder	1	1,4	45,7
Barnevernet	6	8,6	54,3
Barnevernsklient	8	11,4	65,7
Ingen	3	4,3	70,0
Interesseorganisasjon	10	14,3	84,3
Bufdir	4	5,7	90,0
Privat barnevern	2	2,9	92,9
Offentlig instans	2	2,9	95,7
Politi	1	1,4	97,1
Bufetat	1	1,4	98,6
Forsker	1	1,4	100,0
Total	70	100,0	

Det var mange «andre stemmer» i utvalget, dette er stemmer som ikke er hovedstemmen. For å gjøre fremstillingen enkel er et utvalg fremstilt i Graf 1. Det er 18 artikler som ikke har andre stemmer enn hovedstemmen. Samt at de som oftest er andre stemmer er *advokat*, *interesseorganisasjon*, *offentlig instans*, *politiker* og *barnevernet*. Dette stemmer rimelig godt overens med hvem som også er hovedstemmer, der også *advokat*, *politiker* og *interesseorganisasjon* er høyt opp på listen.

Graf 1 Frekvens Andrestemmer

Tabell nr. 5 viser sammenhengen mellom hovedstemme og holdning. Det er hovedstemmene *forelder* og *advokat* som hyppigst forekommer i de negative artiklene. Videre er det hovedstemmen *interesseorganisasjon* som hyppigst forekommer i de nøytrale artiklene. Det er *politiker* og *barnevernsklient* som hyppigst forekommer i de positive artiklene. Hovedstemmen *politiker* er en stemme som forekommer hyppig, og her vises det at de sakene politikere uttaler seg i ofte er nøytrale.

Tabell 5 Sammenhengen mellom hovedstemme og holdning

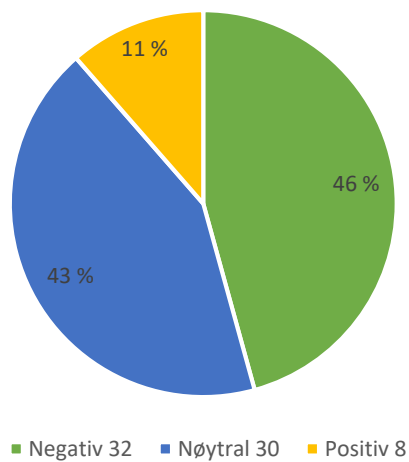
		<i>Holdning</i>			<i>Total</i>
		Negativ	Nøytral	Positiv	
Hovedstemme	Pårørende	2	1	0	3
	Psykolog	2	0	0	2
	Advokat	4	4	1	9
	Forelder	4	2	0	6
	Politiker	2	6	3	11
	Fosterforelder	1	0	0	1
	Barnevernet	5	1	0	6
	Barneverns klient	3	2	3	8
	Ingen	2	1	0	3
	Interesseorganisasjon	3	7	0	10
	Bufdir	1	2	1	4
	Privat barnevern	2	0	0	2
	Offentlig instans	1	1	0	2
	Politi	0	1	0	1
	Bufetat	0	1	0	1
	Forsker	0	1	0	1
Total		32	30	8	70

5.2 Hvilke holdninger til barnevernet kommer frem i artiklene?

I utvalget var det 46 % av artiklene som fremstilte barnevernet på en negativ måte. Samtidig var det også 43 % av artiklene som hadde en nøytral fremstilling av barnevernet. Noe som kan antyde at det ikke er slik at barnevernet kun fremstilles negativt i media, sett ut i fra mitt utvalg. Det er 11 % av artiklene som fremstiller barnevernet positivt. Graf nr. 2, viser hvilke holdninger til barnevernet som fremkommer i artiklene.

Graf 2 Holdninger til barnevernet

Holdninger til barnevernet

Tabell nr. 6 viser hvilken holdning som forekommer hos de tre avisene i utvalget. Dagbladet er den avisen med flest artikler som er kodet med en negativ holdning til barnevernet (13). Videre har Dagbladet 9 artikler som er kodet nøytral og 3 artikler med positiv holdning. Aftenposten er den avisen med færrest artikler som er kodet negativ til barnevernet, derimot har Aftenposten flest artikler som er kodet nøytral til barnevernet. Aftenposten har 4 artikler som har positiv holdning, også det høyeste antallet positive artikler av utvalget. VG har 11 artikler som har negativ holdning til barnevernet, 9 artikler som er kodet nøytral til barnevernet og 1 artikkel som er positivt til barnevernet. VG er den avisen som har det laveste antallet artikler som er positive til barnevernet.

Tabell 6 Sammenhengen mellom holdning og avis

<i>Avis</i>	Holdning			<i>Total</i>
	<i>Negativ</i>	<i>Nøytral</i>	<i>Positiv</i>	
VG	11	9	1	21
DB	13	9	3	25
AP	8	12	4	24
Total	32	30	8	70

Tabell nr. 7 viser hvilken holdning som forekommer i sammenheng med vinklingen av artikkelen. Den vinklingen som er mest negativ er vinklingen om *yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet*. Den vinklingen som er mest nøytral er *barnet sin situasjon*. Deretter er den vinklingen som er mest positiv også *yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet*, her må det nevnes at vinklingen *barnet sin situasjon*, forekommer nesten like ofte. Vinklingen *omsorgsovertakelse* har 6 artikler som har en negativ holdning til barnevernet, 5 artikler som har en nøytral holdning og 0 artikler som har en positiv holdning.

Tabell 7 Sammenheng mellom vinkling og holdning

Vinkling	Holdning			Total
	Negativ	Nøytral	Positiv	
Barnet sin situasjon	9	10	3	22
Yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet	13	7	4	24
Omsorgsovertakelse	6	5	0	11
Forelderens situasjon	1	2	1	4
Barnevernets arbeidsvilkår	1	1	0	2
Fosterhjem	1	0	0	1
Annet	1	5	0	6
Total	32	30	8	70

Tabell nr. 8, ser på forholdet mellom hvilke områder avisen velger å skrive om, og hvilken holdning som forekommer i disse. Det hovedområdet som har flest artikler med negativ holdning er *barnevernet grep ikke inn*, videre kommer *omsorgsovertakelse*. Det hovedområdet som har flest artikler med nøytral holdning er *annet* og *omsorgsovertakelse*. Det er *annet* som har flest artikler med positiv holdning, etterfulgt av *enslige mindreårige asylsøkere (EMA)*.

Tabell 8 Sammenheng mellom hovedområder og holdning

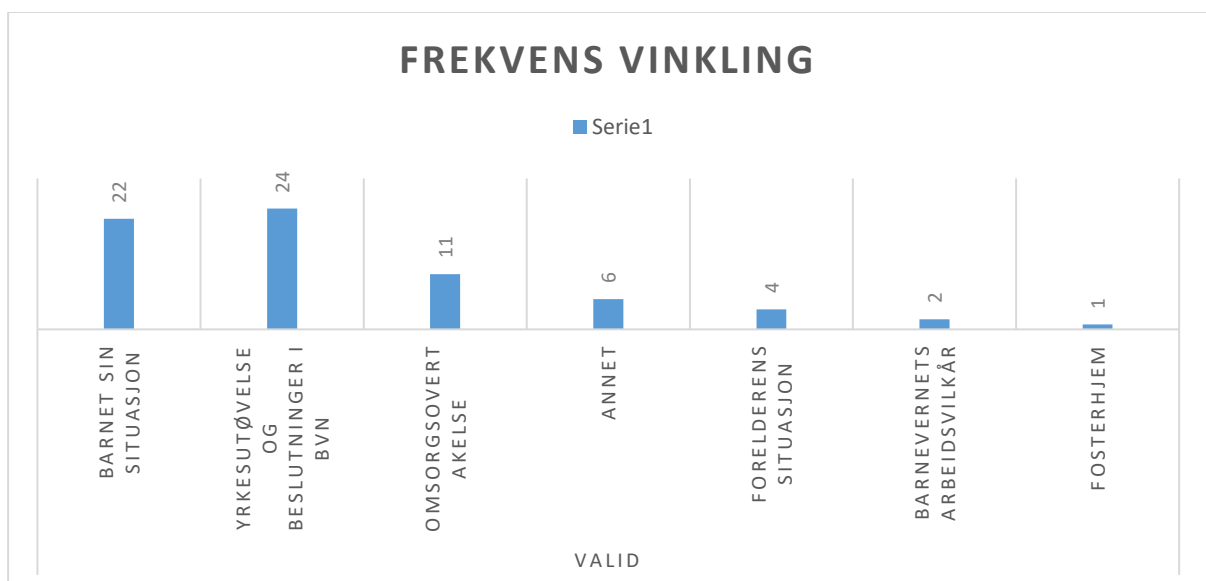
Hovedområder	<i>Holdning</i>			<i>Total</i>
	Negativ	Nøytral	Positiv	
Annet	1	8	4	13
Barnevernet grep ikke inn	10	3	0	13
Barnevernet grep inn for sent	1	0	1	2
EMA	1	5	2	8
Fosterhjem	3	2	1	6
Institusjon	5	1	0	6
Omsorgsovertakelse	8	8	0	16
Vold mot barn	3	3	0	6
Total	32	30	8	70

5.3 Hvordan vinkler media sakene om barnevernet?

I motsetning til variabelen hovedområde som omhandler hva journalisten velger å skrive om, er variabelen vinkling hvilket element journalisten tar utgangspunkt ved i en artikkel, og det journalisten velger å vektlegge i artikkelen.

Graf nr.3 viser frekvensen for variabelen vinkling. *Yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet* er den vinklingen som forekommer oftest, etterfulgt av *barnet sin situasjon* og *omsorgsovertakelse*. De vinklingene som forekommer sjeldnest er *fosterhjem*, *barnevernets arbeidsvilkår* og *forelderens situasjon*.

Graf 3 Frekvens vinkling

Tabell nr. 9, viser sammenhengen mellom vinkling og avis. Hos VG er det vinklingen *yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet* som forekommer hyppigst, mens vinklingene *barnevernets arbeidsvilkår* og *forelderens situasjon* og *fosterhjem* forekommer sjeldnest. Hos Dagbladet er det vinklingen *omsorgsovertakelse* som forekommer hyppigst, mens vinklingene *fosterhjem* og *barnevernets arbeidsvilkår* forekommer sjeldnest. Hos Aftenposten er det vinklingene *barnet sin situasjon* og *yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet* som forekommer hyppigst, mens vinklingen *fosterhjem* forekommer sjeldnest. Det er vinklingene *fosterhjem* og *barnevernets arbeidsvilkår* som forekommer sjeldnest hos avisene. Mens *omsorgsovertakelse, yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet* og *barnets situasjon* er vinklinger som forekommer oftest hos avisene.

Tabell 9 Sammenheng mellom vinkling og avis

Vinkling	<i>Avis</i>			<i>Total</i>
	VG	DB	AP	
Barnet sin situasjon	7	6	9	22
Yrkesutøvelse og beslutninger i bvn	11	4	9	24
Omsorgsovertakelse	1	8	2	11
Annet	2	2	2	6
Forelderens situasjon	0	3	1	4
Barnevernets arbeidsvilkår	0	1	1	2
Fosterhjem	0	1	0	1
Total	21	25	24	70

Tabell nr. 10, viser sammenhengen mellom vinkling og hovedområde, med andre ord hvilken vinkling som forekommer ved de forskjellige hovedområdene. Ved hovedområdet *barnevernet grep ikke inn* er det vinklingen *barnet sin situasjon* som forekommer hyppigst. Mens vinklingen *omsorgsovertakelse* og *fosterhjem* som forekommer sjeldnest. Ved hovedområdet *barnevernet grep inn for sent* er vinklingen *barnet sin situasjon* som er den eneste vinklingen. I artiklene som omhandler *EMA* er også vinklingen *barnets situasjon* som er den eneste. Ved hovedområdet *fosterhjem* er vinklingene *yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet* og *annet* de eneste vinklingene. I de artiklene som omhandler *vold mot barn* er det vinklingen *yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet* som forekommer hyppigst. Mens vinklingene *omsorgsovertakelse, forelderens situasjon og annet* som forekommer sjeldnest.

Tabell 10 Sammenheng mellom vinkling og hovedområder

Vinkling	Hovedområder								Total
	Annet	Barnevern	Barnevern	EMA	Fosterhj em	Institusj on	Omsorgso vertakelse	Vold mot barn	
		et grep ikke inn	et grep inn for sent						
Barnet sin situasjon	2	8	2	8	0	2	0	0	22
Yrkesutøvelse og beslutninger i bvn	6	5	0	0	4	2	4	3	24
Omsorgsovertakelse	0	0	0	0	0	0	10	1	11
Annet	2	0	0	0	2	1	0	1	6
Forelderens situasjon	1	0	0	0	0	0	2	1	4
Barnevernets arbeidsvilkår	2	0	0	0	0	0	0	0	2
Fosterhjem	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Total	13	13	2	8	6	6	16	6	70

Tabell nr. 11, viser sammenhengen mellom vinkling og reportasjeserie. Vinklingen *barnets situasjon* forekommer hyppigst hos reportasjeserien *Bydel Bjerke. Yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet* forekommer hyppigst hos reportasjeserien *Ingen og Demonstrasjon*. Det denne tabellen også viser er at det er en stor andel av artiklene som ikke følger en reportasjeserie, men er enkeltstående artikler. Det er 24 artikler som ikke er en del av en reportasjeserie, og blant de som tilhører en reportasjeserie er det *EMA* som forekommer oftest, etterfulgt av *Demonstrasjon* og *Tysfjord*.

Tabell 11 Sammenheng mellom reportasjeserie og vinkling

Serie	Vinkling							Total
	Barnet sin situasjon	Yrkesutøvelse og beslutninger i bvn	Omsorgsovertakelse	Annet	Foreldrens situasjon	Barnevernets arbeidsvilkår	Fosterhjelpemidler	
Bydel Bjerke	1	0	0	0	0	0	0	1
Demonstrasjon	0	5	4	0	0	0	0	9
EMA	10	3	0	1	0	0	0	14
Fostermor og Bydel Bjerke	0	2	0	0	0	0	1	3
Ingen	3	6	6	4	3	2	0	24
Tysfjord	1	1	0	0	0	0	0	2
Valdres	5	4	0	0	0	0	0	9
Vold mot barn minoritet	2	3	1	1	1	0	0	8
Total	22	24	11	6	4	2	1	70

5.4 Enkeltsak

En av variablene i utvalget var om artikkelen omhandlet en enkeltsak eller en mer generell sak. En generell sak kan være en artikkel om at Fylkesmannen kritiserer barnevernet for at de har hatt mange avvik det siste året, demonstrasjonene mot barnevernet i utlandet eller at barnevernsansatte opplever hets på internett. I tabell nr. 12 kommer det frem at 54,3 % av artiklene omhandlet en enkeltsak, mens 45,7 % omhandlet mer generelle temaer. Noe som vil antyde at det er ganske jevnt fordeling mellom enkeltsaker og generelle saker i utvalget.

Tabell 12 Frekvens enkeltsak

Enkeltsak		
	Frequency	Valid Percent
Ja	38	54,3
Nei	32	45,7
Total	70	100,0

6 Diskusjon

I dette kapitlet vil de mest sentrale funnene bli presentert og drøftet opp mot teori og begreper som ble presentert tidligere i oppgaven.

6.1 Hvem er det som uttaler seg i media?

Avisene er avhengig av informasjon for å kunne formidle nyheter, avisene har ikke noen nyheter uten kilder. Hvem som blir kildene i en sak har mye å si for hvordan saken fremstilles. Allern (2001) definerer kilder som en person som gir opplysninger til en journalist. De som kommer til ordet kan til en viss grad styre hvordan den aktuelle saken blir fremstilt. Det som kan nyansere dette, er hvem andre journalisten har kontaktet, hvem som faktisk er villig til å uttale seg og hvordan journalisten selv ser på det aktuelle temaet. Hvilke kilder media velger å benytte har en stor innflytelse på hvilke institusjoner, grupper og personer i samfunnet som er i eller ute av fokus (Allern, 2001, s. 66). Det er ikke slik at nyhetsbildet er nøytralt fremstilt, og at alle de relevante og involverte stemmene får komme fram og uttalt seg. Allern (2001) skriver at pressens kildebruk og pressens evne til kildekritikk er avgjørende for mediernes troverdighet hos publikum. Samtidig kan en spørre seg om befolkningen vet nok om kildene og avisens kildebruk og er kritisk til avisens valg av kilder. Kan det ikke være slik at når man leser en avis så regner man med at artiklene er balansert fremstilt og at man stoler såpass på avisens integritet at man stoler på det man leser? Uansett hva svaret på dette er, så er det viktig å se på hvem som uttaler seg i media, dette for å få et bilde av hvilke stemmer som dominerer artiklene vi leser.

Når det gjelder barnevernssaker er det spesielt viktig å se på hvem kildene i media er. Det påvirker saken i stor grad, en barnevernssak ser ofte veldig forskjellig ut ettersom hvem som uttaler seg. En sak om en omsorgsovertakelse vil se annerledes ut om barnevernet selv er de som kommenterer den, kontra hvis det er den berørte forelderen. Barnevernet er som diskutert tidligere i oppgaven en etat som blir sett på som taus og lukket. Journalistene ønsker og etterspør nok ofte en kommentar fra barnevernet for å kunne nyansere artikkelen. Men ofte blir svaret «ingen kommentar». Da vil artikkelen bli ensidig fremstilt i media, selv om dette ikke nødvendigvis var journalistens intensjon. Samtidig, i en barnevernssak er det en tredje part involvert, nemlig barnet. Barnet er den som alt handler om, men kanskje også den som kommer minst til ordet i media. Barnevernet begrunner ofte sin stillhet med at det er til det

beste for barnet på lang sikt, at det ikke er bra for barnet i fremtiden at dens sak blir offentliggjort i media. Foreldrene på sin side, kan mene at det som er til det beste for barnet er at saken kommer frem i media, slik at utfallet av saken kan bli endret. Journalistene har Vær Varsom-Plakaten å forholde seg til. Der står det blant annet:

«4.8. Når barn omtales, er det god presseskikk å ta hensyn til hvilke konsekvenser medieomtalen kan få for barnet. Dette gjelder også når foresatte har gitt sitt samtykke til eksponering. Barns identitet skal som hovedregel ikke røpes i familietvister, barnevernssaker eller rettssaker (*Vær Varsom-Plakaten*, 2015).»

Det er vanskelig å få en balansert fremstilling av en barnevernssak i media. Ekanger (2006a) skriver at barnevernssaker som havner i media, blir til en krig om å definere problemet, og hvem er det som har definisjonsmakten?

Hovedstemmen er den kilden som dominerer artikkelen, og er den som kommer med mest informasjon. Det er ikke slik at hovedstemmen er den eneste kilden i artikkelen, i flere av artiklene har også andre kilder uttalt seg.

6.1.1 Hvem er hovedstemmene i debatten om barnevernet?

I kapittel fem kom det frem at det var politikerne som var hovedstemmen i 11 av de 70 artiklene, og den hovedstemmen som forekommer oftest (15,7 %). I stortingsmeldingen om barnevern står det at barnevernet er preget av lite deltakelse av de folkevalgte organene (Barne- og familiedepartementet, 2002). Denne meldingen kom i 2002, og funnene i denne oppgaven kan tilsi at denne situasjonen har endret seg noe, siden politikerne er de som uttaler seg oftest i mitt utvalg. Tidligere i oppgaven ble det referert til en kronikk i Aftenposten skrevet av Kvisvik og Stang Gordind (2017), der de etterlyste mer involvering fra politikerne, spesielt når det gjelder trusler og hets som barnevernsansatte møter i media og på nett. Hvem er det politikerne snakker på vegne av når de snakker om barnevernet og hvilke saker er det politikerne uttaler seg om? Variabelen *yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet* er den vinklingen som politikere oftest er hovedstemme i. *Yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet* er artikler som omhandler hvordan barnevernet arbeider og beslutningene de tar.

Et eksempel på en artikkel der en politiker er hovedstemme og som er vinklet opp mot *yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet*, er artikkelen «Har tatt kritikken på alvor» (Skogstrøm, 2015) fra Aftenposten. Den handler om en konferanse som har vært arrangert i

regi av barne- og likestillingsminister Solveig Horne. Bakgrunnen for konferansen er at en gruppe fagfolk hadde levert inn en «Bekymringsmelding om barnevernet.» til departementet. Horne sier i artikkelen at hun ønsker en gjennomgang av et representativt utvalg enkeltsaker fra barnevernet, spesielt akutt plasseringer av barn og omsorgsovertakelser. Hun håper dette kan bidra til at barnevernet får større tillit i befolkningen og viser at barnevernet er en tjeneste som er åpen for å bli vurdert og for å endre seg. «Andrestemmen» i denne artikkelen er direktøren for Barne- ungdoms- og familiedirektoratet, Mari Trommald, som sier at man allerede har mye kunnskap om svakheter og risikoområder i barnevernet og at hun er mer opptatt av å etterstrebe «bestep praksis» og av kompetanseheving i barnevernet. Videre i artikkelen sier Horne at barnevernet kan bli bedre på kommunikasjon og til å se på brukerne som verdige dialogpartnere. Når vi ser på uttalelsene til Horne, passer de godt sammen med det som står i kommunikasjonsstrategiene. I kommunikasjonsstrategien «Et åpent barnevern» fra 2008 står det blant annet: «Befolkningen skal ha tillit til barnevernet.», «Barnevernet skal kommunisere med et åpent språk.» og «Ansatte i barnevernet skal ha trygghet og kompetanse til å arbeide mer åpent og utadvendt.» (Barne- og likestillingsdepartementet, 2008, s. 4).

Her ser vi at politikeren krever et åpnere barnevern, og hun sier at barnevernet må bli bedre på kommunikasjon. Dette mener hun vil gjøre at befolkningen får høyere tillit til barnevernet. På den andre siden har vi Trommald som en kan si snakker på vegne av barnevernet. Hun sier at vi har nok informasjon om det som ikke fungerer i tjenesten, og at hun heller vil ha et fokus på å få økt kompetansen i tjenesten. Videre i artikkelen viser Trommald til undersøkelser som sier at befolkningen aldri har hatt så høy tillit til barneverntjenesten, så hun vil ikke kalle det en tillitskrise. Hun mener også at kritikerne av barnevernet har brukt «utestemmen» og at det ikke fører til at de ansatte tar til seg kritikken. Der representanten for barnevernet etterlyser ressurser for å bedre kompetansen, er politikeren mer opptatt av hva barneverntjenesten selv må bli flinkere på, samt at hun vil granske beslutninger tatt av tjenesten.

Brønn m.fl. (2009) sier at identitet er det første steget i omdømmebygging, og handler om de profilene og verdiene som kommuniseres av en organisasjon og hvordan de ansatte ser på dette. Som nevnt i kapittel tre, har Balmer og Greyser (2002) utarbeidet en modell for identitetstyper. En av disse er **ønsket identitet**, som er hvordan organisasjonen ønsker å fremstå, og da spesielt toppledelsens visjon for organisasjonen. Solveig Horne er barne- og likestillingsminister og på mange måter barnevernets aller øverste leder. Hennes visjon er at barnevernet skal være en åpen organisasjon, som er gode på kommunikasjon og som viser at

den kan endre seg. En annen identitetstype er **egentlig identitet**, som er hvem organisasjonen egentlig er. Den omhandler de ansattes indre verdier. Trommald er en del av barnevernets toppledelse, men i denne artikkelen er hun en representant for barneverntjenesten, mer enn en toppleder. Hun sier at mer åpenhet kanskje ikke er det viktigste nå, og at tjenesten faktisk har høy tillit i befolkningen. Hvis en går ut ifra at de ansatte deler hennes syn på dette, kan en si at de ansatte havner i et krysspess mellom **ønsket identitet** og **egentlig identitet**.

Oppfattet identitet er hvordan omverdenen oppfatter barnevernet, og den konferansen som Horne har tatt initiativ til er på grunn av at flere fagfolk mener at barnevernet ikke fungerer som det skal. Psykolog Einar Salvesen er den siste som blir intervjuet i artikkelen. Han sier at han er glad for at Horne vil følge opp forholdene som er beskrevet i oppropet, men at store deler av det etablerte barneverns-Norge er påfallende benektende ovenfor den kritikken som fremkommer, og han sier at det er svikt i alle ledd. Dette viser at det kan skje at organisasjonens **ønskede identitet** (i dette tilfellet toppledelsens **ønskede identitet**) krasjer med organisasjonens **oppfattede identitet**, noe som Brønn m.fl. (2009) nevner at kan skje. Denne artikkelen viser at den egentlige identiteten kan krasje med de andre identitetstypene. Som betyr at det ikke er samsvar mellom de forskjellige, noe som er spesielt tydelig når vi snakker om barneverntjenesten. Siden det er en tjeneste som betyr forskjellige ting for forskjellige personer, det er vanskelig å se for seg en unison forståelse og syn på barneverntjenesten. Som nevnt i kapittel tre, er det mange som er de viktige interessentene for barnevernet, og barnevernets handlinger vil bli oppfattet forskjellig hos alle disse interessentene.

6.1.2 Når kommer barnevernet og deres klienter til ordet?

Barnevernet er hovedstemmen i 6 av artiklene (8,6 %), mens barnevernsklienter er hovedstemmen i 8 av artiklene (11,4 %). Barnevernsklienter er barn og unge som er under barnevernet, og voksne som tidligere har vært i barnevernet. Et flertall av artiklene med barnevernsklienter har tidligere barnevernsklienter som hovedstemme. Barnevernet er på fjerdeplass på listen over hovedstemmer, under *politiker* (11), *interesseorganisasjon* (10), *advokat* (9) og *barnevernsklient* (8). Det må også nevnes at *Forelder* er hovedstemme like ofte som barnevernet. Det er et tankekors at i artikler som omhandler barnevernet er de selv på en fjerdeplass. Under variabelen «andre stemmer», er barnevernet på en delt femteplass sammen med *politiker*. Det er dermed ikke mange artikler der barnevernet blir hørt. Urdal

(2012) skriver i sin masteroppgave at flere av hennes informanter har et komplisert forhold til media. De sier blant annet at de hater pressen, og at de aktivt arbeider for å unngå media. Det kan være at identiteten til de ansatte blant annet består av at de ikke samarbeider med media. Hvis da som nevnt under, kommunikasjonsstrategiene legger opp til noe annet, så kan dette utfordre identiteten. Noe som igjen kan skape en motstand blant de ansatte.

I kommunikasjonsstrategien «Barnevernet – en hjelper» (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013), står det blant annet: «Aktivt kommunisere utviklingen i barnevernet», «Videreutvikle barnevernet som en åpen og tilgjengelig tjeneste» (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013, s. 7) og «Aktivt delta i samfunnsdebatten i ulike kanaler og arenaer.» (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013, s. 9). De ansatte i barnevernet skal aktivt ut og delta i debatten i barnevernet, og de skal kommunisere ut hvordan barnevernet arbeider. Funnene i denne undersøkelsen viser at de ansatte ikke er ute og kommuniserer i så stor grad som det kan virke som strategiene legger opp til. Det står og i «Barnevernet – en hjelper», at kommunikasjon er et lederansvar, og det er ledernes ansvar å gjøre strategiene kjent for de ansatte og bygge kompetanse om kommunikasjonsarbeid. Dermed er det nærliggende å tenke at det er her det kanskje har sviktet.

Det kan virke som om lederne ikke er flinke nok til å trygge de ansatte på mediekontakt, og at de ikke tilbyr den kompetansebyggingen de ansatte behøver. Årsaken til dette kan være mange og ulike. For å få en vellykket implementering må man ha støtte fra politisk, administrativt og lokalt hold (Ogden, 2012). Samtidig som nevnt i avsnittet over, kan målsetningen til kommunikasjonsstrategiene utfordre identiteten til de ansatte, og de kan motsette seg endring. Noe som kan føre til at implementeringen mislykkes, for det er slik at det må også være «godvilje» fra de ansatte. De ansatte må være overbevist om at kommunikasjonsstrategiene gir dem noe i hverdagen og de ansatte må være villige til å prioritere mediekontakt og omdømmebygging i tjenesten (Ogden, 2012). Alle ledd i organisasjonen er like viktige for at det skal lykkes. Det kan se ut til at det ikke har lyktes i like stor grad i barneverntjenesten, siden det kan virke som det eksisterer en motstand mot utadrettet kommunikasjon og samarbeid med media.

Dette i kontrast til det som står i medierapporten til NAV (2016), hvor de har et stort fokus på at organisasjonen skal være synlige i media, og de har kursing for ansatte. I rapporten fremkommer det at det har blitt mange færre artikler der NAV ikke får sagt sin side av saken og NAV selv er ivrige på å kontakte media og skrive kronikker. I NAV har de arbeidet med

sin **oppfattede identitet**, samt sin **kommuniserte identitet**; hvordan eksterne aktører oppfatter dem og hvordan de skal kommunisere ut hvem de er. De har vært proaktive, og tatt steget ut i offentligheten (Brønn m.fl., 2009). I avhandlingen til Knudsen (2016) har han funnet at mediernes omtale av NAV og da spesielt enkeltsakene har ført til at NAV har endret på en av grunnpilarene for offentlig byråkrati, nemlig taushetsplikten, dette for å imøtekomme pressens rammer og toner. NAV og barnevernet er to relativt like organisasjoner, som begge opplever å få kritikk i mediene. Men der barnevernet ofte har tiet, har NAV snakket. Noe som kanskje er grunnen til at et mindretall av artiklene om NAV i 2016 er negative artikler, antallet positive artikler er ganske høyt og flesteparten av artiklene er nøytrale. Muligens kan vi se et NAV som oppnår et nøytralt omdømme, slik som Luoma-aho (2011) skriver om. Som tidligere nevnt har NAV en egen kommunikasjonsavdeling, i rapporten står det at NAVs kommunikasjonsvirksomhet foregår i flere enheter på flere nivåer og de fleste fylkene har en eller to kommunikasjonsrådgivere. Det er altså ingen tvil om at NAV bruker mye tid, ressurser og personell på kommunikasjon og kontakt med mediene. NAVs arbeidsområde omhandler sjeldnere saker der barn er direkte involvert i motsetning til i barnevernet. Dermed er det lettere for NAV å bli løst fra taushetsplikten og å uttale seg i enkeltsaker enn det er for de ansatte i barneverntjenesten. Men det er et tankekors, at om barneverntjenesten hadde hatt et like stort fokus på kommunikasjon fra topp til bunn slik NAV har, hadde kanskje også barnevernet vært en tydeligere stemme i mediene.

Et eksempel på en artikkel der barnevernet selv er hovedstemmen er: «Du må være en kald psykopat. Fyfaen du synker.» som er en artikkel fra Aftenposten (V. R. Johansen, Winther, & Nordby, 2016). Hovedtema i denne artikkelen er netthetsen som ansatte i barnevernet opplever. En ansatt i barneverntjenesten i Tønsberg blir intervjuet, og forteller om hets og sjikane. Denne artikkelen ble skrevet i juni 2016, og det er betimelig å se til kronikken fra Kvisvik og Stang Gordind (2017), der de etterlyste tydelige politikere som støtter barnevernsansatte som opplever netthets. I denne artikkelen tok Aftenposten først kontakt med Justiskomiteens leder Hadia Tajik (Ap). Hun svarer på SMS, at hun dessverre ikke har mye klokt å si om dette, og at de må prøve noen andre. Deretter kontaktet de første nestleder i komiteen, Anders B. Werp (H), han sier det er uakseptabelt at ansatte opplever dette og han frykter dette kan skremme folk fra å gå inn i viktige samfunnsroller. Samtidig sier han at han er usikker på om det går an å stoppe hetsen, uten å gå på akkord med ytringsfriheten.

Disse uttalelsene kan tolkes dithen at de mener situasjonen for de ansatte i barneverntjenesten ikke er akseptabel, samtidig er det få konkrete tiltak som nevnes i uttalelsene fra Tajik og Werp, som er det Kvisvik og Stang Gordind etterlyser. Det at ansatte i barnevernet opplever denne typen hets, kan være en årsak til at få ønsker å uttale seg til media, og å arbeide for et åpnere barnevern. De fleste ønsker å arbeide for en organisasjon som har respekt i samfunnet (Brønn m.fl., 2009), og har ikke organisasjonen dette øker sannsynligheten for at ansatte slutter. Som nevnt har barneverntjenesten høy turnover, og Rød (2015) sier at mange ansatte i tjenesten forteller at kritikk i mediene og dårlig omdømme er den største arbeidsmiljøutfordringen. Det å få navnet sitt publisert i pressen, kan øke risikoen for å bli utsatt for trusler og hets. Blant annet på Facebook finnes det flere grupper som er kritiske til barnevernet, en av disse gruppene har over 13 000 medlemmer. På disse sidene deles det ofte bilder av ansatte i barnevernet, samt at det deles avisartikler der barnevernsansatte uttaler seg. Det er derfor viktig å huske på at den nye digitale hverdagen kan bidra til at barnevernsansatte kvier seg for utadrettet kommunikasjon og kvier seg for å uttale seg til media.

Som vist i kapittel tre, beskriver Jeong-Nam m.fl. (2007) to måter å arbeide med kommunikasjonsbaserte tilnærminger til omdømmebygging, den symbolske og den den atferdsbaserte tilnærmingen. En gjennomgang av artiklene i utvalget, viser at Bufdir og Bufetat er svært opptatt av den symbolske tilnærmingen, der de bruker kommunikasjon for å skape positive inntrykk i media. De henviser ofte i de barnevernskritiske nyhetsartiklene til forskning på barnevernet, fornøydhets og tillit. Det kan virke som at deres fokus er at folk flest er fornøyde, og at enkeltsakene i media er uheldige men at disse ikke kjennetegner den generelle situasjonen i barnevernet. Samtidig er det svært få av artiklene som har ansatte i det kommunale barnevernet som kilder, det er i stor grad barnevernledere som er de som uttaler seg. Ledelsen utarbeider kommunikasjonsstrategiene for de ansatte i barneverntjenesten, men det kan se ut til at det er de selv som «bruker» disse strategiene mest, da det er de som oftest uttaler seg. Som nevnt i kapittel tre, er den symbolske og den atferdsmessige tilnærmingen i barnevernet tett sammenflettet. Da kommunikasjonsstrategiene er en måte å bruke kommunikasjon for å skape positive inntrykk, og de er en tjenesteinstruks til de ansatte om hvordan de skal kommunisere, samtidig er heftet «Når journalisten ringer» (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet) en ren tjenesteinstruks. Men artiklene viser at det ikke ser ut til at de ansatte forholder seg til strategiene, med tanke på at deres stemme sjelden kommer frem. Det kan tenkes at målgruppen for strategiene er toppledelsen heller enn de ansatte selv. Er det

strategiene som burde ha vært utarbeidet på en annen måte, eller er det slik at det er ledelsen helst bør uttale seg?

Stang (2007) har i sin studie sett på hvem som er hovedstemmen i artiklene. Hennes kategorier er: *barnet i saken, foreldre og andre pårørende, fosterforeldre, diverse journalist, politiker, representant for interesseorganisasjon, ingen hovedstemme, offentlig ansatt, representant for barnevernet og advokat*. I Stang (2007) sine funn er det *andre offentlig ansatte* som er den stemmen bortsett fra *ingen hovedstemme* som forekommer oftest. Deretter *foreldre, representant for barnevernet og interesseorganisasjon*. I masteroppgaven til Føleide (2011) har hun valgt følgende kategorier for hovedstemme: *uten hovedstemme, representant for barnevernet, forsker, politiker, annen offentlig ansatt, andre, journalist, foreldre, fagforeningsrepresentant, barnet i saken, fosterforeldre, andre pårørende, interesseorganisasjon, advokat og redaktør*. Det er noen forskjeller i hvordan vi har valgt å kode våre kategorier, men jeg ser det likevel nyttig å sammenligne våre funn.

Hos Stang (2007) forekommer *politiker* som hovedstemme i 5 % av artiklene. I Føleide (2011) sitt materiale forekommer *politiker* som hovedstemme i 9 % av artiklene. Det er dermed tydelig at det har skjedd en utvikling i hvor fremtredende politikerne har vært i media når det gjelder barnevern. Fra 5 % hos Stang (2007) til 15,7 % i denne studien. Dette kan tyde på at barnevernet har blitt et aktuelt tema for politikerne i media, og noe de interesserer seg for å snakke om, i alle fall kan det se ut til at journalistene tar kontakt med politikerne når saken omhandler barnevernet. Allern (2001) sier at tidligere undersøkelser viser at kildene i avisene ofte er «topptunge» kilder, dvs. politikere, representanter for politiet, rådmenn og eksperter. I Allern (2001) sin studie fremkommer det at det er politikere som oftest er kilder, og den kildegruppen omfatter en femtedel av kildene i de ti avisene han har undersøkt. Dermed er det nok naturlig at politikerne er fremtredende også når det handler om barnevernet. Politikere som er valgt i regjering må svare når media kommer med beskyldninger, f.eks. om lite ressurser eller maktmisbruk fra barnevernet. Det er de politikerne som til enhver tid er valgt inn, som har ansvaret for barnevernet, og dermed må svare når media kontakter dem. Mens de politikerne som er i opposisjon har en annen agenda for å delta i pressen. De har et valg å forberede seg til, og de må hele tiden vise at den sittende regjeringen ikke gjør en god nok jobb. Derfor kan det være ønskelig for dem å stille opp i media.

Hos Stang (2007) er barnevernet hovedstemmen i 10 % av artiklene, mens hos Føleide (2011) er tallet 16 %. Dette viser at her har det ikke skjedd en gradvis økning eller nedgang, da barnevernet er hovedstemmen i 8,6 % av artiklene i denne studien. Her må det nevnes at både Stang (2007) og Føleide (2011) inkluderer leserinnlegg og kronikker i sitt utvalg, noe som kan forklare forskjellen i tallene våre. En annen forklaring på disse tallene får vi hvis vi ser på Føleide (2011) sine funn delt opp i år 2004 og år 2010, da hun har gjort analysene i begge disse årstallene. Når man ser på årstallene separat skriver Føleide (2011) at det er færre hovedstemmer fra barnevernet i 2010, det har vært en nedgang fra 2004 til 2010. Da blir funnene i denne undersøkelsen mer forståelige, og kan tolkes dithen at representanter for barnevernet i synkende grad er hovedstemmen når media skriver om deres arbeidsplass. Barnet er hos Stang (2007) hovedstemmen i 7 % av sakene, og hos Føleide (2011) er tallet 4 %, mens i denne undersøkelsen er tallet 11,4 %. Fra Stang (2007) til Føleide (2011) har tallet sunket med tre prosentpoeng, men deretter har det økt når vi ser på tallene fra 2016. Dette vil si at det er flere nåværende og tidligere barnevernsklinter som er hovedstemmen i media.

I innledningskapitlet ble det skrevet om perspektiver på det offentlige og barnet, et av disse perspektivene var **Barns rettigheter og frigjøring** (Harding, 1991). Dette handler i stor grad om myndiggjøring og frigjøring for barnet. Barnet har det siste århundret i Norge gått fra «ufullstendige» voksne, til individer med rettigheter og egne meninger. For å få frem barns rettigheter og barns opplevelser av dette, er det viktig at befolkningen får hørt fra disse barna. Det faktum at tallene viser at barnevernsklinter som hovedstemme har økt, og tallet i 2016, er høyere enn tallene hos Stang (2007) og Føleide (2011), er en positiv utvikling. To eksempler på artikler som har barnevernsklint som hovedstemme er «Mauricio ble misbrukt i 18 år. Dette er hans historie» (Thjømøe, 2016) og «Derfor saksøker «Liv» Tysfjord kommune.» (Berlglund & Henriksen, 2016). Begge artiklene er fra VG. Disse artiklene er beskrivende for de fleste sakene som har barnevernsklint som hovedstemme. Det er tidligere klinter som er intervjuet, og de forteller sin historie om hvordan det var for dem å være i kontakt med barnevernet.

Artikkelen om «Liv» er en del av en større reportasjeserie i VG, som handler om den lille bygda Tysfjord i Nordland. Her har det kommet frem at mange barn har blitt misbrukt over mange år, uten at det offentlige har grepet inn. «Liv» er en av disse, hun er nå voksen. Barnevernet, Barne- og ungdomspsykiatrien (BUP) og kommunen kjente til hennes situasjon, men ingen grep tilstrekkelig inn. Mauricio forteller også om en barndom fylt av overgrep fra

tillitspersoner, både privat og på skolen. I artikkelen kommer det frem at BUP sendte bekymringsmelding til barnevernet, uten at de grep inn. Dette er artikler som i stor grad fokuserer på barn som barnevernet og det offentlige har sviktet, noe som er betegnende for de artiklene der barnevernsklienter er hovedstemme. Som nevnt tidligere står det i Vær varsom-plakaten at pressen skal være spesielt hensynsfulle i forhold til barn, og spesielt i barnevernssaker. Derfor er det nok ofte tidligere barnevernsklienter som uttaler seg i media.

6.2 Image, inntrykk og holdninger til barnevernet i media og i befolkningen

Media er en aktør som er med på å definere hvordan befolkningen oppfatter barnevernet. Folk flest følger med på media, og selv om det er vanskelig å si akkurat hvor mye befolkningen blir påvirket av det media skriver om barnevernet, så er media en aktør som er til stede i menneskers liv.

6.2.1 Et flertall av negative artikler

Tallene i denne studien viser at det er en overvekt av negative artikler, altså sender de avisene som er undersøkt her, i stor grad negative inntrykk til befolkningen. Tabell nr. 10, ser på forholdet mellom hvilke områder avisen velger å skrive om, og hvilken holdning som forekommer i disse. Her ser vi at det er hovedområdet *barnevernet grep ikke inn*, som er det hovedområdet som oftest har en negativ holdning til barnevernet. Et eksempel på en artikkel med negativ holdning til barnevernet og hovedområde *barnevernet grep ikke inn* er «Fylkesmannen om Valdres-saken. Barnevernet sviktet» fra VG (Mikkelsen & Brenna, 2016). Denne artikkelen omhandler den 13 år gamle jenta, som døde av anoreksi i Valdres. Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Oslo og Akershus åpnet tilsyn med barnevernet i de to kommunene få dager etter at jenta ble funnet død.

I rapporten kommer det frem at kommunene mottok bekymringsmeldinger, men ikke iverksatte undersøkelser. Et annet eksempel er artikkelen «Oppretter ikke tilsyn i Tysfjord Overgrepene» fra VG (Quist, 2016). Denne saken er en del av artikkelserien om overgrepene som er begått mot barn og unge i Tysfjord kommune. Artikkelen handler om at Fylkesmannen ikke vil opprette tilsyn mot kommunen, for å undersøke om kommunen har håndtert overgrepsanklagene på en tilfredsstillende måte. I saken vises det til artikkelen som ble nevnt

tidligere i denne oppgaven, som handlet om «Liv», som ikke fikk hjelp fra barnevernet, selv om de visste at hennes hjemmesituasjon ikke var god nok og at hun ble utsatt for overgrep.

Fellesnevneren for begge disse artiklene er at barnevernet ikke grep inn ovenfor barn og unge som ikke har hatt tilstrekkelig god nok omsorg, og der den ene jenta endte opp død og i den andre saken fra Tysfjord har flere stått frem og fortalt om en ødelagt barndom og vanskelige voksenliv. Som leser kan disse artiklene tolkes slik at barnevernet altfor ofte ikke griper inn når barn har det vanskelig. Dette kan være det umiddelbare inntrykket, videre vil det avhenge av hvilket forhold leseren har til barnevernet fra før av, hva de har hørt fra andre og hvordan media generelt skriver om barnevernet. Det er ikke slik at det umiddelbare inntrykket en får fra å lese en artikkel, er det som avgjør hvordan en ser på barnevernet. Omdømme er bygget opp av flere lag, flere inntrykk og flere aspekter. Men imaget er med på å bygge grunnlaget for omdømmet til en organisasjon. Hvis en leser mange artikler som har en negativ holdning til barnevernet, vil dette kunne bygge opp det langsiktige inntrykket en har av organisasjonen, og dette vil videre påvirke omdømmet.

Når man ser på de to tidsperiodene Stang (2007) har analysert; 1994/1995 og 2004/2005, viser tallene at det i 1994/1995 var 71 % av artiklene som var vinklet negative, og at det i 2004/2005 var 58 %. Hennes studie viser en nedgang i antall negative artikler, noe som kan henge sammen med at hun også har en økning i antall nøytrale artikler fra 1994/1995 til 2004/2005. Den første perioden var det 27 % nøytrale artikler, mens i den andre perioden hadde hun 34 % nøytrale artikler. Den samme utviklingen ser vi hos Føleide (2011). I 2004 hadde hun 50 % negative artikler, dette tallet sank med ti prosentpoeng i 2010, samtidig som 37 % av artiklene hennes hadde en nøytral holdning til barnevernet i 2004, og 51 % av artiklene var nøytrale i 2010. Dette kan fortelle oss at media ikke lenger har en like negativ fokusering på barnevernet, men heller presenterer flere nøytrale artikler.

6.2.2 De nøytrale og de positive artiklene

Funnene i denne studien viser at det var 43 % av artiklene som hadde en nøytral holdning til barnevernet, det var nesten like mange nøytrale som negative artikler. Et eksempel på en nøytral artikkel er «Politiet vet ikke hvem som har ansvaret for asylsøkere under 15 år.» fra Aftenposten (Granviken, Øberg, & Strand, 2015). Her leser vi at politiet lenge har vært usikre på om det er de eller barnevernet som har ansvaret for disse barna. Politiets utlendingsenhet (PU) har stilt Bufdir flere spørsmål om dette, og mener at de ikke har fått gode nok svar. I artikkelen blir seksjonssjefen i Bufdir, Gro Anna Persheim, intervjuet, og hun slår fast at det er barnevernet som har ansvaret for alle barn som oppholder seg i Norge. Denne artikkelen handler i stor grad om samarbeid og kommunikasjon mellom to systemer, Bufdir og PU, samtidig som det handler om de barna som kommer til Norge. En annen artikkel som er nøytral er «Mor på rømmen med baby» fra Dagbladet (Hansen, 2016). Dette er en sak om en mor som rømte fra et mødre hjem når hun fikk vite at hun kom til å miste omsorgen for barnet sitt, og som deretter fikk hjelp av et barnevernkritisk nettverk til å finne et gjemmede, der hun bodde i skjul frem til barnevernet og politiet aksjonerte. Denne saken er hovedsakelig vinklet opp mot det barnevernkritiske nettverket, og hvordan de opererer. Etter gjennomgang av de nøytrale artiklene er det tydelig at flesteparten av disse handler om barnevernet på systemnivå, og mindre om enkeltsakene. Flere av de nøytrale artiklene omhandler enslige mindreårige asylsøkere, hvem som har ansvaret for dem, boforholdene deres og flere artikler handler om de barna som forsvinner ut av systemet.

Luoma-aho (2011) skriver at virksomheter i offentlig sektor burde arbeide for å få et nøytralt omdømme, dette i stedet for å arbeide for å få et fremdragende omdømme. Det faktum at 30 % av artiklene har en nøytral holdning til barnevernet, kan tyde på at avisene har et mer nøytralt syn på barnevernet enn undertegnede tidligere antok. Når vi ser på funnene til Stang (2007) og Føleide (2011) viser disse at det har skjedd en utvikling mot en mer nøytral barnevernsdebatt i mediene. Kanskje vil vi i tiden fremover se en barnevernsdebatt som har et nøytralt preg, der flere sider av saken kommer frem. Som gjort rede for tidligere vil vi nok aldri få et barnevern med et helt nøytralt omdømme, det vil alltid være knyttet sterke følelser til barnevernets arbeid. Det vil nok heller aldri bli slik at alle som har kontakt med barnevernet er fornøyde, noen vil alltid være uenige med barnevernets vurderinger. Men avisenes økende antall nøytrale artikler kan føre til at folks umiddelbare inntrykk av barnevernet kan bli mer positivt, eller i det minste mer nøytralt. Det kan føre til at

barnevernets omdømme kan bli bedre over tid. En faktor som kan bidra til å nyansere mediebildet av barnevernet, er hvordan de ansatte kommuniserer ut hva barnevernet er. Dette er som nevnt et mål i flere av kommunikasjonsstrategiene.

Hvis de ansattes stemmer blir hørt i artiklene, vil kanskje det føre til at folks oppfatning blir mer nyansert. Det gjør at journalistene har flere kilder å bygge saken på, noe som gjør at artiklene ikke blir like ensidig fremstilt. I kommunikasjonsstrategien «Et åpent barnevern» (Barne- og likestillingsdepartementet, 2008) sier de at de ansatte skal arbeide mer åpent og utadvendt. I heftet «Når journalisten ringer» (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet) står det blant annet at barnevernet aktivt skal gå ut med fakta om barn og unges oppvekstsituasjon og eventuelle utfordringer de ser, og de skal fortelle om utviklingen i en sak. Samtidig står det at når det gjelder de kritiske sakene så må barnevernet få frem barnets perspektiv, og at hvis barnevernet tier, blir ikke barnets interesser ivaretatt. I «Barnevernet en hjelper» (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013), står det at det skal jobbes for at hele befolkningen har tillit til barnevernets rolle og tjenester. Samtidig sier Urdal (2012) og Wingstad (2015) sine informanter at de helst unngår media, og at et åpent barnevern er en utopi. Det stilles ganske mange krav til barnevernet, om hvordan de skal forholde seg til media, hva de skal si og hvordan de skal si det. Det kan virke som at de ansatte befinner seg i et krysspress, der føringene som kommer fra «toppen», ikke sammenfaller med hvordan de selv opplever sin arbeidshverdag og hva de selv prioriterer.

Et fåtall av artiklene i denne undersøkelsen har positiv holdning til barnevernet. Selv om tallene viser en økning i antall nøytrale artikler i forhold til tidligere år, har det ikke vært en lignende økning for de positive artiklene. I materialet til Stang (2007) ser vi at i 1994/1995 var det 8 % positive artikler, mens det i 2004/2005 kun var 2 % positive. Funnene til Føleide (2011) viser at i 2004 var det 11 % positive artikler, mens i 2010 var tallet 8 %. Tallene har svingt litt de forskjellige årene, men det som har vært konstant er at tallene har vært lave og det er ingen overordnet trend i endringene.

Desto mer usikkerhet det er knyttet til en organisasjons aktiviteter, desto viktigere er imaget. Barnevernet er en organisasjon som det med ganske stor sikkerhet kan sies at det er knyttet en ganske stor usikkerhet til. For hva vet befolkningen egentlig om barnevernet og dets aktiviteter? Som nevnt tidligere, er det slik at mye av det befolkningen vet kommer fra media. Som vi ser ut av tallene i denne studien er det en høy grad av negative og nøytrale artikler i mediebildet. Dette vil si at de positive aktivitetene til barnevernet i liten grad når frem til

befolkningen. Det er naturlig å tenke seg at de brukerne som har gode erfaringer fra barnevernet ikke har det store behovet for å bruke media for å bedre sin sak eller for å få oppmerksomhet.

Alle innbyggerne i Norge er viktige interessenter for barnevernet, det er opp til alle å «passe på» de barna som ikke har det bra, og melde til barnevernet hvis man er bekymret. Når en da sjelden får høre om personer som stiller opp i media og forteller om hjelpen de fikk av barnevernet, vil dette påvirke hvordan interessentene ser på barnevernet. Som igjen påvirker hvordan de handler hvis de skulle være bekymret for et barn. Barnevernets mandat er å hjelpe utsatte barn og unge i Norge, men når en leser artiklene i dette utvalget kan en få inntrykket av at barnevernet ikke følger opp det de sier at de skal gjøre. Noe som kan antyde at barnevernet ikke er transparent. Samtidig viser forskning at foreldre som har hatt hjelpetiltak fra barnevernet, er fornøyde med den hjelpen de har fått (Christiansen m.fl., 2015), men i mitt utvalg kommer dette ikke frem i artiklene.

Fire av de positive artiklene har vinklingen *yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet*. Dette var den vinklingen som forekom oftest når holdningen var negativ, det var og den vinklingen som forekommer oftest i alle artiklene (34,3%). En artikkel som har positiv holdning til barnevernet er «Har stor tillit til barnevernet» fra Dagbladet (H. A. Johansen, 2016a).

Artikkelen handler om en forskningsrapport fra Nordlandsforskning, samt en studie fra MMI og en studie fra IPOS. Studien fra Nordlandsforskning har funnet at tre av fire foreldre som har hatt kontakt med barnevernet har stor tillit til dem. Mens i befolkningen ellers er det en av fire som har stor tillit til det arbeidet barnevernet gjør, ifølge undersøkelsen fra MMI. Denne artikkelen sier noe om det som er nevnt tidligere i oppgaven, de som selv har erfaring med barnevernet er ofte fornøyde. Men hvordan skal befolkningen få vite dette? Det at de ansatte selv forteller til media, samt at disse undersøkelsene skrives om i media er viktig for å få ut denne kunnskapen til befolkningen. Samtidig er det slik at personhistorier selger, og mennesker identifiserer seg med det de leser. Knudsen (2016) skriver at gjennom historier om enkeltskjebner og negativitet blir leseren en del av brukerens direkte erfaring. Slike historier kan oppleves som nærmere enn rapporter, statistikker og generelle artikler. Det kan være at hvis flere fornøyde brukere av barnevernet sto frem, ville det få større gjennomslagskraft enn disse «ansiktsløse» artiklene.

Direktør i Bufdir Mari Trommedal er intervjuet i overnevnte artikkel. Hun sier at denne undersøkelsen er en viktig korleksjon til det bildet som er dannet av barnevernet den siste

tiden og som ofte er knyttet til enkeltsaker. Det kan tolkes dithen at hun mener at imaget til barnevernet ikke er godt, og at dette er på grunn av enkeltsaker som media skriver om. Hun sier at Bufdir forholder seg til andre tall enn det som fremkommer i undersøkelsen fra MMI, og at barnevernet ikke har et omdømmeproblem. Artikkelen nevner en annen undersøkelse gjort av Ipsos for Bufdir i 2015, og der svarte 35 % at de hadde et godt eller et meget godt inntrykk av barnevernet, 35 % sa at de hadde verken godt eller dårlig inntrykk av barnevernet og 15 % sa at de hadde et dårlig inntrykk. Så kan en spørre seg om dette er gode tall? Skal barnevernet som en stor offentlig organisasjon si seg fornøyd med at bare 35 % av Norges befolkning har et godt inntrykk av dem, og at hele 35 % sier at de ikke har noe inntrykk? Hva vil man ha, et godt eller et nøytralt omdømme? Eller er barnevernet i en såpass spesiell situasjon at de ikke kan forvente bedre tall enn dette? Spørsmålet er kanskje ikke hvor godt inntrykk befolkningen har av barnevernet, men hvor mange som faktisk ville meldt til barnevernet hvis de var bekymret for et barn, eller kanskje enda viktigere hvor mange som selv ville tatt kontakt med barnevernet hvis de trengte hjelp?

Bufdir har gjennomgått bekymringsmeldinger til barneverntjenesten i 2015. Disse tallene viser at barneverntjenesten selv sto for 13,5 % av meldingene, skolen sto for 11,9 %, politiet for 15,1 % og barnevernsvakta sto for 5,7 % av meldingene. Foreldre eller foresatte selv sto for 8,3 % av meldingene og andre privatpersoner sto for 6,8 % (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet 2015). Det er de offentlige tjenestene og barnevernet selv som står for mange av bekymringsmeldingene, mens det er små prosenter av foreldre og andre privatpersoner som melder. Det er selvfølgelig mange årsaker til dette. En årsak kan være det faktum at offentlige instanser er «trent» til å se barn og barns utvikling, samt at offentlige etater mange ganger kommer tett innpå familier. Mens privatpersoner ikke alltid kommer like tett på de familiene som sliter, samtidig kan de ha en høyere terskel for å melde. Men det kan være at foreldrene og andre privatpersoner ikke har høy nok tillit til hva barnevernet vil gjøre hvis de melder, uavhengig om de er redd for at barnevernet skal misbruke sin makt eller om de er redde for at barnevernet ikke vil gjøre nok.

En annen artikkel med positiv holdning til barnevernet er: «Kan sende barn til utlandet.» fra Dagbladet (H. A. Johansen, 2016b). Artikkelen handler om konfliktene mellom norsk barnevern og mange østeuropeiske land som har vært omtalt i flere medier. Norge har ratifisert Haag 1996-konvensjonen, som trådte i kraft 1. juli 2016. Dette åpner opp for at barnevernet kan sende barn som de har overtatt omsorgen for til familie i utlandet, altså

slektsfosterhjem i andre land. Dette kan skje hvis plasseringen er forsvarlig og til barnets beste står det i forslaget fra regjeringen. Regjeringen sier i forslaget at dette kan være med på å forbygge og løse internasjonale barnevernssaker. Dette forslaget er et forsøk fra norske myndigheter til å bedre barnevernets omdømme i utlandet, et omdømme som ikke har vært særlig godt den siste tiden. Noe som har vært tydelig gjennom demonstrasjonene mot det norske barnevernet som har vært arrangert verden over. Barnevernet er ikke kun avhengig av et godt omdømme innenfor Norges grenser, hvordan andre land ser på Norge og vårt barnevern er viktig. Dette fordi kompliserte barnevernssaker med foreldre fra andre land, kan bli diplomatiske «kriser» for Norge, og kan igjen påvirke landet Norge sitt omdømme i utlandet.

En artikkel fra utvalget i denne studien handler om forholdet mellom det norske barnevernet og resten av verden. «I dag demonstreres det mot norsk barnevern i 63 byer i 20 land.» fra Dagbladet (Hansen & Johansen, 2016). Bakgrunnen for denne artikkelen er en barnevernssak om en norsk-rumensk familie som ble fratatt sine fem barn på bakgrunn av en bekymringsmelding om vold. Dagbladet skriver at saken har vekket stor internasjonal oppmerksomhet, og markeringer har samlet titusener som har vandret i gatene og tatt oppstilling foran norske ambassader verden over. I USA var det varslet demonstrasjoner i femten byer, det skulle også holdes demonstrasjoner i blant annet Berlin, London, Roma, Warszawa, Canada og New Zealand og BBC lanserte en TV-dokumentar om norsk barnevern. I internasjonale medier har jurister og politikere kommet med skarp kritikk av Norge. Bufdir er intervjuet og sier til Dagbladet at de opplever pågangen og oppmerksomheten som utfordrende, og at de er avhengige av tillit for å kunne gjøre en god jobb. Bufdir viser også her til undersøkelser som sier at de fleste som har kontakt med barnevernet er fornøyd med tiltakene. I andre artikler i denne undersøkelsens utvalg har Bufdir vist til forskning som viser at svært mange har tillit til barnevernet. Samtidig er det svært mange artikler i utvalget som fokuserer på at barnevernet ikke har tillit, og det brukes ofte ord som mistillit og tillitskrise. Det kan virke som forskning viser at mange i Norge har tillit til barnevernet, samtidig som mistilliten til de som ikke er fornøyd er høy og får mye oppmerksomhet i mediene.

6.3 Synlighet i media og vinklinger

I kapittel tre ble to prinsipper for omdømmebygging nevnt (Fombrun & Riel, 2004).

Visible viser til at det er viktig for en organisasjon å være synlig i media, og organisasjoner som scorer godt på omdømme er ofte synlige i media. Men det er mange måter å være synlig i media på. I medierapporten til NAV (NAV, 2016) står det at NAV er svært synlig i media, samtidig som det er mange positive og nøytrale artikler. NAV klarer altså å være synlig, uten at det kun er en negativ synlighet. Funnene i denne studien viser at barnevernet er mye omtalt i mediene, og det er i stor grad en negativ synlighet.

Hvordan avisene vinkler sakene om barnevernet på, er en pekepinn på hvordan barnevernet er synlig i media. De to vinklingene som forekommer oftest er *yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet* og *barnet sin situasjon*. *Yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet* har blitt nevnt flere ganger i denne studien. Det er den vinklingen som har flest artikler med negativ holdning til barnevernet, der *politikere* oftest er hovedstemmen og hovedområdene som forekommer oftest ved denne vinklingen er *barnevernet grep ikke inn, fosterhjem, annet og omsorgsovertakelse*. Dette er artikler som ofte handler om at barnevernet ikke har grepet inn der de har sett at barn har hatt det vanskelig og hvordan barnevernet utøver sitt mandat

En artikkel med vinklingen *yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet* er «Feilaktige og helt vanvittige – men protestbølgen mot norsk barnevern vokser.» fra VG (Muri, Svendsen, & Solberg, 2016). Temaet for denne artikkelen er demonstrasjonene mot norsk barnevern, og hvordan disse demonstrasjonene har vokst etter at det tidligere nevnte paret fra Vestlandet mistet omsorgen for sine fem barn. Statssekretæren i Barne- og likestillingsdepartementet Kai-Morten Terning er hovedstemmen i artikkelen. Han sier at noen av påstandene fra utlandet er feilaktige og vanvittige, han sier videre at barnevernet ikke kidnapper barn og straffer barn med overgrep. I denne artikkelen er det en politiker som snakker på vegne av barnevernet og som forsvarer hvordan det norske barnevernet arbeider. Kvisvik og Stang Gordind (2017) etterlyste nettopp dette i sin kronikk i Aftenposten, politikere som offentlig støtter barnevernet. Artikkelen handler i hovedsak om at mange land mener at det norske barnevernet kidnapper barn, og en initiativtaker til demonstrasjonene blir intervjuet og sier at barnevernet skal legges ned, siden det ikke fungerer slik det skal.

Samtidig er det en høytstående politiker som også uttaler seg, og forsvarer barnevernet og som sier at disse beskyldningene ikke har noen rot i virkeligheten. Dermed kommuniserer ikke denne artikkelen et entydig negativt bilde av barnevernet, selv om synligheten for

barnevernet her ikke er udelt positivt er det heller ikke fullstendig negativt. Terning sier at det eksisterer et rettsvern i omsorgsovertakelsessaker, både gjennom domstolene og gjennom fri rettshjelp, etter at nemnda har fattet vedtak. Dette kan ses på som et forsøk på å åpne opp hva barnevernet gjør og hvordan det gjør dette. Et forsøk på å gjøre barnevernet mer **transparent**. Som beskrevet i kapittel tre, så kommer en organisasjon med et godt omdømme lettere «unna» med kriser og skandaler enn organisasjoner som har et dårlig omdømme. Dette kan bidra til å forklare hvorfor denne saken om familien på Vestlandet fikk så massiv omtale, og såpass kraftige reaksjoner. Man kan tenke seg at dette var «toppen» av kransekaka, for mennesker som allerede så på barnevernets handlinger som lite legitime.

En annen artikkel med vinklingen *yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet* som tar opp tematikken rundt et åpnere barnevern er «Barn skal få tidligere hjelp.» i Aftenposten (Skogstrøm, 2016). Temaet her er en ny barnevernreform som skal løse problemene mellom statlig og kommunalt barnevern. Solveig Horne er intervjuet, og sier at i dag er barnevernet noen steder en slags hemmelig tjeneste som andre i kommunen ikke vet nok om. Horne mener at når kommunene får mer ansvar vil dette gjøre samarbeidet bedre, og at dette kan føre til at barnevernet kommer tidligere inn i familier og dermed kan unngå omsorgsovertakelser. Også i denne artikkelen tas tillit og mistillit opp, og da spesielt blant minoritetsforeldre. Horne mener at løsningen på dette er at når barnevernet får et større fokus på forebygging og oppfølging, vil dette bidra til å ufarliggjøre barnevernet og tydeliggjøre at dette er en hjelpeinstans. Det Horne sier kan tolkes dithen at et mer **transparent** barnevern kan føre til et barnevern som har større tillit i befolkningen, og spesielt i minoritetsbefolkningen.

De to sistnevnte artiklene handler i hovedsak om barnevernet som system, uten en personfokusering i artiklene, eller en enkeltsak. Den første artikkelen handler om demonstrasjonene som kom på grunn av en enkeltsak i mediene, men saken har utviklet seg til å handle mer om barnevernets arbeidsmetoder, og hvordan tjenesten fungerer som organisasjon. Variabelen *enkeltsak* viser at det er jevnt mellom enkeltsakene og de mer generelle sakene. Det er 54,3 % enkeltsaker og 45,7 % generelle saker. Dette er en liten utvikling fra Stang (2007) sine funn, som viser at det var 63 % enkeltsaker og 37 % generelle saker. Stang (2007) skriver videre at det ikke var en særlig forskjell i de to tidsperiodene hun har studert. Føleide (2011) sine funn viser at 67 % av sakene var generell omtale, mens 33 % var enkeltsaker. Hennes tall er ganske forskjellige fra funnene i denne studien, da hun hadde en overvekt av generelle saker.

Tallene i denne undersøkelsen viser at fremstillingene av barnevernet i media ikke bare er personorienterte artikler, der fokuset ligger på en enkeltsak. I gjennomgangen av artiklene var det tydelig at det var visse enkeltsaker som dominerte nyhetsbildet, og som videre la fundamentet for flere artikler som gikk i en mer generell retning. De enkeltsakene som forekom oftest var Valdressaken, overgrepene i Tysfjord og saken om fostermoren som mistet omsorgen for fostersønnen sin da han ble plassert på institusjon. Valdressaken førte til flere artikler om barneverntjenestene i de kommunene jenta bodde i, artikler om mobbing og artikler om samarbeid mellom kommuner og samarbeid innad i kommuner. Tysfjordsaken førte til flere artikler om samiske miljøer, læstadianer- miljøene, om samarbeid i kommunen og om barneverntjenesten. Mens saken om fostermoren i Bydel Bjerke førte til flere artikler om barnevernet i Bydel Bjerke, institusjoner og om flere foreldre som sto frem og fortalte om sin sak.

Det kan se ut til at enkeltsakene kan bidra til mer generelle diskusjoner om barnevernet som organisasjon og spesielt om yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet, og bidra til å «åpne» opp barneverntjenesten. Det er i artiklene som er på systemnivå at det blir diskutert arbeidsmetodene i tjenesten, og det er i de artiklene det fremkommer hvordan tjenesten arbeider. Det er fortsatt slik at barneverntjenesten sjelden uttaler seg om enkeltsakene, men når da disse sakene har «rullet videre» og blitt til systemkritiske artikler kommer ofte deres og politikernes stemmer tydeligere frem. Kanskje går veien til et åpnere barnevern gjennom enkeltsakene?

7 Avslutning

I dette kapitlet vil denne studiens resultater og diskusjon bli oppsummert. Deretter vil det bli diskutert mulig videre forskning, samt betraktninger om veien videre for barnevernet.

Organisasjonsidentiteten gjenspeiler det som er sentralt, unikt og varig ved en organisasjon, og det som er sentralt i organisasjonen beskrives som organisasjonens essens, det de selv utpeker som sitt viktigste særtrekk (Brønn m.fl., 2009). Som beskrevet tidligere er det arbeidet for barnets beste det som er sentralt for barnevernet, og mest sannsynlig også det de ansatte selv også vil si er viktig i deres arbeid. Men hvordan skal dette kommuniseres ut til befolkningen? Kommunikasjonsstrategiene tydeliggjør at kommunikasjon er et lederansvar og det er lederne som skal gi de ansatte kompetansen de trenger til å arbeide utadrettet.

Funnene i denne undersøkelsen viser at det sjelden er de ansatte selv som er hovedstemmen i artiklene, det er lederne i tjenestene som uttaler seg, og når det kommunale barnevernet ikke uttaler seg er det Bufdir, Bufetat og politikere som er hovedstemmene. Det er ofte de på «toppen» som uttaler seg om og på vegne av barnevernet. Ansatte i barneverntjenestene kan risikere trusler og hets hvis de står frem offentlig og uttaler seg. Dette kan føre til at de vegrer seg for å si noe når media kontakter dem, og det kan føre til at de heller ikke på egenhånd kontakter media. Dermed kan det kanskje være en fordel å ha de på «toppen» som hovedstemmer i debatten. Dette er mennesker som har det som sin jobb å være offentlige, og de har ofte fått god trening i å snakke med media.

Det kan være at det er lettere for politikere og personer fra interesseorganisasjoner å uttale seg om barnevernet, siden de uansett er offentlige personer. Men hvordan skal man sikre at det de kommuniserer ut, faktisk er det som de ansatte «på gulvet» ønsker skal komme frem? Hvis kommunikasjonen fra bunnen ikke når frem til toppen, er det vanskelig å se for seg at de på toppen er de beste til å uttale seg. Samtidig når det gjelder politikere, er det et annet aspekt som er viktig å ha i minne. Politikere er valgt inn i sine stillinger, og dette kan føre til at de snakker for å «føye» flest mulig i befolkningen. Man kan ikke alltid være sikker på at en politiker faktisk snakker for barnet eller for barnevernets beste, noe som kan forringe budskapet som kommer frem i mediene.

Barnet selv er hovedstemmen i 11,4 % av artiklene. Det er et relativt lavt tall, men det er mange hovedstemmer i utvalget. Tallet er dermed ikke sjokkerende lavt, sett opp mot de andre stemmene, og barnets stemme er mer tilstede enn stemmen til barnevernet. Det som er et nevneverdig funn, er det faktum at *barnevernsklient, barnevernet, forelder og pårørende* forekommer sjeldnere enn *politiker, advokat og interesseorganisasjon*. Advokaten er ofte den som snakker på vegne av forelderen eller barnet. Advokatens rolle er både som «profesjonell» på linje med interesseorganisasjonene og politikerne, men likevel er det slik at i flere tilfeller er det advokaten som er stemmen til foreldrene eller barnet. At politikere og interesseorganisasjonene er i flertall, sammenfaller med at nesten halvparten av artiklene har et generelt fokus på barnevernet, heller enn enkeltsaker. Dette er artikler som omhandler barnevernet på systemnivå, og barnevernet som organisasjon. Artiklene som har et generelt fokus er oftest vinklet opp mot *yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet*, mens enkeltsakene oftest er vinklet opp mot *barnets situasjon*. Funnene viser at de generelle artiklene ofte har startet som enkeltsaker, deretter har debatten «ballet på seg» og blitt til en debatt om hvordan barnevernet arbeider og hvordan de tar beslutninger. Vinklingen *barnets situasjon* forekommer oftest under hovedområdene *EMA og barnevernet grep ikke inn*. Artiklene om *EMA* er artikler som omhandler de mindreårige asylsøkerne som kommer til Norge og deres omsorgssituasjon i Norge.

Flertallet av artiklene om *barnevernet grep ikke inn* har tidligere barnevernsklienter eller andre voksne som har hatt en vanskelig oppvekst og som mener at barnevernet ikke grep inn når de trengte hjelp, som stemmer. *Barnevernet grep ikke inn* er det hovedområdet som oftest har en negativ holdning til barnevernet i artiklene. Den vinklingen som er mest negativ til barnevernet er *yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet*. Det er naturlig at denne vinklingen utgjør mest negative artikler, da det er slik at den negative omtalen barnevernet mottar ofte handler om hvordan de arbeider og tar beslutninger. Det er nok slik at barnevernets omdømme i stor grad er på grunn av deres mandat i samfunnet og deres avgjørelser. De negative artiklene handler i hovedsak om at barnevernet misbruker sin makt og griper for kraftig inn i familier, eller at de ikke bruker den makten de har og ikke griper inn når barn trenger det.

Det som er sentralt i barnevernet som organisasjon er det at de skal hjelpe utsatte barn og unge og de ansattes verdier er fundamentert i barnets beste. Kommunikasjonsstrategiene fokuserer også på dette og at befolkningen må få kunnskap om det. Utfordringen er barnevernets **oppfattede identitet**, for selv om barnevernet har en **ønsket identitet** som sier at barnevernet er der for å hjelpe barn i Norge, er det ikke alltid slik de blir oppfattet av omverdenen. Denne undersøkelsen viser at flertallet av artiklene om barnevernet i utvalget er negative, og avisene har en påvirkningskraft på befolkningen. Selv om avisenes påvirkningskraft kan være kortvarig, og påvirker imaget mer enn det påvirker omdømmet, vil omdømmet i det lange løp bli påvirket. De fleste imaget som folk har av en organisasjon er basert på tilfeldig, overfladisk og indirekte informasjon fra massemedier og annenhåndskilder (Alvesson (2004) referert i Brønn m.fl. (2009)). Flertallet av befolkningen har ikke selv erfaring fra barnevernet, men får informasjon fra forskjellige kilder som venner, familie, media og sosiale medier. Disse kildene legger grunnlaget for barnevernets omdømme i befolkningen. Når en person vurderer å melde bekymring for et barn, vil alt det en har hørt om barnevernet avgjøre om en melder eller ikke. Hvis man har fått et inntrykk over tid om at barnevernet tar barn fra familier og ikke gjør det som er til det beste for barnet, vil man kanskje la være å melde. Derfor er det viktig å være klar over hva det er som blir kommunisert ut om barnevernet, og hvem det er som kommuniserer dette.

7.1 Tidligere forskning og funnene i denne studien

Når en ser funnene i denne undersøkelsen opp mot Stang (2007) og Føleide (2011) ser vi at det er noen forskjeller. Politiker som hovedstemme har økt med 10,7 prosentpoeng siden 2004, noe som kan tyde på at barnevernet er blitt et mer aktuelt tema for politikerne i Norge. Fra 2004 til 2010 har det vært en nedgang for barnevernet som hovedstemme, en trend som har fortsatt i perioden 2015-2016. Barnet som hovedstemme har økt siden 2004, og det kan se ut til at det er flere barnevernsklienter som uttaler seg i media. Her må det nevnes at det i all hovedsak er tidligere barnevernsklienter som uttaler seg om hvordan de har hatt det i barndommen, og hva de selv mener om barnevernets rolle i deres liv. Holdningen til barnevernet i artiklene har gradvis gått fra å være mer entydig negative, til at det nå har blitt flere nøytrale artikler. Hos Stang (2007) var det i perioden 1994/1995 71 % negative artikler og i 2004/2005 var tallet 58 %. Hos Føleide (2011) var det 50 % negative artikler i 2010, dette sank med ti prosentpoeng til 2010. Begge to hadde en økning i nøytrale artikler, på lik

linje med min undersøkelse. Hos Bay og Saglie (2005) var hovedstemmene oftest det man kan kalle elitestemmene, politikerne var hovedstemmer i en fjerdedel av artiklene. Deres funn viste også at brukernes stemmer gradvis får større plass i avisene. Deacon (2002) skriver at det er de organisasjonene med størst økonomisk tyngde som blir hørt i media. Dette sammenfaller godt med funnene i min undersøkelse, det er i stor grad «topptunge» personer som uttaler seg i media, samtidig som brukerne selv øker som hovedstemmer.

Andersson og Lundstrom (2004) sine intervjuer med sosialarbeidere sier noe av det samme som min undersøkelse. Det kan se ut til at det i media handler mye om at barnevernet ikke griper inn, eller griper inn for sterkt, Aldridge (2002) viser også til det samme. I denne studien ser vi dette tydeligst i enkeltsakene i avisene. Videre sier funnene til Andersson og Lundstrom (2004) at flertallet av artiklene de analyserte var positive, noe som er ulikt tallene i denne undersøkelsen. Franklin (2002) skriver at medias dekning av velferdssfeltet har blitt mer personorientert og sensasjonspreget, dette viser ikke funnene i denne undersøkelsen, da tallene heller peker på at det har blitt færre av disse sakene og flere av de generelle og nøytrale.

Tidsperioden i denne studien er ganske kort, og antallet aviser også ganske lavt. Det er dermed vanskelig å si noe entydig om medias dekning av barnevernet. Denne oppgaven viser heller tendenser i det året som er studert. Også når disse funnene sammenliknes med tidligere forskning må det tas forbehold. Den tidligere forskningen som er presentert her, er fra ganske forskjellige tidsperioder, masteroppgavene som presenteres har alle sine svakheter i lengde og størrelse og det er alltid vanskelig å sammenlikne det norske barnevernet og norsk presse med andre land. Organisasjonsstruktur, lovverk og tradisjoner er forskjellig fra land til land, og dermed vil også forskning fra andre land kunne se annerledes ut og sammenlikningsgrunnlaget er ikke likt.

7.2 Veien videre

Det kunne vært interessant å sett på medias dekning av barnevernet i Norge i en bredere kontekst enn hva som har vært mulig i denne studien, samt å se på omtalen av barnevernet i sosiale medier. Hva skriver lokalavisene, er det annerledes fra det som de nasjonale avisene velger å fokusere på? Hvordan ser journalistene på det å skrive om barnevernet, og hvordan ønsker de selv å dekke dette feltet. Videre kunne det vært nyttig å sett på hva det er som påvirker befolkningens holdninger til barnevernet, og hva sier folk selv om dette. Det kunne vært fruktbart og gjort en bred kartlegging i alle landets barneverntjenester og sett på hvor godt implementert kommunikasjonsstrategiene er i tjenesten. I den forbindelse kunne man intervjuet de som har utarbeidet strategiene, samt ansatte i tjenesten og deres ledere, for å finne ut hvor det skorter og hva som må til for å få til en vellykket implementering.

Det har i denne studien blitt sett på hva kommunikasjonsstrategiene inneholder, hva strategiene fokuserer på og hvordan de mener at barnevernet skal forholde seg til media. Samtidig ser vi at barnevernsansatte selv ikke er tydelige stemmer i barnevernsdebatten i media, og informantene til Wingstad (2015), Woldstad (2011) og Urdal (2012) forteller alle noe om at deres forhold til media er komplisert, de er redde for media og hvordan media velger å vinkle barnevernsstoff og mange av informantene unngår selv media. Hva er dette et symptom på, er det kommunikasjonsstrategiene som har feilet?

Hvis det er tilfellet, burde det kanskje utarbeides nye strategier i samråd med de ansatte. Politikerne og ledelsen i Bufetat og Bufdir er ofte fremme i media og snakker barnevernets sak. Men det er ikke sikkert at det er de ansatte i barnevernet de snakker for. Hvis målsetningen til staten er at barnevernet skal være en åpen og tydelig kommunikator og debattant må det tydeliggjøres hvem som skal uttale seg, og hvordan dette skal forgå. Kanskje bør de ansatte sendes på kommunikasjonskurs slik som ansatte i NAV. Wingstad (2015) sier at de ansatte hun har intervjuet beveger seg i et krysspress mellom de føringer staten legger for at barnevernet skal få et bedre omdømme, og hvordan dette lar seg gjøre i den praktiske hverdagen. Det kan tyde på at det har skjært seg et sted på veien. Hvis staten mener at barnevernet må ut i media, så må også staten legge til rette for at barnevernet ønsker å uttale seg.

Barnevernet kan aldri fullstendig følge en oppskrift på omdømmebygging, barnevernet er en organisasjon som skiller seg fra andre offentlige etater. Det vil alltid være nødvendig med hemmelighold og maktutøvelse i tjenesten. Det vil også alltid være mennesker som ikke er

enige i barnevernets beslutninger, og det vil alltid være følelser knyttet til barnevernets arbeidsområde. Samtidig er barnevernet avhengige av at kvinnen og mannen i gata mener at barnevernet er en hjelpeinstans som vil barnets beste. Ellers vil ikke de melde om sin bekymring til barnevernet, og barn kan ende opp med å lide unødige. I denne studien ser vi flere eksempler på artikler der ungdommer og voksne står frem og sier at hadde barnevernet grepet inn så hadde de fått en bedre barndom. Det vil alltid være delte meninger om barnevernet, men til syvende og sist så behøver Norge en etat som arbeider for de barna som ikke har det bra, og som ikke har god nok omsorg. De fleste i befolkningen vil nok si at barnevernet er en legitim institusjon, men spør du om barnevernets handlinger og beslutninger er nok svaret mer tvetydig. For at barnevernet skal gjøre sin jobb, må befolkningen ha tillit til at barnevernet faktisk gjør det de sier at de skal gjøre. Det er der barnevernet og staten må ta ansvar, og de må arbeide for at befolkningen får kunnskap og tillit.

Media har definisjonsmakt, og media setter på mange måter dagsordenen i samfunnet. Flere av de generelle, systemorienterte artiklene i denne studien har startet som enkeltsaker, og deretter blitt til en debatt om barnevernet som organisasjon. Det er ikke ønskelig med kun positive artikler om barnevernet, medias vaktbikkje-rolle er viktig og bør ikke undergraves. Det som er viktig er at vi ikke får artikler som har en skjevhet i kildeutvalget, eller er ensidig fremstilt. Det å fokusere på omdømme, betyr å fokusere på media og det er å bry seg om hvordan barnevernet fremstilles i offentligheten.

Det er mange arenaer å arbeide med omdømme på. Barnevernet kan være tilstede på skolen, i barnehagen, på foreldremøter, i bybildet og i media. Det er ikke bare i media barnevernets omdømme skapes, det skapes også gjennom venner, familie, egne erfaringer og internett. Hovedpoenget er at barnevernet må være klar over hvor det «skorter», samt at de må være proaktive og være til stede på de arenaer deres omdømme skapes. Gjennom denne studien har vi sett at i flertallet av artiklene blir barnevernet omtalt negativt. Når vi ser på Stang (2007) og Føleide (2011) sine funn er det tydelig at dette ikke er noe som er unikt for mine funn. Media har over tid omtalt barnevernet negativt, selv om en ser at det gradvis beveger seg mot flere artikler som omtaler barnevernet mer nøytralt. Når befolkningen i Norge er vant til å stort sett lese om barnevernet i et negativt lys, vil dette kunne føre til at deres tillit til barnevernet synker, og dermed også barnevernets omdømme. Noe som vil si at barnevernet ennå har en vei å gå, før de er en utadrettet og åpen tjeneste, slik kommunikasjonsstrategiene ønsker.

7.3 Avsluttende betraktninger

Media omtaler barnevernet i stor grad negativt, samtidig som det er en økning i de nøytrale artiklene. Det inntrykket befolkningen kan sitte igjen med etter å ha lest artiklene om barnevernet i dette utvalget, er at barnevernet ofte ikke griper inn, griper inn for sent eller at barnevernet griper for mye inn i familier. Kildene som forekommer oftest i artiklene er politikerne, advokatene og interesseorganisasjonene. Dette er mennesker som har erfaring med mediekontakt, og som er «lette» for media å kontakte. Mest sannsynlig har ikke de ansatte i barneverntjenestene kurs i mediehåndtering og de har en arbeidshverdag preget av stor arbeidsmengde, vanskelige saker og de opplever hets på sosiale medier. Det de ansatte derimot har er kommunikasjonsstrategiene og heftet om mediekontakt som sier noe om hvordan de skal snakke med media, hvordan barnevernet kan bli åpent og at barnevernet skal være en tydelig debattant i offentligheten. Men når funnene i denne og tidligere undersøkelser viser at barnevernet ikke uttaler seg i de fleste artiklene, er det tydelig at kommunikasjonsstrategiene ikke har oppfylt sin funksjon. Slik jeg har nevnt tidligere bør man se til NAV, og hvordan de har løst utfordringene med dårlig omdømme og negativ omtale i mediene. NAV har egen kommunikasjonsavdeling, og ansatte i hver kommune som er kurset i mediekontakt.

NAV er proaktive i forhold til media, de skriver leserinnlegg, kontakter selv media og de er aktive på sosiale medier. En konsekvens av dette er at de negative oppslagene i media har blitt færre, og det er sjelden en artikkel om NAV som ikke har NAV selv som en av kildene. Her må politikerne og toppledelsen i barnevernet avgjøre hva som er viktig, og hva man er villige til å gjøre. Det å ha et så stort fokus på utadrettet kommunikasjon som NAV har koster penger, og det krever personell, tid og ressurser. Men som Stang Gordind (2017) sier; det er mange ansatte i barneverntjenestene som ser behovet for mer åpenhet og vil bidra til dette, de vet bare ikke helt hvordan. Det må nok prioriteringer til hos regjeringen, ledelsen og hos de ansatte i tjenesten. For å få til en vellykket implementering er det flere faktorer som må være til stede. Blant annet må ledelsen i alle ledd prioritere implementeringen, med tanke på personell, ressurser og tid. Videre må de ansatte inkluderes hele veien, og det må være engasjement for dette blant de ansatte. Et fokus på kommunikasjon, mediekontakt og omdømmebygging i tjenesten kan føre til et bedre omdømme for barnevernet og det kan føre til at flere i befolkningen får tillit til tjenesten og at de oppnår større legitimitet for sine handlinger og beslutninger. Hvis omdømmebygging ikke prioriteres vil barnevernets omdømme neppe endres, de ansatte vil fortsatt ikke ha tid, trygghet eller lyst til å pleie

kontakt med media og befolkningen vil mest sannsynlig ikke endre sitt syn på tjenesten. Det er ikke mulig å få et transparent barnevern, tjenesten er avhengig av en viss grad av hemmelighet for å kunne utøve sitt mandat. Men vi kan få et barnevern som aktivt arbeider for at omverdenen skal få en forståelse for de avgjørelser som tas i tjenesten.

8 Referanseliste

- Aldridge, M. (2002). Poor relations: state social work and the press in the UK. I B. Franklin (Red.), *Social Policy, the Media and Misrepresentation* (s. 89-104): Taylor and Francis. Hentet fra <https://ebookcentral.proquest.com/lib/tromsoub-ebooks/reader.action?docID=165248>
- Allern, S. (2001). *Nyhetsverdier : om markedsorientering og journalistikk i ti norske aviser*. Kristiansand: IJ-forlaget.
- Andersland, G. K. (2011). Mot et bedre barnevern? 88, 158-170. Hentet fra https://www.idunn.no/file/pdf/50709197/tnb_2011_03_pdf.pdf
- Andersson, G., & Lundstrom, T. (2004). Socialarbetare om massmedier. 24(1), 2-18. Hentet fra https://www.idunn.no/file/pdf/33196411/nsa_2004_01_pdf.pdf
- Angell, S. I., Byrkjeflot, H., & Wæraas, A. (2011). *Substans og framtredden : omdømmehåndtering i offentlig sektor*. Oslo: Universitetsforl.
- Bagge, F. R. (2003). Berit Løfsnæs: Bestemme selv? Familieråd som metode i praktisk arbeid. . *Fokus på familien*, 32(01/2003), 60-63.
- Bakke, I. M., & Holmberg, L. (2014). Barns deltakelse i omsorgsovertakelser. *Norges Barnevern*, 91(1), 4-19. Hentet fra https://www.idunn.no/file/pdf/66087204/tnb_2014_01_pdf.pdf
- Balmer, J. M. T., & Greyser, S. A. (2002). Managing the multiple identities of the corporation. *California Management Review*, 44(3), 72-86. doi: 10.2307/41166133
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2013). *Barnevernet en hjelper. Kommunikasjonsstrategi for barnevernet 2013-2016*. Oslo.
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. *Når journalisten ringer - Tips for deg som jobber med barnevern*. www.bufdir.no: Bufdir. Hentet fra <http://bestill.bufdir.no/pub/barnevern/barnevern-1/kommunikasjonsstrategi-for-barnevernet/nar-journalisten-ringer>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2015, 02.11.2016). *Meldinger til barnevernet*. Hentet 05.04.2017 fra https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Bekymringsmeldinger/
- Barne- og familiedepartementet. (2002). *Om barne og ungdomsvernet*. www.regjeringen.no. Hentet fra

<https://www.regjeringen.no/contentassets/0a685a98cda24c5f83207c4be6d1b665/no/pdf/stm200120020040000dddpdfa.pdf>

- Barne- og likestillingsdepartementet. (2008). *Et åpent barnevern - kommunikasjonsstrategi for barnevernet 2008-2011*. Oslo.
- Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester (barnevernloven)*. Hentet 20.04.2017
- Bay, A.-H., & Saglie, J. (2005). *I verdens rikeste land. Pressens dekning av velferdsstaten 1969-99* (NOVA rapport 25). www.nova.no.
- Berlglund, E. L., & Henriksen, T. H. (2016, 13.06.2016). Derfor saksøker "Liv" Tysfjord kommune, *Verdens Gang*, s. 1-3.
- Bouchikhi, H., & Kimberly, J. R. (2003). Escaping the identity trap.(corporate culture and change). *MIT Sloan Management Review*, 44(3), 20.
- Bratberg, Ø. (2014). *Tekstanalyse for samfunnsvitere*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Brønn, P. S., Sjøbu, A., & Ihlen, Ø. (2009). *Åpen eller innadvendt : omdømmebygging for organisasjoner*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Bunkholdt, V. (1997). Barnevernets legitimitet - hvorfor er det så vanskelig? I B. C. R. Olsen & V. Bunkholdt (Red.), *Barnevernet - mangfold og mening* (s. 282-293). Oslo: Tano Aschehoug.
- Christiansen, Ø., Bakketeig, E., Skilbred, D., Madsen, C., Havnen Skaale, K. J., Aarland, K., & Elisabeth, B.-H. (2015). *Forskningsskunnskap om barnevernets hjelpetiltak*. <https://www.bufdir.no/bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00003223>: Uni Research Helse.
- Deacon, D. (2002). Charitable images: the construction of voluntary sector news. . I B. Franklin (Red.), *Social Policy, the Media and Misrepresentation* (s. 51-69): Taylor and Francis. Hentet fra <https://ebookcentral.proquest.com/lib/tromsoub-ebooks/reader.action?docID=165248>
- Ekanger, M. (2006a). Kvæningen-saken - alles mareritt. I W. Figenschow, E. Ringberg & M. Ekanger (Red.), *Barnevern - medier og juss* (s. 17-45). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Ekanger, M. (2006b). Taushet eller dialog. I W. Figenschow, E. Ringberg & M. Ekanger (Red.), *Barnevern - medier og juss* (s. 71-99). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Figenschow, W. (2006). Systemer i samspill - det konflikfylte møtet. I W. Figenschow, E. Ringberg & M. Ekanger (Red.), *Barnevern - medier og juss* (s. 45-99). Oslo: Gyldendal Akademisk.

- Figenschow, W., Ringberg, E., & Ekanger, M. (2006). *Barnevern : medier og juss*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Fombrun, C. J., & Riel, C. B. M. v. (2004). *Fame & fortune : how successful companies build winning reputations*. Upper Saddle River, N.J: FT Prentice Hall.
- Forrester, M. A., Shaw, C., Gibson, S., & Riley, S. C. E. (2012). *The literature review*. Thousand oaks, California: Sage.
- Franklin, B. (2002). *Social policy, the Media and Misrepresentation*. (s. 298). Hentet fra <https://ebookcentral.proquest.com/lib/tromsoub-ebooks/detail.action?docID=165248>
- Føleide, S. (2011). *Mot ein meir reflektert barnevernsdebatt? - Ei innholdsanalyse av barnevernsfremstillingar i VG og Dagbladet*. (Masters thesis), Universitetet i Oslo, UIO: Research Archive.
- Granviken, S., Øberg, P. S., & Strand, T. (2015, 07.11.2015). Politiet vet ikke hvem som har ansvaret for asylsøkere under 15 år. , *Aftenposten*, s. 2.
- Hagen, G. (2001). *Barnevernets historie : om makt og avmakt i det 20. århundret*. Oslo: Akribe.
- Hansen, A. (2016, 16.06.2016). Mor på rømmen med baby, *Dagbladet*, s. 2.
- Hansen, A., & Johansen, H. A. (2016, 16.04.2016). Idag demonstreres det mot norsk barnevern i 63 byer i 20 land, *Dagbladet*, s. 3.
- Harding, L. F. (1991). *Perspectives in child care policy*. London: Longman.
- Jarvinen, M., & Mortensen, N. (2005). Det magtfulde møde mellem system og klient - teoretiske perspektiver. I M. Jarvinen, E. L. Jørgensen & N. Mortensen (Red.), *Det magtfulde møde mellem system og klient* (s. 9-27). Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Jensen, G. (2016). Brukermedvirkning og maktutøvelse - ungdom som medspiller og motspiller i barnevernet. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 93, 304-320. doi: 10.18261 Hentet fra https://www.idunn.no/file/pdf/66910136/tnb_2016_03-04_pdf.pdf
- Jeong-Nam, K., Seung, B. B., & Iain, J. C. (2007). Symbolic or Behavioral Management? Corporate Reputation in High-Emission Industries. *Corporate Reputation Review*, 10(2), 77. doi: 10.1057/palgrave.crr.1550042
- Johansen, H. A. (2016a, 26.03.2016). Har stor tillit til barnevernet, *Dagbladet*, s. 2.
- Johansen, H. A. (2016b, 28.04.2016). Kan sende barn til utlandet, *Dagbladet*, s. 2.
- Johansen, I. (2014), *Turnover i det kommunale barnevernet*. <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/turnover-i-det-kommunale-barnevernet?fane=om#content: Statistisk sentralbyrå>.

- Johansen, V. R., Winther, P., & Nordby, J. K. (2016, 13.08.2016). Du må være en kald psykopat, fy faen du synker, *Aftenposten*, s. 1-5.
- Knudsen, E. (2016). *Journalistikkens fremstillingsmakt. Nyhetsrammer, meningsdanning og medialisering*. (Philosophiae doctor), Universitetet i Bergen, www.researchgate.net. Hentet fra https://www.researchgate.net/publication/303814851_The_Power_of_Journalistic_Framing_News_Frames_Public_Opinion_and_Mediatization_in_Norwegian_only
- Krippendorff, K. (2004). *Content analysis : an introduction to its methodology* (2nd ed. utg.). Thousand Oaks, Calif: Sage.
- Kvisvik, M., & Stang Gordind, E. (2017). *Politikerne står feigt i skyggen når barnevernet er skyteskive*. Hentet 23.03.2017 fra <http://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/Politikerne-star-feigt-i-skyggen-nar-barnevernet-er-skyteskive--Mimmi-Kvisvik-og-Elisabeth-Gording-Stang-617526b.html>
- Luoma-aho, V. (2011). Skapes offentlig sektors omdømme av forventninger? . I A. Wæraas, H. Byrkjeflot & S. I. Angell (Red.), *Substans og framreden* (s. 87-100). Oslo: Universitetsforlaget.
- Mathiesen, T. (2010). *Makt og medier : en innføring i mediesosiologi* (5 utg.). Oslo: Pax.
- Mikkelsen, M., & Brenna, J. (2016, 30.03.2016). Fylkesmannen om Valdres-saken. Barnevernet sviktet., *VG*, s. 2.
- Mossin, B. Å. (2016). *Her ser du alle de nye opplagstallene og hvilke medier som blir mest lest*. Hentet 15.03.2017 fra <http://journalisten.no/2016/03/her-ser-du-alle-de-nye-opplagstallene-og-hvilke-medier-som-blir-mest-lest>
- Muri, K., Svendsen, S. H., & Solberg, T. (2016, 21.02.2016). Feilaktige og helt vanvittige, men protestbølgen mot norsk barnevern fortsetter., *VG*, s. 3.
- NAV. (2016). *Medierapporten 2016*. Hentet fra <https://www.nav.no/no/NAV+og+samfunn/Kontakt+NAV/Presse/Nyttig+a+vite/medierapporten-2016?kap=481870>
- Nilssen, V. L. (2012). *Analyse i kvalitative studier : den skrivende forskeren*. Oslo: Universitetsforl.
- Ogden, T. (2012). *Evidensbasert praksis i arbeidet med barn og unge*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Quist, C. (2016, 02.07.2016). Oppretter ikke tilsyn i Tysfjord overgrepene, *VG*, s. 2.

- Regjeringen. (2016). *Mandat - gjennomgang av barnevernssaker*. www.regjeringen.no.
Hentet fra
<https://www.regjeringen.no/contentassets/1f27c2f003554335b9082c8cc255c81c/mandat-til-helsetilsynet.pdf>
- Retriever. (2017). Hentet 30.04.2017 fra <https://web.retriever-info.com/services/archive>
- Riel, C. B. M. v., & Fombrun, C. J. (2007). *Essentials of corporate communication : implementing practices for effective reputation management*. London: Routledge.
- Ringberg, E. (2006). Taushetsplikten i barnevernet. I W. Figenschow, E. Ringberg & M. Ekanger (Red.), *Barnevern - medier og juss* (s. 99-127). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold : samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (3. utg. utg.). Bergen: Fagbokforl.
- Rød, S. (2015). Barnevernets ansatte: Massiv kritikk og uthengning i media skader arbeidsmiljøet mest. Hentet fra <http://fontene.no/nyheter/barnevernets-sansatte-massiv-kritikk-og-uthenging-i-media-skader-arbeidsmiljoet-mest-6.47.300705.87728ec44e>
- Scott, W. R., & Davis, G. F. (2007). *Organizations and organizing : rational, natural, and open systems perspectives*. Upper Saddle River, N.J: Pearson Education.
- Skilbred, D., & Moldestad, B. (2010). Når barn bor i fosterhjem - utfordringer i samarbeidet mellom foreldre og barneverntjenesten. *Norges Barnevern*, 87(1), 32-46. Hentet fra https://www.idunn.no/file/pdf/39959943/tnb_2010_01_pdf.pdf
- Skogstrøm, L. (2015, 06.12.2015). Har tatt kritikken på alvor, *Aftenposten*, s. 2.
- Skogstrøm, L. (2016, 17.03.2016). Barn skal få tidligere hjelp, *Aftenposten*, s. 2.
- SSB. (2016a). *Familier og husholdninger, 1. januar 2016*. Hentet 22.03.2017 fra <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/familie/aar/2016-10-28?fane=tabell&sort=nummer&tabell=281872>
- SSB. (2016b, 1.06.2016). *Stadig fleire barn med omsorgstiltak*. Hentet 22.03.2017 fra <https://www.ssb.no/barneverng/>
- Stang, E. (2007), *Fremstillinger av barnevern i løssalgspresen : en innholdsanalyse av artikler om barnevern i VG og Dagbladet* (NOVA rapport 7). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Stang Gordind, E. (2017, 01.05.2017). Hvordan få et åpnere barnevern?, *Aftenposten*. Hentet fra <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Hvordan-fa-et-apnere-barnevern--Elisabeth-Gording-Stang-620137b.html>

- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitativ metode* (4. utg. utg.). Bergen: Fagbokforl.
- Thjømmøe, L. L. (2016, 18.04.2016). Mauricio ble misbrukt i 18 år. Dette er hans historie, *Verdens Gang*, s. 2.
- Torgersen, H. H. (2017). *Barnevernet får medhold i 86 prosent av sakene*. Hentet 17.03.2017 fra <http://frifagbevegelse.no/nyheter/barnevernet-far-medhold-i-86-prosent-av-sakene-6.158.442846.fb17aa87d7>
- Ulset, G. (2012). Barnevern bør samarbeide med media. Hentet fra <http://forskning.no/meninger/kronikk/2012/02/barnevern-bor-samarbeide-med-media>
- Urdal, T. C. (2012). *Ulik vektlegging av fremtiden : en studie av barnevernlederes forhold til media*. (Master thesis), Høgskolen i Oslo og Akershus, Oslo. Hentet fra <https://oda.hioa.no/nb/ulik-vektlegging-av-fremtiden-en-studie-av-barnevernlederes-forhold-til-media>
- Veland, J. (2004). Barnevernets rammebetingelser og legitimitet. I T. Havik, M. Y. Larsen, S. Nordstoga & J. Veland (Red.), *Barnevernet - Forutsetninger og gjennomføring* (s. 162-215). Oslo: Universitetsforlaget.
- Vær Varsom-Plakaten*. (2015). Hentet 09.03.2017 fra <http://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/>
- Wingstad, A.-M. J. (2015). *Omdømmebygging i Barnevernet* (Master thesis), UiT Norges arktiske universitet, <http://hdl.handle.net/10037/9140>.
- Woldstad, M. J. (2011). *Kan, bør eller må?: utfordringer, prioriteringer og muligheter i omdømmebyggende kommunikasjon i barnevernet*. (Master thesis), Universitetet i Oslo, Oslo. Hentet fra <https://www.duo.uio.no/handle/10852/27347>
- Wæraas, A. (2011). "Alt om min etat": Transparenstrenden i offentlig sektor. I A. Wæraas, H. Byrkjeflot & S. I. Angell (Red.), *Substans og framturen* (s. 101-115). Oslo: Universitetsforlaget.
- Wæraas, A., Byrkjeflot, H., & Angell, S. I. (2011). Dilemmaer i omdømmehåndtering: substans og framturen. I A. Wæraas, H. Byrkjeflot & S. I. Angell (Red.), *Substans og framturen. Omdømmehåndtering i offentlig sektor* (s. 15-34). Oslo: Universitetsforlaget.

Aviskilder:

Dagbladet

05.10.2015 – 05.10.2016

14.11.2015: Sultet i hjel.

18.02.2016: Fosterforeldre anmeldt for uaktsomt drap.

12.03.2016: Saken som kan endre norsk barnevern for alltid.

15.03.2016: Ingen klare svar.

26.03.2016: Har stor tillit til barnevernet.

31.03.2016: Ble nektet å besøke 15-åring.

11.04.2016: Splittet søskenflokk.

16.04.2016: I dag demonstreres det mot norsk barnevern i 63 byer i 20 land.

27.04.2016. Usann rapport.

28.04.2016. Kan sende barn til utlandet.

07.05.2016: Slår alarm om barnevernet.

11.05.2016: Angripes av sakkyndig.

12.05.2016: Har fått ferienekt.

19.05.2016: Stolte på barnets fantasi.

31.05.2016: De er barn som drømte om et nytt liv i Norge.

31.05.2016: Mor må erkjenne vold.

01.06.2016: Michael (28): Jeg ble det nordmenn frykter og hater mest.

02.06.2016: Barn tigger med foreldrene.

04.04.2016: Får barna tilbake.

06.06.2016: Norge svikter skyggebarna.

16.06.2016: Mor på rømmen med barna.

13.08.2016: Støtter barnevernet i ni av ti saker.

15.08.2016: Fosterforeldre må få flere rettigheter.

10.09.2016: Nå får hun sønnen tilbake.

Verdens Gang:

05.10.2015 – 05.10.2016

05.10.2015: En barnefar i Norge fikk bot.

07.10.2015: Krever nye regler for politiattest.

03.11.2015: 2015: Bra nok for enslige asylbarn, 2014: Barna kan ta skade av å bo her.

03.11.2015: Kutter i kravene til mottak for enslige små.

27.12.2015: Ingen vil leie ut til gravide Isabella (18).

04.01.2016: Helsepersonell som rykket ut reagerte: Død 13-åring var svært tynn.

09.01.2016: Ingen ba om at jenta skulle legges inn.

10.01.2016: Protest mot norsk barnevern i 19 land.

06.02.2016: En grå novemberdag legger naboene merke til en velkjent kvinne i Snåsa.

10.02.2016: Protestbølge mot norsk barnevern.

21.02.2016: «Feilaktige og helt vanvittige», men protestbølgen mot norsk barnevern vokser.

28.02.2016: 700 flyktningbarn trenger et nytt hjem. Nå ber Erna om hjelp.

16.03.2016: Barneombudet vil ha et eget punkt i regelverket.

30.03.2016: Fylkesmannen om Valdres-saken: Barnevernet sviktet.

17.04.2016: Demonstrerte mot Norge i 20 land.

18.04.2016: Mauricio ble misbrukt i 18 år. Dette er hans historie.

12.05.2016: Enslige asylbarn har blitt milliard-butikk.

13.06.2016: Derfor saksøker «Liv» Tysfjord kommune.

15.06.2016: Her bor 13 enslige asylbarn.

02.07.2016: Oppretter ikke tilsyn i Tysfjord-overgrepene.

24.08.2016: Asylbarn solgte sex.

Aftenposten:

05.10.2015 – 05.10.2016

07.11.2015: Politiet vet ikke hvem som har ansvaret for asylsøkere under 15 år.

07.11.2015: Barn forsvinner, søsken splittes, massiv omsorgssvikt.

12.11.2015: 43 enslige asylbarn forsvunnet fra norske omsorgssentre og asylmottak.

05.12.2015: Barnevernet burde nok ha grepet inn før, men de reddet livet mitt til slutt.

06.12.2015: Har tatt kritikken på alvor.

17.12.2015: Barnevernet skal vurdere om familie i utlandet kan ta vare på barna.

06.01.2016: Oppfattet ikke varselet som akutt.

09.01.2016: Hvis vi hadde hatt det sånn på jobben som noen barn har det på skolen.

09.01.2016: Jenta ingen klarte å redde.

24.01.2016: Lærere og prester har høy terskel for å melde bekymring.

05.03.2016: Han sa alltid at han elsket oss når han slo.

08.03.2016: Alle alarmklokker burde ha ringt.

17.03.2016: Barn skal få tidligere hjelp.

30.03.2016: 13-åringen fikk ikke forsvarlig oppfølging fra barnevernet.

09.04.2016: Mamma Svanhild.

17.04.2016: Demonstrerte mot barnevernet.

28.04.2016: Innvandrerforeldre måles etter norsk foreldreskap.

28.04.2016: Mange foreldre får sjokk.

29.04.2016: Bedre å dømme foreldre til veiledning enn fengsel.

02.05.2016: Ingen barn tåler mer vold enn andre.

09.05.2016: Et gufs fra 20 år tilbake.

05.08.2016: Når man har opplevd så mye, er det enklere å være glad for små ting.

13.08.2016: Du må være en kald psykopat. Fy faen du suger.

24.08.2016: Familiefar tatt på rømmen.

26.09.2016: Mor tiltalt for grov omsorgssvikt.

Vedlegg

Variabelliste med verdier, forklaringer og kriterier

1. Avis

VG, Dagbladet og Aftenposten.

2. År og dato

05.10.2015 – 05.10.2016

3. Hovedområder

Omsorgsovertakelse, institusjoner, fosterhjem, enslige mindreårige asylsøkere, barnevernet grep ikke inn, vold mot barn, barnevernet grep inn for sent, barnevernet grep for mye inn, annet.

Merknad: Kategorien «omsorgsovertakelse» er representert under både «Hovedområder» og «Vinkling», årsaken til dette er at artikler med et spesifikt tema eller hovedområde likevel kan vinkles mot en annen side av saken. Som det fremgår av funnene i denne studien er det store flertallet av artikler med «omsorgsovertakelse» som hovedområde også av journalisten vinklet mot «omsorgsovertakelse», dette gjelder likevel ikke alle og flere artikler kunne potensielt vært vinklet annerledes. Selv om det kan være overflødig å benytte «omsorgsovertakelse» også under vinkling, så fant jeg det nyttig og valgte derfor å inkludere kategorien der.

Omtale av enkeltsak

Ja og nei.

4. Vinkling med forklaring

Barnevernets arbeidsvilkår: Artikler som omhandler hvordan det er å arbeide i barnevernet.

Yrkesutøvelse og beslutninger i barnevernet: Artikler som omhandler avgjørelser og beslutninger og hvordan barnevernet tar disse.

Barnet sin situasjon

Forelderens situasjon

Annet

5. Hovedstemme med forklaring

Pårørende: Dette er som oftest besteforeldre, men kan også inkludere tanter, onkler, søskenbarn eller andre slektninger som ytrer seg i forhold til saken. Hvis de pårørende har hatt rollen som fosterhjem, så har jeg kodet dem som fosterhjem og ikke som pårørende. Dette fordi jeg har valgt å likestille slektsfosterhjem med andre fosterhjem.

Psykolog: Psykolog ble en egen kategori etter at jeg så at det var flere steder psykolog var hovedstemme eller annen stemme i artiklene. Psykologene som har uttalt seg har enten vært tilknyttet biologiske foreldre, barnevernet eller vært uavhengige.

Advokat: Dette er advokater som uttaler seg enten på vegne av foreldre, barnevernet eller tidligere eller nåværende barnevernsklienter.

Forelder: Dette er foreldre til barn og ungdommer som er eller har vært kontakt med barnevernet på forskjellige måter.

Politiker: Dette er en politisk representant på alle nivåer i politikken.

Fosterforelder: Fosterforeldre er folk som arbeider for barnevernet ved å ta imot barn og unge i sitt hjem. Her er som nevnt slektsfosterforeldre også tatt med i denne kategorien.

Barnevernet: Denne kategorien gjelder ansatte i barnevernet på alle nivå, fra saksbehandlere til ledere i barnevernstjenesten.

Barnevernsklient: Denne kategorien inkluderer barn og unge som er i kontakt med barnevernet nå, men også barn, ungdom og voksne som tidligere har vært i kontakt med barnevernet på forskjellige måter

Ingen: Det er flere artikler som ikke har en klar hovedstemme. Dette er artikler der journalisten er den eneste stemmen, eller artikler der alle kildene er likestilte og ingen skiller seg merkbart ut.

Interesseorganisasjon: Representant for en interesseorganisasjon som er tilknyttet arbeid med barnevernet på en eller annen måte.

Bufdir: Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) er underlagt Barne- og likestillingsdepartementet, og er et statlig forvaltningsorgan. Bufdir var i utgangspunktet ikke en kategori, men underveis så ble det tydelig at de var stemmene i en del saker, dermed ble de en egen kategori.

Privat barnevern: Privat barnevern ble valgt som en egen kategori da det kom frem at det var flere artikler som spesifikt handlet om det private barnevernet. På den ene siden så er det private barnevernet også underlagt mange av de samme regler og retningslinjer som det offentlige. Men de er også virksomheter som blir styrt av profitt, samt at det ble tydelig i artiklene at de handlet om det private barnevernet, og ikke det offentlige, ble dette en egen kategori.

Offentlig instans: Dette er offentlige instanser som ikke er barnevernet. Det kan være legevakt, barnehageansatte eller lærere.

Politi: Politi er en egen kategori, da politiet har med barnevernet å gjøre på en annen måte enn blant annet skole eller barnehager og jeg ønsket dermed å få politiets stemme frem.

Bufetat: Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) har ansvaret for det statlige barnevernet, og er de som blant annet rekrutterer fosterhjem og institusjoner.

Forsker: Forsker eller andre akademikere innenfor feltet barn, utvikling, helse eller lignende.

6. Andre stemmer

Barnevernsklient, representant for barnevernet, Privat barnevern, foreldre, Fosterforeldre, offentlig instans, Fylkesnemnd, pårørende, politi, forsker, psykolog, Bufdir, Bufetat, advokat, interesseorganisasjon, andre.

7. Holdning til barnevernet

Positiv, negativ og nøytral.

Merknad: Dette var som nevnt i metodekapitlet den mest krevende variabelen å kode, da det ikke står spesifikt i artikkelen hvilken holdning den har til barnevernet.

Kodingskriterier for variabelen positiv: Artikler der det er gjennomgående at barnevernet omtales på en positiv måte. Det kan være at det først har vært f.eks. avvik, men at barnevernet har tatt grep og rettet på dette.

Kodingskriterier for variabelen negativ: Artikler som beskriver at barnevernet har sviktet, det kan være ulike personer eller instanser som sier dette. Artikler der journalisten omtaler barnevernet på en negativ måte.

Kodingskriterier for variabelen nøytral: Artikler der barnevernet er en del av hovedtemaet i artikkelen men der det ikke er noen som roser eller kritiserer barnevernet.

